

**ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΗΤΗΣ**

**ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ

**Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΥΡΥΜΕΝΗΣ
ΕΥΡΩΠΗΣ**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ: ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΞΑΡΧΟΥΛΑΚΟΥ

**ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΝΤΩΝΙΟΣ
ΦΡΑΓΚΟΥΛΗΣ**

ΗΡΑΚΛΕΙΟ 2006

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	1
1.0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ.	5
2.0 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	8
2.1 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	11
2.2 Η ΖΗΤΗΣΗ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΙ	13
2.3 Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ	14
2.4 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	14
2.6 ΜΑΖΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΝΕΡΓΕΙΕΣ	16
2.7 ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ	19
2.8 ΠΟΛΥΜΟΡΦΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ	22
2.8.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ – ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ	24
2.8.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ - ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	26
2.8.3 ΆΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ	28
2.9 ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	28
2.9.1 Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ	29
2.9.2 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΩΝ	30
2.9.3 ΤΑ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ	32
3.0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	34
3.1 ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΕΛΑΤΟΚΕΝΤΡΙΚΗ-ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	37
3.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	38
3.3 ΝΕΑ ΚΑΝΑΛΙΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	39
3.4 ΚΟΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ	42
3.5 Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΧΩΡΩΝ	44
4.0 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	47
4.1 Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	49
4.2 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ	50
4.3 ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ	51
4.4 ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ – ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ	52
4.5 ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΠΡΩΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ	53

4.6 ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΛΟΓΙΚΑ ΜΕΣΑ	55
4.7 ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ	56
4.8 ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ 10 ΧΩΡΕΣ-ΕΣΤΙΑΣΗ ΣΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΟΥΣ	57
4.1 ΕΣΘΟΝΙΑ	57
4.1.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	59
4.1.2 ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	60
4.1.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	60
4.1.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	60
4.1.5 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	61
4.2 ΚΥΠΡΟΣ	64
4.2.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	64
4.2.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	66
4.2.3 ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	67
4.2.4 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	67
4.2.5 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	68
4.2.6 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	68
4.3 ΛΕΤΟΝΙΑ	71
4.3.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	73
4.3.2 ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	74
4.3.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	74
4.3.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	74
4.3.4 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	75
4.4 ΛΙΘΟΥΝΙΑ	78
4.4.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	80
4.4.1 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	81
4.5 ΜΑΛΤΑ	84
4.5.1 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	87
4.6 ΟΥΓΓΑΡΙΑ	90
4.7 ΠΟΛΩΝΙΑ	96
4.7.1 ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	99
4.8 ΣΛΟΒΑΚΙΑ	103
4.8.1 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	106
4.9 ΣΛΟΒΕΝΙΑ	110
4.9.1 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	113

4.10 ΤΣΕΧΙΑ	116
4.10.1 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ	119
5.0 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	122
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	124

1.0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΈΝΩΣΗ.

Το φαινόμενο της Ευρωπαϊκής Ενοποίησης έχει τις ρίζες του στην χρονική περίοδο μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Σκοπός της ήταν να αναδομήσει την κατεστραμμένη από τον πόλεμο Ευρώπη και να αποτρέψει τις συγκρούσεις μεταξύ των κρατών που έχουν την ίδια ιστορία και γεωγραφία, διατηρώντας ταυτόχρονα την ταυτότητα τους, την γλώσσα και τον πολιτισμό τους.

Με αυτό το ιδεώδες, δημιουργήθηκε αυτό που γνωρίζουμε ως Ευρωπαϊκή Ένωση, και θεσμοθετήθηκε από τέσσερις βασικές συνθήκες¹:

1. Την Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ)
2. Τη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (ΣΕΚ)
3. Τη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ)
4. Την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)

Οι τέσσερις αυτές συνθήκες έθεσαν τις βάσεις για μία ειρηνική συνύπαρξη των κρατών, με την συνειδητοποίηση ότι προϋπόθεση για την μελλοντική ανάπτυξη ήταν η ενότητα.

Στην Ένωση παρέχονται όλα τα απαραίτητα μέσα για την εφαρμογή των δικαιοδοσιών της και την πραγματοποίηση των **στόχων** της, όπως για παράδειγμα:

- να προάγει την ενοποίηση της Ευρώπης
- να βελτιώσει τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης των πολιτών της
- να επιφέρει οικονομική ανάπτυξη, εμπορική ισορροπία και

---

¹ <http://www.dip-badajoz.es/eurolocal/eltxt>

ελεύθερο ανταγωνισμό

- *να μειώσει τις οικονομικές ανισότητες μεταξύ των περιοχών*
- *να βοηθήσει τα αναπτυσσόμενα κράτη*
- *να εξασφαλίσει ειρήνη και ελευθερία.*

Η πραγματοποίηση των στόχων αυτών προϋποθέτει την ελεύθερη κυκλοφορία ατόμων, αγαθών υπηρεσιών και κεφαλαίων, και για τον σκοπό αυτό τα κράτη μέλη συνεργάζονται με βάση αμοιβαίως δεσμευτικές συμφωνίες μεταξύ αυτών και των οργάνων της Ένωσης, τα οποία είναι τα ακόλουθα:

1. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
2. Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης
3. Ευρωπαϊκή Επιτροπή
4. Ευρωπαϊκό Δικαστήριο
5. Το Ελεγκτικό Συνέδριο

Αυτοί είναι τα κύρια όργανα που μνημονεύονται στο άρθρο 7 της Συνθήκης για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, κατόπιν των τροποποιήσεων που έγιναν στην Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997. Επιπλέον, στο άρθρο αυτό ορίζεται ότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή βοηθούνται από μια Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και από την Επιτροπή των Περιφερειών, οι οποίες θα είχαν συμβουλευτικές λειτουργίες.

Επιπλέον, σύμφωνα με προβλεπόμενες διαδικασίες η προαναφερθείσα Συνθήκη, δημιούργησε τους παρακάτω θεσμούς²:

1. Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ)
2. Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
3. Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων

² Christian N.(2002),Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Φρανκφούρτη

Βασική μορφή της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής που ορίζεται στο άρθρο 195 της Συνθήκης.

Επιπλέον είναι απαραίτητο να αναφερθεί το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων, ένας τριμερής οργανισμός στον οποίο συμμετέχει η Κοινότητα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα Επενδύσεων και άλλοι οικονομικοί φορείς, των οποίων στόχος είναι να συνεισφέρουν στην edραίωση της εσωτερικής αγοράς, την ενδυνάμωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής παρεμβαίνοντας σε μεγάλα προγράμματα υποδομής, όπως πρωτοβουλίες σχετικές με μικρομεσαίες επιχειρήσεις, και σε άλλους Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς, κέντρα παρακολούθησης και Ευρωπαϊκά γραφεία που καλύπτουν πολλούς τομείς δραστηριοτήτων³:

1. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Αξιολόγησης Φαρμάκων
2. Ευρωπαίος Οργανισμός Περιβάλλοντος
3. Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας
4. Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης
5. Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για την Εκπαίδευση
6. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Ναρκωτικών και Τοξικομανίας
7. Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ασφάλεια και την Υγεία στη Εργασία
8. Γραφείο Εναρμόνισης της Εσωτερικής Αγοράς
9. Κέντρο Ερευνών
10. Κέντρο Παρακολούθησης Αγροτικής Ανάπτυξης
11. Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Οπτικοακουστικού Τομέα

---

³ www.europa.eu.int

- 12.Ευρωπαϊκό Κέντρο Παρακολούθησης Πολιτικής Οικογένειας
- 13.Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Απασχόλησης
- 14.Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο των Φαινομένων Ρατσισμού και Ξενοφοβίας
- 15.Ευρωπαϊκό Κέντρο των Γλωσσών των Μειονοτήτων
- 16.Κοινοτικό Γραφείο Φυτικών Ποικιλιών
- 17.Europol Ευρωπαϊκή Αστυνομική Υπηρεσία
- 18.Ευρωπαϊκό Κέντρο Μεταφράσεων των Οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- 19.Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Αναδόμησης

2.0 Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Στον αναπτυγμένο κόσμο οι άνθρωποι ταξιδεύουν αρκετά συχνά για διάφορους λόγους. Για διακοπές ή για επαγγελματικό σκοπό, για να επισκεφθούν φίλους ή να γνωρίσουν νέους τόπους, για να ξεκουραστούν ή για να ανεβάσουν ταχύτητα, οι άνθρωποι πάντα έχουν κάποιο λόγο για να ταξιδεύουν.

Όπως είναι εύκολα κατανοητό, λόγω των πολλών και ετερογενών απαιτήσεων, ο τουρισμός αποτελεί μια βιομηχανία με πολλές ιδιαιτερότητες, αφού σίγουρα καμία λύση δεν μπορεί να καλύψει όλες τις ανάγκες. Από την άλλη μεριά, πρόκειται για μία βιομηχανία υπηρεσιών στην οποία ο ανθρώπινος παράγοντας παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο στην πελατειακή εμπειρία και ικανοποίηση.

Η τουριστική βιομηχανία αποτελεί μία από τις μεγαλύτερες του κόσμου, με την Ευρώπη να κατέχει πρωταγωνιστικό ρόλο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, το 2004 υπήρχαν σε παγκόσμια κλίμακα περισσότερες από 760 εκατ. αφίξεις τουριστών από διεθνείς προορισμούς, με την πλειοψηφία τους να μετακινείται κατά τη διάρκεια της καλοκαιρινής περιόδου του βορείου ημισφαιρίου. Εξ αυτών τα 414 εκατ. ή σχεδόν το 55% του συνόλου είχαν ως προορισμό την Ευρώπη (σε όλες τις χώρες, συμπεριλαμβανομένων των 25 της ΕΕ) συμπεριλαμβανομένων των τουριστών που ταξίδευαν μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών ή προέρχονταν από περιοχές εκτός Ευρώπης. Χαρακτηριστικό είναι ότι το 80% των διανυκτερεύσεων στην Ευρώπη αφορούσαν σε ψυχαγωγικούς σκοπούς και το 20% σε επαγγελματικά ταξίδια⁴.

Παρά το γεγονός ότι το 2004 ο απόλυτος αριθμός των αφίξεων τουριστών στην Ευρώπη αυξήθηκε κατά 4% σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, το συνολικό ευρωπαϊκό μερίδιο στην παγκόσμια αγορά μειώθηκε σχεδόν κατά τρεις ποσοστιαίες μονάδες.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, κατά τη διάρκεια του 2003 καταμετρήθηκαν 2,09 δισ. διανυκτερεύσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εξ αυτών το 59% αφορούσε σε τουρισμό εντός των κρατών μελών της ΕΕ από πολίτες της ίδιας χώρας, ενώ από τις υπόλοιπες διανυκτερεύσεις το 75% σε αφορούσε ενδοκοινοτικό τουρισμό⁵.

Ο τουρισμός στις μέρες μας αποτελεί μια κυρίαρχη οικονομική δραστηριότητα για την Ελλάδα αλλά και για πολλές χώρες. Ο ρόλος

---

⁴ Υπουργείο Ανάπτυξης(2005), Τουρισμός-Αγορά υψηλής Αξίας, www.go-online.gr

⁵ www.eurostat.gr

του για την οικονομική ανάπτυξη αναμένεται να αναπτυχθεί περαιτέρω στο μέλλον, καθόσον ο ελεύθερος χρόνος, οι διακοπές, η αναψυχή, κερδίζουν μια κεντρική θέση στις σύγχρονες κοινωνίες. Κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες ο τουρισμός έχει αποδείξει καθαρά ότι έχει την δυνατότητα να δημιουργεί πλούτο και οικονομική άνθηση για ολόκληρες περιφέρειες και προορισμούς, θέσεις εργασίας και ευημερία για τους κατοίκους τους. Περιοχές και τόποι στηρίζονται ή προσβλέπουν σ' αυτόν για το μέλλον τους.

Η ανάπτυξή του αυτή δεν είναι χωρίς συνέπειες, συνοδεύεται και από την αύξηση των πιέσεων που ασκούνται ιδιαίτερα στους τοπικούς περιβαλλοντικούς και πολιτιστικούς πόρους όπως και στις υποδομές. Το πρόβλημα εμφανίζεται οξυμένο όπου αυτή η ανάπτυξη γίνεται άναρχα και απρογραμμάτιστα. Έτσι οι τοπικές αρχές βρίσκονται μπροστά σε μια πραγματική πρόκληση που καλούνται να διαχειριστούν.

Η κυριότερη πρόκληση για την τουριστική οικονομία και τους προορισμούς είναι η διαχείριση της τουριστικής δραστηριότητας -με δεδομένη την περαιτέρω ανάπτυξης της κατά τα επόμενα χρόνια- έτσι ώστε να διασφαλίζεται ότι δεν υπερβαίνει τα όρια των διαθέσιμων πόρων, καθώς και τις δυνατότητες αναπαραγωγής των εν λόγω πόρων. Καθώς ο τουρισμός στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην περιβαλλοντική, πολιτιστική και κοινωνική ποιότητα, - εάν δεν υπάρχει η δέουσα διαχείριση - κινδυνεύει να επιδεινώσει ή ακόμα και να καταναλώνει τη δική του βάση πόρων παραγωγής εσόδων, και επομένως να καταστεί οικονομικά και κοινωνικά μη βιώσιμος. Η βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού σήμερα συνδέεται περισσότερο με την ανάπτυξη της ποιότητας παρά της ποσότητας.

Για όλο τον κόσμο, ο τουρισμός αποτελεί μία σημαντική ευκαιρία και εναλλακτική δυνατότητα για τις περιοχές σε οικονομική καθυστέρηση ή παρακμή. Μπορεί να αποτελέσει μία πηγή οικονομικής δραστηριότητας με τεράστιο δυναμικό κοινωνικής και επιχειρηματικής

ανάπτυξης καθώς και απασχόλησης. Με τη μετατροπή της οικονομικής βάσης μπορεί να καθιερωθεί ένα νέο παραγωγικό σύστημα, με περισσότερο μέλλον και «ποιότητα» ζωής. Σε ολόκληρη την Ευρώπη, βρίσκονται σε εξέλιξη διάφορα σχέδια τουριστικής ανάπτυξης ολόκληρων περιοχών με αλλαγή ακολουθούμενης στρατηγικής, προσανατολισμού και προτύπου περιοχής. Η κεντρική επιλογή τους - παρατηρεί κανείς- σ' όλους, είναι ένας ποιοτικός τουρισμός που ενσωματώνει και βασίζεται στο φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον. Ο ανταγωνισμός σ' αυτό το επίπεδο μεταξύ των διάφορων περιοχών στην Ευρώπη θα ενταθεί στο μέλλον αφού νέοι ποιοτικοί και δυναμικοί προορισμοί θα προστίθενται διαρκώς⁶.

Ο τουρισμός είναι μια ευαίσθητη δραστηριότητα και επηρεάζεται από διεθνείς και μη ελέγξιμες καταστάσεις. Οι πρόσφατες κρίσεις σε θέματα ασφάλειας και ο φόβος στον τομέα της υγείας προξένησαν συγκεκριμένες αντιδράσεις και προκάλεσαν αλλαγές στα μοντέλα τουρισμού και στη ζήτηση. Ο φόβος για την ασφάλεια, τα αυστηρότερα μέτρα ασφάλειας, καθιστούν λιγότερο εύκολα τα ταξίδια και με μεγαλύτερες επιβαρύνσεις. Ως εκ τούτου, οι τουρίστες στρέφονται προς τις εσωτερικές αγορές τους και τους κοντινούς προορισμούς και μειώνουν τις δαπάνες για τις διακοπές. Η στρατηγική που διαμορφώνουν πολλές ευρωπαϊκές περιοχές είναι να κρατήσουν τους κατοίκους τους κοντά τους, να ενισχύσουν τον εσωτερικό τουρισμό τους.

2.1 Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΒΑΡΥΤΗΤΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Η βιομηχανία του τουρισμού έχει ιδιαίτερα μεγάλη επίδραση στην ευρωπαϊκή οικονομία. Εκτιμάται ότι η βασική επιχειρηματική

---

⁶ Αγοραστάκης Γ(2005), Για ένα βιώσιμο τουρισμό, Πολυτεχνείο Κρήτης - Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης για τον Τουρισμό

δραστηριοποίηση στον τουριστικό τομέα (ξενοδοχεία και ταξιδιωτικά πρακτορεία) αντιστοιχεί στο 5-6% του μικτού εγχώριου προϊόντος στην ΕΕ. Αν στις πρώτες συνυπολογιστούν και οι επιχειρήσεις που απολαμβάνουν έμμεσα οφέλη από τον τουρισμό (όπως εστιατόρια, μεταφορές κ.ά.), το συνολικό ποσοστό ανέρχεται στο 10-12%⁷.

Η οικονομική βαρύτητα του τουρισμού αντανακλά και στον τομέα της απασχόλησης. Συγκεκριμένα, στην Ευρώπη υπολογίζεται ότι υπάρχουν 2 εκατ. επιχειρήσεις, το 99% εκ των οποίων έχει λιγότερους από 50 εργαζομένους. Στον ξενοδοχειακό και στο χώρο της εστίασης ιδίως, το 92,4% είναι μικρές επιχειρήσεις με λιγότερους από 9 εργαζομένους. Αξιοσημείωτο είναι, όμως, ότι ενώ τα 4/5 των εταιριών του χώρου είναι μικρές επιχειρήσεις, το 0,1% των επιχειρήσεων που διαθέτουν περισσότερους από 250 εργαζόμενους, παράγουν το 1/4 της προστιθέμενης αξίας.

Σε ορισμένες ευρωπαϊκές περιοχές, όπως στη Μεσόγειο (συμπεριλαμβανομένης, φυσικά, και της Ελλάδας), ο τουρισμός αποτελεί τη μεγαλύτερη βιομηχανία και το μεγαλύτερο εργοδότη. Οι συγκεκριμένες περιοχές είναι βεβαίως οι πλέον ευάλωτες από μία πληθώρα εξωτερικών παραγόντων οι οποίοι μπορούν ακόμη και να καταστρέψουν μία τουριστική σεζόν, προκαλώντας βαρύ πλήγμα στην τοπική οικονομία. Και παρά το γεγονός ότι στην τουριστική βιομηχανία απασχολούνται αρκετοί εποχιακοί εργαζόμενοι που προέρχονται από άλλες περιοχές ή χώρες, το μεγαλύτερο πλήγμα θα δεχτεί ο τοπικός πληθυσμός⁸.

Αν εξαιρεθούν πάντως οι εν πολλής απρόβλεπτοι εξωτερικοί παράγοντες, υπάρχουν και κάποιες παράμετροι οι οποίες μπορούν να

---

⁷ www.gnto.gr

⁸ Αγοραστάκης Γ(2005), Για ένα βιώσιμο τουρισμό, Πολυτεχνείο Κρήτης - Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης για τον Τουρισμό

ελεγχθούν και επηρεάζουν τη μακροπρόθεσμη κερδοφορία του τουριστικού κλάδου.

Επειδή η τουριστική βιομηχανία είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστική, οι τουρίστες έχουν απεριόριστη ελευθερία να επιλέξουν τη μορφή των διακοπών που επιθυμούν και ως εκ τούτου, αν ένας προορισμός δεν ανταποκρίνεται στη ζήτηση, θα απολέσει γρήγορα τα αγοραστικά μερίδιά του. Οι αλλαγές στη ζήτηση μπορούν να έχουν ανυπολόγιστες συνέπειες στην οικονομία κάποιας περιοχής και ως εκ τούτου αποτελεί γεγονός ζωτικής σημασίας για τις περιοχές και τις χώρες που "ζουν" από τη συγκεκριμένη βιομηχανία, να ανανεώνουν συνεχώς τις υπηρεσίες τις οποίες προσφέρουν.

2.2 Η ΖΗΤΗΣΗ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΙ

Ο τουρισμός ήταν ανέκαθεν μία βιομηχανία η οποία καθοδηγείται από τη ζήτηση. Η ζήτηση δε, έχει αλλάξει άρδην τις τελευταίες δεκαετίες. Ενώ παλαιότερα οι άνθρωποι έκαναν τις διακοπές τους μόνο μία περίοδο του έτους (ως επί το πλείστον το καλοκαίρι) και μάλιστα σε συνεχόμενο διάστημα, τώρα όλο και περισσότεροι άνθρωποι "σπάνε" τις διακοπές τους σε μικρά χρονικά διαστήματα.

Ο τρόπος της ζωής των ανθρώπων αλλάζει και, όπως είναι λογικό, μεταβάλλεται και ο τρόπος που κάνουν διακοπές. Για τους περισσότερους είναι πλέον ευκολότερο να αλλάζουν τους προορισμούς τους και οι παραδοσιακές διακοπές με ήλιο και θάλασσα ανταγωνίζονται με διακοπές που εστιάζουν στην επαφή με τη φύση, τον πολιτισμό ή τη φυσική δραστηριότητα.

Εξαιτίας αυτών των παραγόντων η προσέλκυση των τουριστών γίνεται μία ολοένα και πιο δύσκολη διαδικασία για τις εταιρίες που εντάσσονται στην τουριστική βιομηχανία. Στο σημείο αυτό ιδιαίτερα πολύτιμη είναι η συμβολή της τεχνολογίας. Όπως θα δούμε και στη συνέχεια του αφιερώματος, η τεχνολογία και δη το Internet λειτούργησαν καταλυτικά στη συμπεριφορά του πελάτη της αγοράς της τουριστικής βιομηχανίας, οδηγώντας πολλές φορές τις εξελίξεις στο χώρο. Η τεχνολογία, όμως, μπορεί επίσης να δώσει στην τουριστική βιομηχανία τα εργαλεία για να μπορέσει να ανταποκριθεί και να ικανοποιήσει την πελατειακή ζήτηση.

2.3 Η ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ

Στην προηγούμενη ενότητα προσπαθήσαμε να δώσουμε μία ενδεικτική εικόνα της σπουδαιότητας που έχει η τουριστική βιομηχανία στην ευρωπαϊκή ήπειρο και, κατ' επέκταση, και στην ελληνική αγορά, αλλά και των ιδιομορφιών που κρύβει σε σύγκριση με τις υπόλοιπες βιομηχανίες υπηρεσιών. Στην παρούσα ενότητα θα αναφερθούμε αφενός στον τρόπο με τον οποίο η τεχνολογία επέδρασε καταλυτικά στην τουριστική βιομηχανία, αλλάζοντας παγιωμένες επί σειρά ετών δομές, και αφετέρου στο πώς η τεχνολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο για την ανάπτυξη της αγοράς⁹.

2.4 ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Για πολλά χρόνια οι ευρωπαϊκές χώρες αποτελούν τον κύριο προορισμό του παγκόσμιου τουρισμού (60% όλων των διεθνών αφίξεων - ΠΟΕ). Η

---

⁹ Νομαρχεία Κρήτης(2006), Πρακτικά από ομιλία για τον Ευρωπαϊκό Τουρισμό και Ενημέρωση για την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Δ' προγραμματικής περιόδου 2007-2013

μεγάλη πλειοψηφία των ευρωπαϊών τουριστών (91%) επιλέγουν να επισκεφτούν μια περιοχή στην Ευρώπη. Οι πλούσιοι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι αποτελούν ένα σημαντικό πλεονέκτημα για τις τουριστικές περιοχές της Ευρώπης. Παρά την εμφάνιση πολλών νέων προορισμών, οι Ευρωπαϊκές περιοχές διατηρούν ακόμα το μεγάλο μερίδιο του παγκόσμιου εμπορίου τουρισμού.

Ο τουρισμός είναι ένας από τους ισχυρότερους οικονομικούς τομείς στα Ευρωπαϊκά κράτη και την Ελλάδα. Οι τουριστικές δραστηριότητες στην ΕΕ (15) αποδίδουν μέχρι 12% του ΑΕΠ (άμεσα ή έμμεσα) και 6% της απασχόλησης (άμεσα). Όλοι αυτοί οι αριθμοί αναμένεται να αυξηθούν στο μέλλον, όχι όμως το ίδιο για όλους τους προορισμούς. Σήμερα, στην ΕΕ, το σύνολο αυτής της δραστηριότητας περιλαμβάνει περισσότερες από δύο εκατομμύρια τουριστικές επιχειρήσεις, με 7,7 εκατομμύρια εργαζόμενους. Ο αριθμός αυτός -κατά τις εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής- αναμένεται να αυξηθεί κατά περίπου 15% την επόμενη δεκαετία. Ιδιαίτερα σημαντικό επίσης για την ανάπτυξη του τουρισμού στην Ευρώπη είναι ότι περισσότεροι από το 60% των πολιτών της κάνουν διακοπές. Η Μεσόγειος θεωρείται ως μεγαλύτερος τουριστικός προορισμός στον κόσμο. Η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία και η Ελλάδα παραμένουν κατά πολύ ο κεντρικός προορισμός για το διεθνή τουρισμό.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού για τις αφίξεις αλλοδαπών τουριστών, η Ελλάδα καταλαμβάνει την 15η θέση στην παγκόσμια κατάταξη των χωρών υποδοχής. Το 80% του συνόλου των αλλοδαπών τουριστών φθάνει στη χώρα αεροπορικώς. Η συμμετοχή των αφίξεων με αεροπλάνο αυξάνεται σταθερά λόγω και της απελευθέρωσης των αεροπορικών συγκοινωνιών και της μείωσης των ναύλων, ενώ μειώνεται αντίστοιχα η συμμετοχή των άλλων μέσων μεταφοράς. Η τουριστική βιομηχανία ανισοκατανέμεται στην χώρα. Διαπιστώνεται μια έντονη συγκέντρωση της τουριστικής δραστηριότητας σε λίγες περιοχές της χώρας. Πέντε από τις 13 Περιφέρειες συγκεντρώνουν το 75% των ξενοδοχειακών κλινών, ενώ

παρουσιάζονται σημαντικές οι διαφορές συγκέντρωσης και εντός των περιφερειών. Οι μεγαλύτερες συγκεντρώσεις σε κλίνες παρατηρούνται στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου (24% του συνόλου), την Κρήτη (19%), τα Ιόνια Νησιά (11%), την Αττική (11%) και την Κεντρική Μακεδονία (10%).

Τα έσοδα από τουριστικές υπηρεσίες στην Ελλάδα, έχουν σημειώσει θεαματική άνοδο τα τελευταία χρόνια. Με βάση την παγκόσμια κατάταξη η Ελλάδα κατατάσσεται στην 10η θέση από άποψη τουριστικών εισπράξεων. Αν και το μεγαλύτερο μέρος της τουριστικής δαπάνης (μ.ο. 40%), προορίζεται για διαμονή και τη διατροφή, η Ελλάδα εξακολουθεί να θεωρείται χώρα φιλοξενίας τουριστών χαμηλής εισοδηματικής στάθμης. Παρόλο που οι αριθμοί του ελληνικού τουρισμού είναι υψηλοί και είναι ένας από τους τομείς της οικονομίας με τις καλύτερες προοπτικές, παρατηρείται, και ιδίως πρόσφατα, μια αδυναμία στις αποδόσεις του.

Αν και οι προοπτικές για την ανάπτυξη της τουριστικής οικονομίας είναι ελπιδοφόρες, υπάρχει ακόμα υψηλή αβεβαιότητα όσον αφορά τον τρόπο που ο τουρισμός θα εξελιχθεί στο μέλλον. Η διαχείρισή του γίνεται πιο δύσκολη δεδομένου ότι μετασχηματίζεται σε μια σύνθετη και διαφοροποιημένη δραστηριότητα. Μια μακροχρόνια στρατηγική για τον τουρισμό πρέπει να διαμορφωθεί σε κάθε τόπο ως μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής για την τοπική ή περιφερειακή ανάπτυξη, λαμβάνοντας υπόψη την αβεβαιότητα λόγω των ευρύτερων αλλαγών μαζί με τις τοπικές ιδιαιτερότητες και τις προτεραιότητες.

2.6 ΜΑΖΙΚΟΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

Ο μαζικός τουρισμός παραμένει ο κυρίαρχος τύπος, αλλά και άλλοι τύποι τουρισμού που αφορούν τον πολιτισμό, το περιβάλλον, την υγεία, τη θρησκεία, την εκπαίδευση, κ.λ.π. έχουν εμφανιστεί και αναπτύσσονται με τον χρόνο. Αυτές οι μορφές τουρισμού απεικονίζουν μεταξύ των άλλων προτιμήσεις για την περιβαλλοντική ποιότητα και για μια πιο ενεργό και συμμετοχική μορφή αναψυχής. Διακοπές κοντά στη φύση, για εξερεύνηση και άσκηση κερδίζουν με το χρόνο έναντι του παραδοσιακού τουριστικού μοντέλου «ήλιος και θάλασσα». Σήμερα ένα σημαντικό μέρος -περίπου 60%- των τουριστικών δραστηριοτήτων σε επίπεδο Ευρώπης εξαρτώνται από το φυσικό περιβάλλον, ενώ περίπου το 40% των τουριστικών δραστηριοτήτων βασίζονται στα αστικά ή πολιτιστικά στοιχεία.

Οι τουριστικοί προορισμοί διαμορφώνουν τ' ανταγωνιστικά πλεονεκτήματά τους φτιάχνοντας συστηματικά την αλυσίδα με τις επιμέρους δραστηριότητες του τουριστικού προϊόντος. Η προσφορά της ποιότητας και της υψηλότερης αξίας στις υπηρεσίες, παρέχει τη δυνατότητα σε έναν προορισμό ν' αυξήσει τις τιμές και να αναμένει καλύτερα οικονομικά αποτελέσματα. Τα τουριστικά προϊόντα σήμερα έχουν μεγαλύτερη εξάρτηση από την περιβαλλοντική ποιότητα. Αντίθετα η υποβάθμιση της περιβαλλοντικής ποιότητας από την υπέρ-συσσώρευση των τουριστικών δραστηριοτήτων σε μια περιοχή, φέρνει τα αντίθετα οικονομικά αποτελέσματα.

Ένα από τα πιο διαδεδομένα προβλήματα του τουρισμού αναψυχής στην Μεσόγειο είναι η συγκέντρωσή του σε συγκεκριμένες, περιορισμένες εποχές του έτους, γεγονός που συνδέεται τόσο με το κλίμα όσο και με τις πολιτιστικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες της καθημερινής ζωής. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τον εποχικό κορεσμό των υποδομών, των τουριστικών εγκαταστάσεων και της φέρουσας ικανότητας των προορισμών που οδηγεί σε μείωση της ποιότητας και της ανταγωνιστικότητάς τους. Μερικοί προορισμοί σε

παράκτιες ζώνες και νησιά στο νότιο μέρος της Ευρώπης, έχουν υποστεί τις αρνητικές συνέπειες μιας τουριστικής ανάπτυξης που υπερέβαινε τη φέρουσα ικανότητά τους.

Η υψηλή συγκέντρωση των τουριστικών δραστηριοτήτων σε στενές παραθαλάσσιες περιοχές αποτελεί ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του Ελληνικού και Μεσογειακού τουρισμού. Στην Ευρωπαϊκή Μεσόγειο που θεωρείται ως η μεγαλύτερη τουριστική περιοχή στον κόσμο, η τουριστική ανάπτυξη συγκεντρώνεται στις ήδη πυκνά κατοικημένες ακτές. Στην Ελλάδα σχεδόν το 90% των δραστηριοτήτων του τουρισμού και της αναψυχής βρίσκονται μπροστά στις ακτές και τα μικρά νησιά. Η Ελληνική γαλάζια, ζεστή και καθαρή θάλασσα, οι ήπιες κλιματικές συνθήκες με την ηλιοφάνεια, προσέλκυσαν ένα μεγάλο τουριστικό ρεύμα στις παράκτιες και νησιωτικές περιοχές, πράγμα που προσανατόλισε μονοδιάστατα την ανάπτυξή τους. Αυτό το ρεύμα και η παράκτια συγκέντρωση, με το χρόνο μετατράπηκε σε παράκτια εξάπλωση, σε ανεξέλεγκτη οικιστική ανάπτυξη. Έτσι σε μια σχετικά σύντομη χρονική περίοδο, η χωρίς έλεγχο ανάπτυξη του τουρισμού στις παράκτιες ζώνες, δημιούργησε πολλά προβλήματα και αδιέξοδα.

Ο τουρισμός είναι η δραστηριότητα που αλλάζει βαθμιαία τη λειτουργία της φύσης, όπως και της τοπικής κοινωνίας. Αλλάζει τις χρήσεις γης και μετατρέπει τα τοπία. Είναι ο μεγάλος καταναλωτής των φυσικών πόρων και παραγωγός σημαντικού φορτίου αποβλήτων, που υπερβαίνει συχνά την ικανότητα των οικοσυστημάτων. Είναι η δραστηριότητα που τείνει να καταναλώσει τις καλύτερες, τις ελκυστικότερες και πιο ευαίσθητες περιοχές. Υπολογίζεται ότι το 50% των οικολογικά πλουσιότερων και πιο ευαίσθητων περιοχών στην Ευρώπη βρίσκονται σε παράκτιες περιοχές. Πολλές αρνητικές επιδράσεις της ανάπτυξης τουρισμού είναι εμφανείς στις παράκτιες περιοχές και προκύπτουν από την ολοκληρωτική και χωρίς μέτρο

μετατροπή του φυσικού και γεωργικού εδάφους σε τουριστικές εγκαταστάσεις.

Τα νησιά αποτελούν τους σημαντικότερους τόπους προορισμού τουριστών στην Ελλάδα. Η τουριστική ανάπτυξή τους συνέβαλε στην οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση, στη βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών τους. Εντούτοις δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις που αυτή η ανάπτυξη πραγματοποιήθηκε με σοβαρά αρνητικά αποτελέσματα στο δομημένο και φυσικό περιβάλλον τους, στην οικονομία και την κοινωνία τους.

Τα μικρά νησιά είναι ιδιαίτερα ευαίσθητα στις αρνητικές επιδράσεις της εντατικής ανάπτυξης τουρισμού εξ' αιτίας της εύθραυστης σχέσης μεταξύ της οικονομίας-κοινωνίας και του περιβάλλοντος. Εκεί, όπου υπάρχει περιορισμένη οικονομική βάση, όπως τα νησιά, και η τοπική ανάπτυξη βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στον τουρισμό, υπάρχει ο κίνδυνος κατάληξης σε μια εύθραυστη και υπέρ τον δέον εξαρτημένη «μονο-οικονομία» χωρίς τις επιθυμητές έμμεσες συνέπειες σε άλλες πλευρές της τοπικής οικονομίας, όπως τη γεωργία και τη μεταποίηση.

2.7 ΝΕΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Τα τελευταία χρόνια, παρατηρείται μια σταδιακή μεταστροφή των προτιμήσεων των τουριστών - και αντίστοιχα στην προσφορά τουριστικών υπηρεσιών- προς πιο ειδικές και ανεξάρτητες μορφές, προσαρμοσμένες στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα του κάθε τουρίστα για περιπλάνηση στη φύση, αναζήτηση πολιτισμικών δραστηριοτήτων, έντονη άσκηση, αναζήτηση εναλλακτικών τρόπων ζωής και διάφορες

άλλες ειδικές μορφές κτλ. Οι νέες τάσεις που διαφαίνονται φανερώουν μια στροφή από το μαζικό απρόσωπο και παθητικό τουρισμό, σε τουρισμό συμμετοχικό, επιλεκτικό, με σεβασμό στο τοπικό πολιτισμό και το περιβάλλον¹⁰.

Αλλαγές παρατηρούνται στη συχνότητα και διάρκεια των διακοπών, στην κατανομή τους στο χρόνο και στην ποικιλία των σκοπών για αναψυχή. Ο πιο σημαντικός παράγοντας σχετίζεται ίσως με μία αλλαγή και εξέλιξη των ψυχαγωγικών αναγκών και κινήτρων των σύγχρονων ανθρώπων. Η αύξηση του ελεύθερου χρόνου, που εντείνεται από την σταδιακή μείωση του χρόνου εργασίας, προσφέρει πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες απόδρασης, οι οποίες είναι και κατανεμημένες στο σύνολο του έτους. Οι διακοπές δε θεωρούνται πια ως ένας απλός παραθερισμός στη θάλασσα. Η ανάπτυξη της αστικοποίησης δημιουργεί μία πολύ ισχυρή επιθυμία για υπαίθριες ψυχαγωγικές δραστηριότητες. Ο σύγχρονος τουρίστας αναζητά μάλλον τη διαφυγή σ' ένα νέο τρόπο ζωής που δεν του φέρνει στο μυαλό παραστάσεις της καθημερινότητάς του. Είναι ένα άτομο περισσότερο συμμετοχικό και ενεργό, παρά παθητικό και αντικείμενο περιποιήσεων.

Οι νέες τάσεις και ειδικές απαιτήσεις στην τουριστική ζήτηση γενικά επιβάλλουν με έμφαση την ποιότητα στο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν. Μέρος αυτής της ποιότητας είναι και το περιβάλλον (φυσικό και πολιτισμικό). Η ποιότητα αποτελεί και ουσιαστική προϋπόθεση για την μακροχρόνια διατήρηση της ίδιας της τουριστικής δραστηριότητας. Ο τουρισμός σταδιακά επανα-προσανατολίζεται με βάση την ποιότητα και την αξία της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς ενός τόπου. Η ανάπτυξή του σε μια περιοχή είναι άμεσα συναρτημένη με την διαθεσιμότητα φυσικών και πολιτιστικών πόρων.

---

¹⁰ Agarwal, S. and Ramaswami, S. (1992): "Choice of Foreign Market Entry Mode: Impact of Ownership, Location and Internalisation Factors". *Journal of International Business Studies*, 23: 1-27.

Η αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών προβλημάτων που οφείλονται στον τουρισμό, θα πρέπει να βασίζεται στη συνειδητοποίηση ότι η προστασία της ποιότητας του περιβάλλοντος αποτελεί προϋπόθεση για την ανάπτυξη και διατήρηση της τουριστικής δραστηριότητας μέσα σε ένα ευρύτερο πλαίσιο βιώσιμης ανάπτυξης μιας περιοχής. Τουρισμός, πολιτισμός και περιβάλλον είναι οι περισσότερο αλληλοεξαρτώμενοι τομείς. Έχουν τις ισχυρότερες σχέσεις αλληλεπίδρασης και αλληλοτροφοδοτούνται.

Σήμερα οι τουρίστες αναζητούν ολοένα και περισσότερο εξατομικευμένες επιλογές και η διαδικασία αυτή περιλαμβάνει, με τη χρήση κυρίως ηλεκτρονικών μέσων, την αναζήτηση προϊόντων προσαρμοσμένων στις ατομικές ανάγκες του χρήστη, με σκοπό τη βέλτιστη εξισορρόπηση ανάμεσα στην ποιότητα και τη θετική εμπειρία, από τη μία πλευρά, και στην τιμή του προϊόντος, από την άλλη.

Παράλληλα με τη σημαντική ανάπτυξη του τουρισμού, αναμένεται να υπάρξουν αλλαγές στη ζήτηση αναφορικά με τους τύπους τουρισμού. Η μεγαλύτερη αύξηση αναμένεται στον τουρισμό που αφορά την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά. Ωστόσο, ο μαζικός τουρισμός που ελέγχεται κατά συντριπτική πλειοψηφία από τους διεθνείς ταξιδιωτικούς πράκτορες, θα συνεχίσει να είναι τα πιο σημαντικά μέρη από την πλευρά της ποσότητας, αλλά και το φτηνό και αποδοτικό για μια τοπική οικονομία.

Οι εξελίξεις στις προτιμήσεις των τουριστών και η διαφοροποίηση στα τουριστικά προϊόντα, όπως και ο προβληματισμός για τις κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές συνέπειες του μαζικού τουρισμού, η αναζήτηση της χρυσής τομής μεταξύ των απαιτήσεων της οικονομίας, της κοινωνίας και του περιβάλλοντος, έφεραν στο προσκήνιο νέες εναλλακτικές μορφές τουρισμού. (Φυσιολατρικός Τουρισμός, Ορεινός, Πολιτιστικός, Περιπέτειας, Αγροτουρισμός,

Υγείας και Φυσικής Ζωής, Αθλητικός, Ιαματικός, Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός κτλ.). Οι μορφές αυτές τουρισμού συνδέονται στενά με την αναπτυσσόμενη τάση προς τον "τουρισμό ειδικών ενδιαφερόντων", που περιλαμβάνει τουριστικά ενδιαφέροντα σε ειδικευμένα περιβάλλοντα. Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού αποτελούν μια ήπια, περιορισμένη και ελεγχόμενη δραστηριότητα.

Μία εναλλακτική μορφή τουρισμού είναι και πρέπει να είναι μια «ποιοτική μορφή τουρισμού». Σκοπός είναι η προσέλκυση μικρότερου αριθμού, οικονομικά ευκατάστατων τουριστών, που δαπανούν περισσότερα και μένουν για μεγαλύτερα χρονικά διαστήματα, από ότι οι συνήθεις τουρίστες. Η δραστηριότητα αυτή μπορεί να αποφέρει σημαντικά οικονομικά οφέλη με μικρότερες περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις.

2.8 ΠΟΛΥΜΟΡΦΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ

Η τουριστική ανάπτυξη πρέπει να κατευθυνθεί προς τον επιλεκτικό και πολυμορφικό τουρισμό. Τον τουρισμό που μπορεί να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις και τα ενδιαφέροντα του σύγχρονου τουρίστα και να αξιοποιήσει την μοναδικότητα και τον πλούτο των πόρων της. Η εξέλιξη αυτή δε συνεπάγεται καθόλου τον περιορισμό του οργανωμένου τουρισμού, αλλά την ποιοτική βελτίωσή του. Η αναβάθμιση και η διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος θα διαφοροποιήσει σταδιακά και τη πελατεία. Η ποιοτική αναβάθμιση θα έχει και ανάλογα θετικά οικονομικά αποτελέσματα σ' όλη την τουριστική οικονομία. Ο ανταγωνισμός πρέπει να μεταφερθεί από το επίπεδο των τιμών στο επίπεδο της ποιότητας¹¹.

---

¹¹ Anderson, E. and Coughlan, A. (1987): "International Market Entry and Expansion via

Ο Ελληνικός τουρισμός πρέπει να εξελιχθεί σταδιακά και χωρίς κλυδωνισμούς από μαζικό σε επιλεκτικό και πολυμορφικό, προσανατολισμένο στις απαιτήσεις και τα ενδιαφέροντα του καταναλωτή, έτσι ώστε να περιοριστεί η δυνατότητα υποκατάστασης της Ελλάδας από άλλους μεσογειακούς προορισμούς, με την ανάδειξη της μοναδικότητας των πόρων της. Η εξέλιξη αυτή δεν συνεπάγεται καθόλου τον περιορισμό του οργανωμένου τουρισμού, αλλά την ποιοτική βελτίωσή του. Πρόκειται για μια συντονισμένη προσπάθεια ποιοτικής αναβάθμισης, εμπλουτισμού και διαφοροποίησης της τουριστικής προσφοράς, ώστε να ανταποκρίνεται στις υψηλές απαιτήσεις της ζήτησης, βελτίωση της εισοδηματική διαστρωμάτωσης και χρονική επέκταση της τουριστικής ζήτησης προς την χώρα μας.

Όλες οι κατηγορίες του σύγχρονου τουρισμού, -πολύ δε περισσότερο οι εναλλακτικές μορφές με τις ειδικές απαιτήσεις- επιβάλλουν με έμφαση την ποιότητα το προσφερόμενο τουριστικό προϊόν. Μέρος αυτής της ποιότητας είναι και το περιβάλλον (φυσικό και πολιτισμικό). Ο τουρισμός σταδιακά επαναπροσανατολίζεται με βάση την ποιότητα και αξία της φυσικής και πολιτισμικής κληρονομιάς ενός τόπου και όχι μόνον.

Είναι προφανές, ότι η ποιότητα και η ανταγωνιστικότητα της συνολικής εμπειρίας, που προσφέρεται στον επισκέπτη, δεν εξαρτάται μόνο από την ποιότητα και την ανταγωνιστικότητα του καταλύματός του, αλλά από όλους τους παράγοντες που συνθέτουν την πραγματικότητα ενός προορισμού τους φορείς, τις επιχειρήσεις ενός τόπου που εμπλέκονται έμμεσα ή άμεσα στην τουριστική οικονομία. Το ζητούμενο λοιπόν, για όλους, είναι η ενσωμάτωση του τουριστικού τομέα στο συνολικό

Independent or Integrated Channels of Distribution". *Journal of Marketing*, 51: 71-82.

σύστημα παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών, και η δημιουργία μόνιμων διασυνδέσεων με τους άλλους παραγωγικούς τομείς της οικονομίας.

Στην πολύ ανταγωνιστική αγορά του τουρισμού, ο πρώτος στόχος μιας περιοχής είναι να εγγυηθεί στον επισκέπτη ένα υψηλό επίπεδο ικανοποίησης, στο σύνολο των υπηρεσιών που αποτελούν μέρος της διαμονής του.

Ο τουρισμός στο σύνολό του στη χώρα μας είναι ανάγκη αδήριτη να αποκτήσει τα στοιχεία της μοναδικότητας του. Πρέπει να αποκτήσει την ιδιαίτερη ταυτότητά του ενσωματώνοντας τις αυλές και υλικές αξίες του χώρου του. Ο Ελληνικός τουρισμός με τέτοια στοιχεία θα αναβαθμισθεί ποιοτικά, θα γίνει διακριτός, ελκυστικός, επιζητούμενος και ισχυρός προορισμός¹².

2.8.1 ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ – ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Η ουσιαστική απουσία πολιτικής για τον ευρωπαϊκό τουρισμό έχει οδηγήσει τον κλάδο σε σημαντικά προβλήματα δυσλειτουργίας¹³:

ο Η Ε.Ε δεν διαθέτει ολοκληρωμένη τουριστική πολιτική με το στόχο της ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας του ελληνικού τουρισμού, δεν έχει καν στρατηγική για το μέλλον του τουρισμού που αντανάκλαται και στην έλλειψη προτεραιοτήτων για την τουριστική προβολή των χώρων, για τους πόρους του Γ' ΚΠΣ και την συμβολή τους στον κλάδο,. Και αυτά δεν είναι ρητορείες, αλλά αδήριτο συμπέρασμα των στατιστικών και των μελετών ανεξάρτητων οργανισμών.

---

¹² Χανιά 14-6-2006 Γιώργος Αγοραστάκης

¹³ Buckley, P. and Casson, M. C. (2005): *The Future of the Multinational Enterprise*. London: McMillan.

▪ Το μεγάλο συγκριτικό πλεονέκτημα, η φύση, οι παραλίες, τα μικρά νησιά, οι παραδοσιακοί οικισμοί, οι ιστορικοί και αρχαιολογικοί χώροι είναι σε πλήρη εγκατάλειψη λόγω της αδυναμίας του αλλά και της καχεξίας των τοπικών φορέων να τα προστατεύσουν και να τα διαχειριστούν με μακροχρόνια προοπτική σαν μοναδική κληρονομιά.

▪ Ο τουρισμός ως σύμπλεγμα δραστηριοτήτων έχει άμεση συσχέτιση με άλλους κλάδους και τομείς. Ως εκ τούτου επηρεάζεται άμεσα και από τις γενικότερες διαρθρωτικές αδυναμίες των άλλων κλάδων της οικονομίας που υστερούν εμφανώς. Στο πλαίσιο αυτό σημαντικός είναι ο ρόλος των συγκοινωνιών, της τεχνικής υποδομής, των εξυπηρετήσεων. Δραματική επίπτωση έχει και η ανυπαρξία πολεοδομικής πολιτικής και διαδικασιών εφαρμογής των όποιων πολεοδομικών διατάξεων.

ο Η Ε.Ε δεν έχει αντιμετωπίσει με τρόπο αποτελεσματικό, είτε μέσω ευρωπαϊκών νόμων, τις αυξημένες ανάγκες για χρηματοδότηση του εκσυγχρονισμού και επέκτασης των ήδη υπάρχοντων ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, που λειτουργούν νόμιμα. Σχεδόν πάνω από το 90% διαθέτουν κάτω από 100 κλίνες και συνεπώς αντιμετωπίζουν έντονο πρόβλημα χρηματοδότησης.

ο Αλλαγές στην τουριστική ζήτηση, προς την κατεύθυνση του επιλεκτικού τουρισμού και των ειδικών μορφών, για τουρισμό δράσης και περιπέτειας, επαφής με την φύση, την τοπική κοινωνία, τον πολιτισμό, συνεδριακό τουρισμό, ναυταθλητισμό, κλπ επιβάλουν ένα αναπροσανατολισμό του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος επί τη βάσει μιας αποκεντρωμένης ανάπτυξης, στηρίζοντας τοπικές – περιφερειακές πρωτοβουλίες του ιδιωτικού τομέα και άλλων, εξασφαλίζοντας ένα σωστό πλαίσιο οργάνωσης και ανάπτυξης της τουριστικής δραστηριότητας με καθαρούς κανόνες και επί τη βάσει αρχών ολοκληρωμένης ανάπτυξης για τις ιδιωτικές επενδύσεις, τις υποδομές (π.χ. προσβάσεις, τηλεπικοινωνίες, κλπ.), εξυπηρετήσεις (π.χ. υγείας, κλπ.) και κεφάλαια-τραπεζική πίστη, κλπ απελευθερώνοντας τον δυναμισμό της ελληνικής κοινωνίας.

ο Ένα μεγάλο θέμα για το οποίο δεν έχει δοθεί ιδιαίτερη μέριμνα είναι ο εσωτερικός τουρισμός που εκτιμάται για πολλές χώρες ότι είναι σε μεγέθη εξίσου σημαντικός όσο ο διεθνής τουρισμός. Ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο αυτό έχουν οργανωτικά μέτρα) π.χ. περίοδοι χειμερινών διακοπών κλπ) που ενισχύουν την ανάπτυξη του εσωτερικού τουρισμού και την διάχυσή του στις ελληνικές περιφέρειες.

ο Η Ευρώπη, παρ' ότι ήπειρος τουριστική που επιθυμεί να είναι ανταγωνιστική και να παρέχει υπηρεσίες ποιότητας, δεν διαθέτει ακόμα αντικειμενικό σύστημα κατάταξης για την κατηγοριοποίηση των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, ώστε και να προστατεύεται ο καταναλωτής, αλλά και να εξασφαλίζονται συνθήκες υγιούς ανταγωνισμού στην παροχή υπηρεσιών. Το φαινόμενο με τα παράνομα τουριστικά δωμάτια και την εκμετάλλευση των τουριστών χαμηλού εισοδήματος συνεχίζει να υφίσταται με τεράστιες ζημιές στην ανάπτυξη του κλάδου μακροπρόθεσμα. Οι τελευταίες εξαγγελίες περί ανάπτυξης τέτοιου συστήματος μάλλον θα αναμείνουν αρκετά την εφαρμογή των.

2.8.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ - ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Βασικοί στόχοι για τον τουρισμό είναι¹⁴:

- ο Η διεύρυνση της συμβολής του τουρισμού στην Ελληνική οικονομία
- ο Η αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος
- ο Η μεγιστοποίηση της συμβολής του τουρισμού στην τοπική-περιφερειακή ανάπτυξη

Για την επίτευξη των στόχων αυτών απαιτείται σε μεσοπρόθεσμη βάση:

- ο Αναβάθμιση των τουριστικών υπηρεσιών μέσω εκπαίδευσης και κατάρτισης, οργάνωσης και στήριξης της ανάπτυξης των τουριστικών επιχειρήσεων, κλπ.

---

¹⁴ www.eot.gr-Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού

- ο Βελτίωση της τεχνικής υποδομής και των εξυπηρετήσεων στους διεθνείς τουριστικούς προορισμούς
- ο Οργάνωση της τουριστικής ανάπτυξης μέσω στρατηγικών σχεδίων σε αναπτυσσόμενους τουριστικούς προορισμούς
- ο Δημιουργία ευέλικτου μηχανισμού επιτελικού σχεδιασμού της τουριστικής πολιτικής σε τοπικό-περιφερειακό επίπεδο

Τα μέσα επίτευξης των μεσοπρόθεσμων στόχων περιλαμβάνουν:

\Θεσμικές –οργανωτικές ρυθμίσεις σχετικά με :

- ο δημιουργία Υπουργείου Τουρισμού όχι στα χαρτιά, αλλά με ουσιαστικές αρμοδιότητες και πρόβλεψη για άρτια στελέχωση
- ο αναβάθμιση του ΕΟΤ, με βάση πάλι ορθολογικά σχήματα οργάνωσης
- ο υλοποίηση των απαιτήσεων για ένα στρατηγικό σχεδιασμό που θα περιλαμβάνει και την κατάρτιση-παρακολούθηση επιχειρησιακού επιτελικού σχεδίου.
- ο την σωστή εποπτεία όλου του κλάδου, αρχίζοντας από την αντικειμενική και κατά τα διεθνή πρότυπα αξιολόγηση όλων των τουριστικών υπηρεσιών, περιλαμβανομένων φυσικά των ξενοδοχειακών μονάδων.
- ο την τουριστική προβολή σε εθνικό-τοπικό επίπεδο

Οικονομικά κίνητρα σχετικά με :

- ο τον εκσυγχρονισμό των τουριστικών μονάδων
- ο την αναβάθμιση των τουριστικών υπηρεσιών

Ανάπτυξη της τουριστικής υποδομής με :

- ο αναβάθμιση της τεχνικής υποδομής στους τουριστικούς προορισμούς
- ο ανάδειξη τουριστικών προορισμών για ειδικές μορφές τουρισμού
- ο ανάπτυξη τοπικών-περιφερειακών στρατηγικών σχεδίων

2.8.3 ΆΞΟΝΕΣ ΔΡΑΣΗΣ

Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου με ειδικά προγράμματα για το χειμώνα (ορεινού, θεραπευτικού, κλπ). Σε όλους μας είναι γνωστό το μεγάλο διαρθρωτικό πρόβλημα του Ελληνικού Τουρισμού που είναι η εποχικότητά του. *Προώθηση ειδικών μορφών τουρισμού*. Συνεδριακός Τουρισμός, Ιαματικός, Αθλητικός, κλπ.. Ενισχύσεις σε επιχειρήσεις, τοπικά σχέδια ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης, παρεμβάσεις μέσω κλπ. *Θεσμικές ρυθμίσεις για την εξυγίανση των επιχειρήσεων*. Οι ελληνικές επιχειρήσεις παραμένουν έρμαιοι των εξελίξεων στην εθνική και ευρωπαϊκή οικονομία και στον διεθνή ανταγωνισμό . Τεχνολογία-Οργάνωση-Διείσδυση σε νέα προϊόντα και αγορές. Η ανάπτυξη του Τουρισμού είναι πρώτης προτεραιότητας. Το μέγεθος του Ευρωπαϊκού τουρισμού μπορεί να διευρυνθεί περαιτέρω όμως το πιο σημαντικό όμως είναι να προσελκυστεί τουρισμός υψηλών απαιτήσεων και προδιαγραφών. Διότι τα αποτελέσματα της τουριστικής πολιτικής μετρώνται αντικειμενικά όχι με τον αριθμό των τουριστών, αλλά έχοντας υπόψη αφενός το οικονομικό αποτέλεσμα της τουριστικής δραστηριότητας, τον δυναμισμό του, την χρονική διασπορά του αλλά και την τοπική διασπορά σε όλες τις περιοχές της χώρας.

2.9 ΟΙ ΤΑΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Κατ' αρχάς, θα πρέπει όλοι να αντιληφθούμε ότι η τουριστική βιομηχανία είναι από τους πλέον αναπτυσσόμενους κλάδους, διεθνώς, αυξάνοντας το ποσοστό συμμετοχής της στην παγκόσμια οικονομία. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 12% του παγκόσμιου εισοδήματος παράγεται από την τουριστική δραστηριότητα, η οποία αντίστοιχα δημιουργεί θέσεις εργασίας για το 8,2% του απασχολούμενου εργατικού δυναμικού συνολικά. Η Ευρώπη, που είναι και η πλέον ανεπτυγμένη τουριστικά περιοχή του κόσμου, διατηρεί τα ηνία με τουριστικό προϊόν ίσο με το 14% του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος

και τουριστική απασχόληση ίση με το 13,2% της συνολικής απασχόλησης¹⁵.

Η Ελλάδα αποτελεί ένα βασικό προορισμό για τις κυρίες αγορές άντλησης τουριστών, όπως είναι η Γερμανία και η Αγγλία. Όπως όλοι οι προορισμοί, έτσι και εμείς επηρεαζόμαστε άλλοτε λιγότερο, άλλοτε περισσότερο, άλλοτε θετικά, άλλοτε αρνητικά, από τις διεθνείς εξελίξεις στην παγκόσμια τουριστική βιομηχανία. Επιχειρώντας, λοιπόν, να προσδιορίσουμε τους κύριους παράγοντες που παίζουν σήμερα καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση τάσεων στους κόλπους της τουριστικής βιομηχανίας, διεθνώς, και επηρεάζουν τον τουριστικό προορισμό της Ελλάδας, θα μπορούσαμε να οδηγηθούμε στα εξής: Ως κύριους παράγοντες θα αναφέρω την είσοδο του ευρώ στη ζωή των Ευρωπαίων και εν δυνάμει τουριστών, την αυξημένη συγκέντρωση των Τουριστικών Οργανισμών που ελέγχουν την τουριστική κίνηση στις αγορές της Βορείου Ευρώπης, αλλά και τις ραγδαίες εξελίξεις στο χώρο της τεχνολογίας. Στους τρεις αυτούς παράγοντες θα προσθέσω άλλον έναν, των αεροπορικών ταξιδιών, αλλά και της βίαιης, ελπίζουμε όλοι προσωρινής, σύνδεσής τους με την τρομοκρατία μετά τα τραγικά γεγονότα της 11ης Σεπτεμβρίου στις ΗΠΑ. Οι Ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις, λοιπόν, επηρεάζονται από τους παρακάτω παράγοντες καθώς το περιβάλλον γίνεται ολοένα και πιο ανταγωνιστικό. Και αυτό δεν αφορά μόνο στο μεταξύ τους ανταγωνισμό, αλλά και στον ανταγωνισμό σε σχέση με τους άλλους προορισμούς διακοπών.

2.9.1 Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

Ας αναλύσουμε, όμως, λίγο περισσότερο τους παράγοντες που προαναφέραμε ξεκινώντας από την είσοδο του ευρώ στη ζωή όλων μας. Το κοινό ευρωπαϊκό νόμισμα επέφερε οικονομική σταθερότητα με την εξάλειψη των κινδύνων που υπήρχαν από τις συναλλαγματικές

---

¹⁵ ΣΕΤΕ(2005), Ο παγκόσμιος Τουρισμός, Marketing Net

διαφορές μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επίσης, επέβαλε την απευθείας σύγκριση των τιμών. Οι πελάτες, πλέον, αλλά και οι Τουριστικοί Οργανισμοί μπορούν απευθείας να συγκρίνουν τις τιμές οποιουδήποτε προορισμού μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση συμπεριλαμβανομένης, πρωτίστως, της δικής τους χώρας. Ως αποτέλεσμα των νέων συνθηκών και συνηθειών που επέβαλε η είσοδος του ευρώ είναι η διαμόρφωση ανταγωνιστικών τιμών στις τουριστικές υπηρεσίες διεθνώς. Οι πελάτες πλέον απαιτούν τις υπηρεσίες για τα λεφτά που δίνουν και ξέρουν πού να τις βρουν. Από την άλλη, η οικονομική σταθερότητα δίνει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να μειώσουν τα κόστη τους και να προσφέρουν υπηρεσίες σε καλύτερες τιμές. Αυτό βέβαια, με την προϋπόθεση ότι έχουν προετοιμαστεί καταλλήλως στην εποχή προ ευρώ και έχουν αντιληφθεί τους νέους επιχειρηματικούς ορίζοντες που έχουν πρόσβαση¹⁶.

2.9.2 Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΙΩΝ

Περνώντας στο δεύτερο παράγοντα, ο οποίος διαμορφώνει το παγκόσμιο τουριστικό γίγνεσθαι, θα πρέπει να σταθούμε στην τάση που υπάρχει τα τελευταία χρόνια, δημιουργίας μεγάλων τουριστικών κοινοπραξιών, που έχουν ως στόχο τον έλεγχο όλων των κύριων τουριστικών αγορών.

Τουριστικοί Οργανισμοί από τη Βόρεια Ευρώπη, έχοντας ελέγξει την εξερχόμενη τουριστική κίνηση, επενδύουν πλέον εκ των συνόρων της χώρας τους ελέγχοντας τη διακίνηση τουριστών και στις άλλες κυρίες αγορές. Οι Τουριστικοί Οργανισμοί τα τελευταία χρόνια πρωτοστατούν σε επιχειρηματικές κινήσεις εξαγορών και συγχωνεύσεων

---

¹⁶ Chandler, A. D.(2002): “Organizational capabilities and the economic history of the industrial enterprise”. *Journal of Economic Perspectives*, 6 (3): 79-100.

ακολουθώντας τις επιταγές της παγκόσμιας οικονομίας. Ο απόλυτος έλεγχος από τους Οργανισμούς του μαζικού τουρισμού και η καθετοποίηση που επιτυγχάνεται δίνει τη δυνατότητα δημιουργίας ελκυστικών οικονομικά πακέτων για τον καταναλωτή. Εκ των πραγμάτων λοιπόν ένας πολύ μικρός αριθμός Τουριστικών Οργανισμών έχει άμεση πρόσβαση στον πελάτη αλλά και δύναμη να πουλάει το τουριστικό προϊόν σε καλύτερη τιμή. Μία πρόσβαση την οποία δεν έχει απευθείας ο Έλληνας τουριστικός επιχειρηματίας αλλά μέσω αυτών των Τουριστικών Οργανισμών. Τα κέρδη και η βιωσιμότητα των ελληνικών τουριστικών επιχειρήσεων εξαρτώνται, λοιπόν, σε μεγάλο βαθμό από τη βελτιστοποίηση της λειτουργίας τους¹⁷.

---

¹⁷ Buckley, P. (2004): *Foreign direct investment and multinational enterprise*. London: Edith Penrose.

2.9.3 ΤΑ ΑΕΡΟΠΟΡΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ

Ο τέταρτος παράγοντας είναι τα αεροπορικά ταξίδια και ο τρόπος που συνδέθηκαν με το τρομοκρατικό χτύπημα. Οι μακρινοί προορισμοί τα τελευταία χρόνια κερδίζουν έδαφος σε σχέση με τους κλασικούς προορισμούς όσον αφορά στο ρυθμό αύξησης της τουριστικής κίνησης. Η πρόσβαση πλέον είναι εύκολη και το ταξίδι, τηρουμένων των αναλογιών, είναι φθηνό. Περισσότερη άμμος και παραλία είναι διαθέσιμη με λιγότερα λεφτά! Τα πρόσφατα τραγικά γεγονότα στις ΗΠΑ ανάγκασαν τις αεροπορικές εταιρίες να επαναπροσδιορίσουν την πολιτική τους, ενώ διαφοροποίησαν και τις συνήθειες των τουριστών. Ο κόσμος διστάζει να ταξιδέψει, ενώ η απόφαση για την επιλογή ενός προορισμού έχει να κάνει με το αίσθημα της ασφάλειας που εμπνέει. Οι αεροπορικές εταιρίες από την πλευρά τους, προσπαθώντας να περιορίσουν τις οικονομικές ζημιές, μείωσαν δρομολόγια σε πολλούς, ακόμη και κατεξοχήν τουριστικούς προορισμούς. Από τα παραπάνω εξάγεται το συμπέρασμα ότι το να επαφίεσαι στη φυσική ομορφιά της χώρας για να προσελκύσεις τουρισμό δεν είναι πλέον αρκετό.

Οι ταξιδιώτες μπορούν να επιλέξουν τον τόπο των διακοπών τους μέσα από μια μεγάλη ποικιλία όμορφων φυσικών προορισμών δαπανώντας λίγα λεφτά. Εμείς αυτό που μπορούμε να κάνουμε είναι να αυξήσουμε την αξία αυτών που προσφέρουμε. Δηλαδή, να βελτιώσουμε τις υποδομές και να προσφέρουμε υψηλού επιπέδου υπηρεσίες. Επίσης, θα πρέπει να διατηρήσουμε τα υψηλά στάνταρ ασφαλείας που υπάρχουν στη χώρα μας και να καταλάβουμε όλοι τη σημασία της τουριστικής συνείδησης. Η υπερβολική δημοσιότητα των λίγων, σε σχέση με άλλες χώρες, τρομοκρατικών επιθέσεων που έχουν γίνει στην Ελλάδα μόνο αρνητικές συνέπειες μπορούν να έχουν για τον Ελληνικό τουρισμό.

Καταλήγοντας, θα ήθελα να επισημάνω τη μεγάλη σημασία που έχει για την ανάπτυξη του ελληνικού τουρισμού η συνεργασία του δημόσιου με τον ιδιωτικό τομέα. Η Πολιτεία οφείλει να γνωρίζει τον τρόπο που λειτουργούν οι ανταγωνίστριες προς την Ελλάδα τουριστικά χώρες.

Οφείλει να γνωρίζει τα κίνητρα, φορολογικά και άλλα, που δίνονται στις τουριστικές επιχειρήσεις των άλλων χωρών προκειμένου να στηρίξουν τις επενδυτικές τους πρωτοβουλίες. Γενικότερα οφείλει να γνωρίζει τα τεκταινόμενα στην παγκόσμια τουριστική αγορά. Δεν αρκεί όμως οι αρμόδιοι στη διαμόρφωση της τουριστικής πολιτικής να είναι γνώστες αυτών των πληροφοριών αλλά θα πρέπει και να τις αξιοποιούν καταλλήλως. Να διαμορφώσουν, δηλαδή, εκείνο το επενδυτικό περιβάλλον που θα καταστήσει τις ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις ισχυρότερες, αν όχι κυρίαρχες, στη διεθνή τουριστική σκηνή. Ικανές να ανταποκριθούν στις αυξημένες απαιτήσεις του σημερινού τουρίστα. Ικανές να πείσουν για το προϊόν που προσφέρουν και αντίστοιχα να έχουν και το αναλογούν οικονομικό όφελος.

Ανάγκη για επιχειρηματικές συνέργειες στον ιδιωτικό τομέα Ο ιδιωτικός τομέας, από την πλευρά του, θα πρέπει να αντιληφθεί και να αξιοποιήσει τις προκλήσεις των καιρών. Οι ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις θα πρέπει να προσαρμόσουν την επενδυτική τους στρατηγική στις νέες τάσεις που επιβάλλει η παγκόσμια οικονομία. Δεν θα πρέπει να θεωρείται ως τυχαίο το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια οικονομικοί κολοσσοί - Τουριστικοί Οργανισμοί έχουν προχωρήσει σε συγχωνεύσεις, εξαγορές, συνέργειες. Στην Ελλάδα η πλειοψηφία των τουριστικών επιχειρήσεων, με ελάχιστες εξαιρέσεις, λειτουργούν με εσωστρέφεια. Δεν γίνονται επιχειρηματικές κινήσεις προς αυτήν την κατεύθυνση. Αυτές οι επιχειρηματικές κινήσεις πρέπει να γίνουν γιατί θα οδηγήσουν στη δημιουργία ισχυρών Ομίλων που θα μπορούν να σταθούν με αξιώσεις στο συνεχώς αυξανόμενο ανταγωνιστικό περιβάλλον, όπως διαμορφώνεται στο παγκόσμιο τουριστικό γίγνεσθαι¹⁸.

---

¹⁸ Παπαθανάσης Νίκος 2002) «Οι Επιχειρήσεις στη Νέα Οικονομική Πραγματικότητα», Αθήνα, 28-29 Ιαν.

3.0 ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Ο τουρισμός είναι ένας τομέας ζωτικής σημασίας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, αντιπροσωπεύοντας γύρω στο 5% του ΑΕΠ και της απασχόλησης, ποσοστό που είναι πλησιέστερα στο 12% όταν συνυπολογίζονται οι δραστηριότητες που δημιουργεί σε άλλους τομείς. Φυσικά, υπάρχουν Ευρωπαϊκές χώρες όπου αυτό το ποσοστό είναι σημαντικά υψηλότερο και εκτιμάται ότι θα ανέβει με τη διεύρυνση. Επί Ισπανικής Προεδρίας είχαν εγκριθεί δέκα μέτρα μέσα από μια ανακοίνωση της Ε. Επιτροπής με τίτλο «Προσέγγιση συνεργασίας για το μέλλον του Ευρωπαϊκού τουρισμού», αλλά δεν υπήρξε σημαντική πρόοδος στην εφαρμογή τους¹⁹.

Η Προεδρία της Ε.Ε, έχοντας θέσει τον τουρισμό σαν ένα θέμα προτεραιότητας, έδωσε μια νέα ώθηση στην πολιτική τουρισμού σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, με τη συμβολή του Συμβουλίου Ανταγωνιστικότητας στο Εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο 2003, το οποίο επικύρωσε τη σημασία της ανταγωνιστικότητας στον τομέα του τουρισμού. Προκειμένου να συνδυασθεί το θέμα της ανταγωνιστικότητας του Ευρωπαϊκού Τουρισμού με την επιδίωξη εξεύρεσης μηχανισμών για την ενσωμάτωση των συμφερόντων του τουρισμού σε άλλες Κοινοτικές πολιτικές που επηρεάζουν τον τουρισμό. Τα κύρια στοιχεία ενασχόλησης της Ε.Ε μετά την ένταξη των νέων χωρών για τον τουρισμό μπορούν να συνοψισθούν ως εξής²⁰:

- Η σημασία του τουρισμού για την οικονομία της Ε.Ε. συνεχώς αυξάνεται και θα γίνει ακόμη μεγαλύτερη με την ένταξη των δέκα νέων χωρών που έχουν σημαντικές επιδόσεις στον τουρισμό. Υπό τις παρούσες δύσκολες συνθήκες, απαιτείται ένα σύστημα αξιολόγησης και διαχείρισης κρίσεων (crisis assessment system) στο επίπεδο της Ε.Ε.

---

¹⁹ www.europa.gr

²⁰ Dunning, J.H. and Kundu, S.K. (2005): "The internationalization of the European industry: some new findings from field study". *Management International Review*. 35(2), 101-133

- Η πλήρης εφαρμογή των μέτρων της Ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής πρέπει να προωθηθεί και να επιταχυνθεί.
- Απαιτείται αξιολόγηση της επίδρασης (impact assessment) όλων των Κοινοτικών πολιτικών που έχουν σημαντική επίδραση στον Ευρωπαϊκό τουρισμό.
- Η αξιολόγηση της επίδρασης στον τουρισμό των Κοινοτικών πολιτικών για τις μεταφορές που επιχειρήθηκε από τη Διάσκεψη της Κρήτης ήταν χρήσιμη και εύστοχη και οι μελλοντικές Προεδρίες θα πρέπει να οργανώνουν παρόμοιες Διασκέψεις για άλλες μείζονες Κοινοτικές πολιτικές που έχουν επίδραση στον τουρισμό.
- Εκφράστηκε υποστήριξη για την ενθάρρυνση δραστηριοτήτων τουριστικής προβολής της Ε.Ε., πέραν της δημιουργίας μίας Ευρωπαϊκής Διαδικτυακής Πύλης (E.U. portal).
- Υποστηρίχθηκε η ανάγκη επέκτασης των Δορυφορικών Λογαριασμών για τον τουρισμό σε όλα τα κράτη-μέλη.
- Εκφράστηκε υποστήριξη για την οργάνωση του δεύτερου Forum για τον Ευρωπαϊκό τουρισμό από την Ιταλική Προεδρία.
- Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κλήθηκε να επιταχύνει τις διαβουλεύσεις για τη σύναψη της συμφωνίας για το καθεστώς εγκεκριμένου τουριστικού προορισμού (ADS) με την Κίνα.
- Υπήρξε ομοφωνία για την ανάγκη διατήρησης του status quo στη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τον τουρισμό, με την επαναφορά της λέξης «Τουρισμός» στο Σχέδιο Συντάγματος ως ένας τομέας, όπου μπορούν να αναληφθούν συμπληρωματικές Κοινοτικές δράσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της Ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας.

Η τουριστική αγορά γνώρισε δραματικές αλλαγές τα προηγούμενα χρόνια. Οι μεταβολές στην αγοραστική ζήτηση ήταν άμεση συνέπεια του τρομοκρατικού κτυπήματος της 11ης Σεπτεμβρίου και άλλων πρόσφατων πολιτικοοικονομικών συμβάντων που επηρέασαν τον

τουρισμό. Όπως δείχνουν όλες οι ενδείξεις, η αγορά θα εξακολουθήσει και μελλοντικά να παρουσιάζει μια ευμεταβλησία. Επομένως, έγκειται σε όσους εμπλέκονται στο κύκλωμα παροχής του τουριστικού προϊόντος να προσαρμόσουν τα προϊόντα και το marketing, ώστε να ανταποκριθούν στις νέες συνθήκες.

Η ευρωπαϊκή επιτροπή τουρισμού καταγράφει ακολούθως τις νέες τάσεις²¹:

- Ενώ υπάρχουν ζητήματα ασφάλειας που συνεχίζουν να απασχολούν ορισμένες αγορές, είναι εμφανές ότι οι άνθρωποι συνηθίζουν να ζουν σε έναν ανασφαλή κόσμο. Επίσης, η τουριστική αγορά εμφανίζει ταχύτερους ρυθμούς ανάκαμψης μετά από συμβάντα που ανακόπτουν περιστασιακά τον τουρισμό.
- Οι άνθρωποι θα συνεχίζουν να κάνουν πιο συχνά, αλλά μικρότερης διάρκειας ταξίδια, όμως και η ζήτηση για μακροχρόνια ταξίδια βρίσκεται σε τροχιά ανόδου.
- Η αύξηση της ζήτησης για τις χαμηλού κόστους αεροπορικές εταιρίες ήταν πρωτοφανής και αναμένεται να συνεχιστεί, καθώς οι άνθρωποι συνεχίζουν να ψάχνουν για χαμηλές τιμές.
- Οι τουρίστες πολλές φορές δεν επιλέγουν απλώς ένα συγκεκριμένο προορισμό, αλλά αναζητούν μία τουριστική εμπειρία. Αυτό σημαίνει ότι οι οργανισμοί διαχείρισης προορισμού θα πρέπει να είναι πιο δημιουργικοί στις προωθητικές τους ενέργειες.
- Η ζήτηση για αυθεντικές εμπειρίες, όπως για επαφή με την τοπική κουλτούρα και τη φύση, θα συνεχίσει να αυξάνεται ιδίως μεταξύ των ομάδων μεγαλύτερης ηλικίας.
- Οι καταναλωτές είναι λιγότερο πιστοί στους προμηθευτές τους και είναι αυξανόμενα απρόβλεπτοι στη συμπεριφορά τους, όπως, για παράδειγμα, στο συνδυασμό των τουριστικών προϊόντων.

---

²¹ www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html

- Αν και οι σημαντικότεροι τουριστικοί όμιλοι θεωρούν ότι το τουριστικό πακέτο απέχει πολύ από την εξαφάνισή του - ακόμη και αν η ζήτηση για προσωποποιημένες λύσεις είναι αυξημένη -, αυτοί που θα κυριαρχήσουν στο μέλλον θα είναι οι προορισμοί και οι προμηθευτές που αναπτύσσουν φιλικά προς το χρήστη web sites, τα οποία παρέχουν τη δυνατότητα άμεσου booking και δυναμικά πακέτα.

3.1 ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΕΛΑΤΟΚΕΝΤΡΙΚΗ-ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

Το δόγμα "δώσε στον πελάτη ότι θέλει, ειδάλλως κάποιος άλλος θα το κάνει" ισχύει σε πολύ μεγάλο βαθμό στο χώρο της τουριστικής βιομηχανίας. Όσο, μάλιστα, η τεχνολογία εμπλέκεται πιο έντονα στο χώρο του τουρισμού, τόσο πιο έντονες είναι οι φυγόκεντρες δυνάμεις.

Οι καταναλωτές, οι τελικοί, δηλαδή, χρήστες των τουριστικών προϊόντων και υπηρεσιών, θα εξακολουθήσουν να παίζουν τον κυρίαρχο ρόλο στη διαμόρφωση της αγοράς. Ο αυξανόμενος αριθμός των χρηστών του Internet (κάθε χρήστης είναι εν δυνάμει και ένας τουρίστας) θα αυξάνει διαρκώς τη βαρύτητα του ηλεκτρονικού μέσου έναντι των παραδοσιακών. Επίσης, όσο αυξάνεται η εξοικειώσή τους με το μέσο, τόσο μεγαλύτερες απαιτήσεις θα έχουν.

Στις ώριμες τεχνολογικά αγορές, το e-Tourism αποτελεί πραγματικότητα και η εμπλοκή των παραδοσιακών καναλιών με το Internet θεωρείται αυτονόητη. Ο διαχωρισμός μεταξύ των online και των offline καναλιών γίνεται ολοένα και πιο δυσχερής και εν πάση περιπτώσει ο πελάτης δεν ενδιαφέρεται γι' αυτό το διαχωρισμό. Το μόνο που θέλει, είναι να μπορεί να βρίσκει κάπου συγκεντρωμένη την πληροφορία, προκειμένου να επιλέξει το τουριστικό προϊόν που ταιριάζει στις ανάγκες και τις επιθυμίες του.

Στην Ελλάδα τα πράγματα υπολείπονται αρκετά σε σύγκριση με τις προηγμένες τεχνολογικά αγορές. Αφενός, η διείσδυση του Internet είναι σχετικά περιορισμένη. Αφετέρου, ο πελάτης δυσκολεύεται να

βρει στο Internet συγκεντρωμένη την πληροφορία ή να αγοράσει κάποιο ολοκληρωμένο τουριστικό προϊόν, καθώς υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση της τεχνολογικής διείσδυσης μεταξύ των διάφορων παραγωγών τουριστικού προϊόντος. Παράλληλα, ο παραδοσιακός τουριστικός πράκτορας διατηρεί έναν κεντρικό ρόλο στην Ελληνική πραγματικότητα, καθώς είναι ουσιαστικά αυτός που συγκεντρώνει τα τουριστικά προϊόντα δημιουργώντας πακέτα. Τόσα χρόνια ο πράκτορας έχει "χτίσει" ισχυρές σχέσεις με τους παραγωγούς, οι οποίες είναι δύσκολο να διαρραγούν. Παράλληλα, υπάρχει μειωμένη εμπιστοσύνη του κοινού για την πραγματοποίηση συναλλαγών μέσω του Internet, ενώ, ταυτοχρόνως, απαιτούνται και κάποιες νομοθετικές ρυθμίσεις που θα εξισώσουν το νέο μέσο με τις παραδοσιακές μορφές (π.χ. στο χώρο του e-ticketing).

3.2 Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Ο τρίτος παράγοντας είναι η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας στο χώρο της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών. Είναι γεγονός και το διαπιστώνουμε καθημερινά ότι κάποια συστήματα πληροφορικής ή τηλεπικοινωνιών, που στο παρελθόν δεν ήταν καν διαθέσιμα ή ήταν απλά ωραίο να τα έχεις, τώρα έχουν γίνει απαραίτητα ή μπορούμε να τα βρούμε παντού. Μπορούμε, δηλαδή, μέσω των πληροφοριών, στις οποίες έχουμε και γρήγορη πρόσβαση, να ασκήσουμε διοίκηση. Η αυτοματοποίηση της συλλογής αυτών των πληροφοριών και η κατάλληλη αξιοποίησή τους έχουν γίνει ένα απαραίτητο εργαλείο για να παράγουμε έργο. Κρίνεται λοιπόν απαραίτητο και για τις ελληνικές τουριστικές επιχειρήσεις να δώσουν μεγαλύτερη βαρύτητα στο χώρο αυτό επενδύοντας στις υποδομές των πληροφοριακών συστημάτων²².

---

²² Gomes-Casseres, B. (2000): *Multinational Ownership Strategies*. UMI Press.

3.3 ΝΕΑ ΚΑΝΑΛΙΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Ενώ το Internet αναμένεται να είναι το κύριο κανάλι επικοινωνίας των πελατών με το τουριστικό προϊόν, παρόλα αυτά, τα προσεχή χρόνια ,αναμένεται να προστεθούν δύο ακόμη εναλλακτικές "οδοί". Η πρώτη εξ αυτών είναι η κινητή τηλεφωνία και ιδιαίτερα αυτή της τρίτης γενιάς, που προσφέρει υψηλό bandwidth που μπορεί να υποστηρίξει αξιόλογες υπηρεσίες προστιθέμενης αξίας για τους τουρίστες²³. Η πολύ υψηλή διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας στον ευρωπαϊκό χώρο αποτελεί μία πρώτης τάξεως ευκαιρία για τη Γηραιά Ήπειρο να πρωταγωνιστήσει στο συγκεκριμένο χώρο. Παράλληλα, η έννοια της φορητότητας ταιριάζει σε πολύ μεγάλο βαθμό με τον τουρισμό και τα ταξίδια, και αναμένεται να παρουσιαστούν αρκετές σχετικές υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας όπως, για παράδειγμα, υπηρεσίες πληροφόρησης, υπηρεσίες που σχετίζονται με τη γεωγραφική θέση του πελάτη (location-based services), ειδοποιήσεις για καθυστερήσεις πτήσεων ή για κυκλοφοριακά προβλήματα, διαδικασίες check-in και check-out κ.ά.

Το δεύτερο κανάλι σχετίζεται με την ψηφιακή τηλεόραση. Το εν λόγω μέσο, παρά τη μέχρι τώρα περιορισμένη του εξάπλωση στην Ευρώπη, προσφέρει αλληλεπιδραστικότητα και υψηλό bandwidth, και χρειάζεται πλούσιο multimedia περιεχόμενο και υπηρεσίες. Ο τουρισμός εξαιτίας του περιεχομένου που διαθέτει, μπορεί να αποτελέσει έναν κινητήριο μοχλό για την ανάπτυξη της ψηφιακής τηλεόρασης, να ωφελήσει αλλά και να ωφεληθεί από αυτήν.

Όσον αφορά στον τομέα των υπηρεσιών, η κυρίαρχη τάση είναι η δυνατότητα που παρέχεται στον πελάτη για τη διαμόρφωση τουριστικών πακέτων με δυναμικό τρόπο. Γενικώς, η τάση για προσωποποιημένες υπηρεσίες που γενικότερα υπήρχε ως ανάγκη στην τουριστική αγορά, μπορεί πλέον να καλυφθεί με τη συνεισφορά της τεχνολογίας. Στο πλαίσιο αυτό αναπτύσσονται τουριστικά προϊόντα τα

---

²³ Hymer, S. (2000). The international operations of national firms: a study of foreign direct investment. Cambridge MA: MIT Press

οποία μπορούν να καλύψουν νέες μορφές τουρισμού (αγροτουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, τουρισμός με ιατρικό σκοπό κ.ά.) ή να καλύψουν συγκεκριμένες πληθυσμιακές ομάδες (ηλικιωμένοι, άτομα με ειδικές ανάγκες κ.ά.).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα αποτελέσματα της έρευνας του e-Business W@tch αναφορικά με την ευρωπαϊκή βιομηχανία του τουρισμού. Η έρευνα επισημαίνει τη σπουδαιότητα του online marketing στη συγκεκριμένη αγορά. Παράλληλα, διαπιστώνει ότι η τουριστική βιομηχανία βρίσκεται αρκετά μπροστά από τους υπόλοιπους κλάδους σε τεχνολογικά ζητήματα, όπως η παρουσία στο Διαδίκτυο και η πραγματοποίηση συναλλαγών. Συγκεκριμένα, η μεγάλη πλειονότητα των τουριστικών επιχειρήσεων διαθέτει δικτυακό τόπο, ενώ οι εταιρίες που προσφέρουν online πωλήσεις και online πληρωμές σε ασφαλές περιβάλλον, είναι διπλάσιες σε σύγκριση με άλλους τομείς που εξετάζει η έρευνα. Όμως, μόλις το 50% των τουριστικών επιχειρήσεων που προσφέρουν υπηρεσίες online κρατήσεων, επιτρέπουν στους πελάτες να πραγματοποιούν online πληρωμές σε ασφαλές ή μη περιβάλλον. Υπό αυτή την έννοια οι online πωλήσεις μπορούν ως επί το πλείστον να θεωρούνται ως online κρατήσεις. Όσον αφορά τον τρόπο πωλήσεων, η τουριστική βιομηχανία ακολουθεί σε γενικές γραμμές τους υπόλοιπους κλάδους όπου η πλειοψηφία των πωλήσεων πραγματοποιείται μέσω των επιχειρηματικών sites, ενώ τα ηλεκτρονικά marketplaces έρχονται σε δεύτερη μοίρα.

Η έρευνα επισημαίνει, επίσης, υψηλή διείσδυση των CRM συστημάτων ιδίως στις μεγάλες τουριστικές επιχειρήσεις, όπου το ποσοστό ανέρχεται στο 37%. Αντιθέτως, τα ERP συστήματα έχουν πολύ περιορισμένη διείσδυση, αφού χρησιμοποιούνται μόνο από το 7% των τουριστικών επιχειρήσεων, ποσοστό το οποίο κυμαίνεται στο ήμισυ της διείσδυσης των εν λόγω συστημάτων στους υπόλοιπους κλάδους. Παράλληλα, σε αντίστοιχα χαμηλό επίπεδο βρίσκεται και ο βαθμός ολοκλήρωσης των online συστημάτων παραγγελιών με τα back-end συστήματα που υποστηρίζουν την επιχειρηματική λειτουργία.

Συμπερασματικά, διαπιστώνουμε ότι το online marketing και οι πωλήσεις έχουν αναπτυχθεί σε σημαντικό βαθμό στον τουριστικό κλάδο. Αντιθέτως, η αυτοματοποίηση των εσωτερικών επιχειρηματικών διαδικασιών και η ολοκλήρωση των διαδικασιών της εφοδιαστικής αλυσίδας δεν αποτελούν θέματα πρώτης προτεραιότητας στο συγκεκριμένο κλάδο. Η συγκεκριμένη μονόπλευρη ανάπτυξη αποδίδεται στην ιδιαιτερότητα της τουριστικής βιομηχανίας που περιλαμβάνει έναν πολύ μεγάλο αριθμό μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων σε σχέση με τους υπόλοιπους κλάδους. Ενδέχεται, επίσης, να δείχνει μια κατάσταση όπου οι τουριστικές επιχειρήσεις έχουν πραγματοποιήσει μόνο το πρώτο βήμα προς την κατεύθυνση του online marketing των υπηρεσιών τους συχνά με πολύ βασικά συστήματα υποδομής. Όπως επισημαίνει η έρευνα, η διείσδυση του e-business στον τουρισμό απέχει σημαντικά από την ολοκλήρωσή του. Οι πιο σημαντικές ευκαιρίες που προσφέρονται στις τουριστικές επιχειρήσεις, όσον αφορά το e-business, είναι: η άμεση πρόσβαση στους εν δυνάμει πελάτες, η μείωση του κόστους στο marketing και τις πωλήσεις και, τέλος, η επίτευξη στιγμιαίας μεταβολής της προσφοράς σε απάντηση της ζήτησης.

Σύμφωνα με το e-Business Watch²⁴, η μεγάλη πλειονότητα των πελατών πραγματοποιεί αναζητήσεις στο Internet για εναλλακτικές επιλογές, πριν καταλήξει σε κάποιον συγκεκριμένο προορισμό. Εφόσον τα web sites αποτελούν ήδη ένα ιδιαίτερα δημοφιλές εργαλείο marketing, η επόμενη πρόκληση είναι η μετατροπή των συγκεκριμένων εργαλείων σε αποτελεσματικά εργαλεία πωλήσεων.

Το Internet επιτρέπει αρκετές μεθόδους συνεργασίας και αλληλεπίδρασης για την προώθηση ενός προορισμού, ασχέτως αν είναι εθνικός, περιφερειακός ή τοπικός. Η ανάπτυξη ηλεκτρονικών συνεργασιών μεταξύ των ενδιαφερόμενων μερών από ένα συγκεκριμένο τουριστικό προορισμό αποτελεί μία ευοίωνη εξέλιξη στο χώρο του marketing. Επιπροσθέτως, καθώς η βιομηχανία του τουρισμού εξαρτάται από εποχικούς παράγοντες, τα CRM συστήματα θα

---

²⁴ Από www.e-businesswatch.com

επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να προσαρμόζουν καλύτερα τη διαθεσιμότητα και τις τιμές των τουριστικών προϊόντων τους, ανάλογα με τη διακύμανση της πελατειακής ζήτησης.

Οι tour operators, πάντως, αντιμετωπίζουν ένα σημαντικό δίλημμα όσον αφορά στο e-business. Συγκεκριμένα, όσο περισσότερο πωλούν online ταξιδιωτικά πακέτα, τόσο εξασθενούν τα παραδοσιακά κανάλια διανομής και marketing. Αποτέλεσμα αυτού είναι η εξάλειψη των παραδοσιακών ενδιάμεσων της τουριστικής βιομηχανίας, αλλά ταυτόχρονα η ανάδειξη νέων ενδιάμεσων των ηλεκτρονικών καναλιών όπως τα ταξιδιωτικά portals. Η μεγαλύτερη πρόκληση που αφορά στον τουριστικό κλάδο και ειδικότερα την πληθώρα των μικρών επιχειρήσεων, είναι η προσαρμογή των υπάρχοντων επιχειρηματικών μοντέλων σε νέα που να ανταποκρίνονται στη νέα πραγματικότητα. Όπως επισημαίνει η έρευνα, οι μικρότερες εταιρίες θα έρθουν βεβαίως αντιμέτωπες με τα κόστη υιοθέτησης e-business πρακτικών, την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και την ανεπάρκεια προτυποποιημένων εφαρμογών οι οποίες θα διευθετούν τις εξειδικευμένες ανάγκες τους.

3.4 ΚΟΙΝΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Παρόλο που ο τουρισμός μπορεί να παίξει κυρίαρχο ρόλο στην ευρωπαϊκή συσπείρωση, οι χώρες καλούνται να ακολουθήσουν μια κοινή τουριστική πολιτική, ώστε να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τις συνεχείς προκλήσεις που δέχεται η βιομηχανία, σύμφωνα με όσα αναφέρθηκαν στο πρόσφατο διεθνές συνέδριο του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού - World Tourism Organization (UNWTO), που πραγματοποιήθηκε στην πόλη Vilnius της Λιθουανίας και συμμετείχαν 300 σύνεδροι²⁵.

---

²⁵ World Tourism Organization (UNWTO)

"Ο τουρισμός σήμερα καλείται να αντιμετωπίσει ποικίλες προκλήσεις, όπως τρομοκρατικές ενέργειες, μη προβλεπόμενες φυσικές καταστροφές ή επιδημίες" όπως ανέφεραν οι σύνεδροι. "Προκειμένου να ξεπεράσουν επιτυχώς αυτές τις δοκιμασίες, όπως επίσης και τον αυξανόμενο ανταγωνισμό από αναδυόμενες τουριστικά περιοχές, οι Ευρωπαϊκές χώρες πρέπει να προσπαθήσουν να εφαρμόσουν μια ευρωπαϊκή τουριστική πολιτική". Αυτά είναι τα σημαντικότερα συμπεράσματα του συνεδρίου, όσον αφορά στις επιπτώσεις από την ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην τομέα του τουρισμού, έπειτα από την ένταξη των 10 νέων χωρών τον Μάιο του 2004.

Όπως μάλιστα επεσήμαναν οι χώρες "ο τομέας του τουρισμού, λαμβάνοντας υπόψη ότι η ευρωπαϊκή αγορά είναι η μεγαλύτερη, όσο αφορά στον εισερχόμενο και εξερχόμενο τουρισμό, συγκεντρώνοντας το 50% των παγκοσμίων αφίξεων και εσόδων, δεν είναι μόνο ο κύριος παράγοντας πλούτου, που συμβάλλει σημαντικά στο ευρωπαϊκό ΑΕΠ, αλλά επηρεάζει σημαντικά και άλλους τομείς, όπως οικονομικούς και κοινωνικούς". Συνεπώς, κατέληξαν "ο τουρισμός μπορεί να παίζει καθοριστικό ρόλο στην ευρωπαϊκή συσπείρωση, όταν η οικοδόμηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις".

Η δημοσιότητα, που καλύπτει την ένταξη νέων χωρών, βελτιώνει την εικόνα τους και αυξάνει σημαντικά τον αριθμό των επισκεπτών τους, ενώ οι τουριστικοί προορισμοί απολαμβάνουν καλύτερες μεταφορές, ειδικά με την ανάπτυξη των αεροπορικών εταιριών χαμηλού κόστους. Παράλληλα, οι διαδικασίες στα σύνορα των χωρών, με την ένταξη τους στην Ε.Ε., γίνονται απλούστερες για τους ταξιδιώτες, ενώ παρέχεται και ιατρική περίθαλψη. Τέλος, αξίζει να αναφερθεί, όπως επισημάνθηκε και στο συνέδριο, ότι στα πλαίσια της ενταξιακής πολιτικής της Ε.Ε. για το **2007-2013** στόχος είναι η ανάπτυξη του αειφόρου τουρισμού, ενώ μακροπρόθεσμα αναμένεται να ενισχυθεί σημαντικά ο εσωτερικός τουρισμός στον ευρωπαϊκό χώρο. Οι νέες χώρες θα επωφεληθούν από την πολιτική μεταφορών της Ε.Ε. και το δίκτυο της, καθώς και από το κοινό νομικό της πλαίσιο, όσον αφορά στους φόρους, τα ποιοτικά δεδομένα και την προστασία του

καταναλωτή. Ταυτόχρονα, η αυξανόμενη αγοραστική δύναμη πολιτών των νέων χωρών αναμένεται να αυξήσει και τον αριθμό ταξιδιωτών στο εξωτερικό προς άλλους ευρωπαϊκούς τουρισμούς²⁶.

3.5 Η ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΧΩΡΩΝ

Την ενίσχυση του ειδικού βάρους των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις οικονομίες των οποίων ο τουρισμός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο σηματοδοτεί η πρόσφατη διεύρυνση της Ε.Ε. με την ένταξη δέκα νέων χωρών. Παράλληλα, πρόσκαιρες απώλειες αλλά και αύξηση της τουριστικής κίνησης από τις δέκα νέες χώρες που εντάχθηκαν πρόσφατα στην Ε.Ε θα πρέπει να αναμένει ο Ελληνικός τουρισμός, σύμφωνα με τον Αθανάσιο Ζαχαρόγλου, προϊστάμενο του τμήματος Διεθνών Σχέσεων του υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης. Οι εκτιμήσεις αναφέρθηκαν σε συνάντηση που οργάνωσε ο ΕΟΤ για το θέμα, στο πλαίσιο της τουριστικής έκθεσης "Philoxenia". Η μετατόπιση του κέντρου βάρους λήψης των αποφάσεων προς τις χώρες που δίνουν έμφαση στον τουρισμό, αποτυπώθηκε στο κείμενο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος όπου περιληφθεί άρθρο για τον τουρισμό²⁷.

Σ' αυτό αναφέρεται ότι επιτρέπονται οι υποστηρικτικές ή συμπληρωματικές δράσεις εκ μέρους της Ε.Ε. με στόχο να διευκολυνθεί η περαιτέρω ανάπτυξη του τουρισμού στις 25, πλέον, χώρες-μέλη της Ε.Ε. Η συνεισφορά της Ελλάδας σε αυτή την εξέλιξη ήταν καθοριστική αφού για πρώτη φορά υπήρξε σχετική αναφορά στα συμπεράσματα της Άτυπης Συνόδου υπουργών Τουρισμού της Ε.Ε. στην Κρήτη, το Μάιο του 2003, κατά τη διάρκεια της ελληνικής Προεδρίας. Αυτό αποτέλεσε προηγούμενο πάνω στο οποίο βασίσθηκαν η ιταλική και ιρλανδική προεδρία που ακολούθησαν με αποτέλεσμα να συμπεριληφθεί, τελικά, άρθρο για τον τουρισμό στο Ευρωπαϊκό

---

²⁶ Θεοδωρής Κουμέλης(2006), Ευρωπαϊκή Ένωση και Τουρισμός - Δευτέρα, 13 Μαρτίου 2006

²⁷ Θεοδωρής Κουμέλης(2006), Απαραίτητη μια κοινή ευρωπαϊκή τουριστική πολιτική, ΠΟΤ

Σύνταγμα.

Αναφορικά με τις πιθανές επιπτώσεις της ένταξης των νέων χωρών στον Ελληνικό τουρισμό ο Αθ. Ζαχαρόγλου έκανε την εκτίμηση ότι μέσο-μακροπρόθεσμα, ωστόσο, η δυσμενής επίδραση δεν αναμένεται ότι θα είναι μεγάλη για τον Ελληνικό τουρισμό καθώς το τουριστικό προϊόν των νέων χωρών δεν είναι ευθέως ανταγωνιστικό με το Ελληνικό αφού δεν είναι ομοειδές με αυτό. Από την αναμενόμενη αύξηση της τουριστικής κίνησης από τις νέες χώρες προς την Ελλάδα εκτιμάται ότι θα καρπωθούν οφέλη όλες οι χώρες της Βαλκανικής. Αυτό θα συμβεί καθώς οι τουρίστες από χώρες μη μέλη της Ε.Ε όπως η Σλοβενία, Ουγγαρία, Τσεχία, Σλοβακία για να φθάσουν οδικώς στη χώρα μας θα πρέπει να διέλθουν από χώρες όπως η Κροατία, η Σερβία-Μαυροβούνιο, η Αλβανία, η ΠΓΔΜ, η Ρουμανία και η Βουλγαρία.

Η ένταξη των δέκα νέων χωρών δημιουργεί προοπτικές τουριστικής συνεργασίας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα η διαδικτυακή πύλη (portal) που σχεδιάζουν να δημιουργήσουν από κοινού η Συμβουλευτική Επιτροπή Τουρισμού-Tourism Advisory Committee (TAC) της Ε.Ε και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ταξιδίων-European Travel Commission (ETC). Στην κατεύθυνση συνεργασίας με τις νέες χώρες της Ε.Ε η Ελλάδα έχει συνάψει διμερείς συμφωνίες συνεργασίας με χώρες όπως η Αλβανία, Κροατία, Ρουμανία, Βουλγαρία και Τουρκία. Προσωρινά, οι τουριστικές σχέσεις με τη Σερβία-Μαυροβούνιο και τη Σλοβενία καθορίζονται από τη συμφωνία του 1958 που είχε υπογραφεί με την τότε Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας.

Η χώρα μας, επιπλέον, μετέχει στην πρωτοβουλία για τη συνεργασία των χωρών της Ν.Α Ευρώπης, την Οικονομική Συνεργασία των χωρών του Ευξείνου Πόντου καθώς και την Πρωτοβουλία Αδριατικής Ιονίου. Ήδη, η χώρα μας έχει αναλάβει την προεδρία της ΟΣΕΠ σκοπεύοντας να αναλάβει νέες πρωτοβουλίες σε θέματα τουρισμού. Το, δε, διάστημα

15-16 Νοεμβρίου πραγματοποιείται στο Μαυροβούνιο η στρογγυλή τράπεζα για θέματα τουρισμού της Πρωτοβουλίας Αδριατικής Ιονίου. Η συνάντηση θα επικεντρωθεί σε θέματα ανάπτυξης του θαλάσσιου τουρισμού.

Η τουριστική συνεργασία της Ελλάδας με χώρες της ευρύτερης περιοχής απέφερε, ήδη, καρπούς με άξονα τον πολιτισμό. Έτσι δημιουργήθηκαν διαδρομές όπως²⁸:

- η **"Αργοναυτική εκστρατεία"** σε συνεργασία με Τουρκία, Ρουμανία, Γεωργία)
- **"στα βήματα του Αποστόλου Παύλου"** σε συνεργασία με την Τουρκία
- οι **"δρόμοι των Μοναστηριών"** σε συνεργασία με τη Βουλγαρία και άλλες Βαλκανικές χώρες
- οι **"δρόμοι του Μεταξιού"** σε συνεργασία με την Τουρκία και άλλες χώρες μέλη του Παγκόσμιου Οργανισμού τουρισμού και
- οι **"δρόμοι της Ελιάς"** που υιοθετήθηκε πρόσφατα από την Unesco και διατρέχει χώρες όπως Ελλάδα, Αλβανία, Σερβία-Μαυροβούνιο, Κροατία και Σλοβενία.

Στο πλαίσιο της ανταλλαγής τεχνογνωσίας και εμπειριών εκπαιδεύτηκαν σε ελληνικά ξενοδοχεία, στελέχη ξενοδοχειακών επιχειρήσεων από τη Βουλγαρία, Ρουμανία, Τουρκία, ΠΓΔΜ, Αλβανία, Σλοβενία, Μαυροβούνιο. Τέλος, στην περιοχή των Πρεσπών, παράλληλα, υλοποιείται τριμερές πρόγραμμα για τη δημιουργία γυναικείων αγροτουριστικών επιχειρήσεων σε χωριά της Ελλάδας, Αλβανίας και ΠΓΔΜ²⁹. Ο τομέας του τουρισμού δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητες της ΕΕ. Συνεπώς, οι κοινοτικές δράσεις που υφίστανται στον τομέα του τουρισμού αφορούν μια χαλαρή συνεργασία των χωρών μελών καθώς και δευτερεύουσες πρωτοβουλίες. Ωστόσο, ο τουριστικός

---

²⁸ Παναγιώτης Δ. Υφαντής (2006), Διευρύνεται το τουριστικό "λόμπι" *Travel Daily News*

²⁹ Παναγιώτης Δ. Υφαντής (2006), Διευρύνεται το τουριστικό "λόμπι" *Travel Daily News*

κλάδος είναι από τους σημαντικότερους για τις οικονομίες των χωρών μελών, καθώς το σύνολο των δραστηριοτήτων που σχετίζονται με αυτόν αντιπροσωπεύει το 12% του κοινοτικού ΑΕΠ και απασχολεί περί τα 20 εκατ. άτομα.

Προκειμένου να επιτευχθεί καλύτερος συντονισμός των διαφόρων πολιτικών στον τομέα του τουρισμού και να προωθηθεί η ανταλλαγή εμπειριών και πληροφοριών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε, με Ανακοίνωση της, την ανάπτυξη συνεργασίας και συνεργίας μεταξύ των τουριστικών πολιτικών των ενδιαφερομένων μερών, όπως της ίδιας της Επιτροπής, των χωρών μελών, των περιφερειακών και τοπικών αρχών καθώς και των διαφόρων κλάδων της τουριστικής βιομηχανίας.

Σύμφωνα με την εν λόγω Ανακοίνωση, η συνεργασία αυτή θα πρέπει να βασίζεται στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού τουρισμού η οποία όμως δεν θα αντιβαίνει στις αρχές της αειφόρου ανάπτυξης, της προστασίας του περιβάλλοντος και των πολιτιστικών παραδόσεων. Επίσης, η Επιτροπή προτείνει τη διοργάνωση ετήσιου Φόρουμ Ευρωπαϊκού Τουρισμού που θα παρέχει στον τουριστικό κλάδο "πολιτική πλατφόρμα" για την επίτευξη όλων των προαναφερόμενων στόχων.

4.0 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Η ΑΝΑΓΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Μια ανανεωμένη ευρωπαϊκή πολιτική για τον τουρισμό, με βάση τις εμπειρίες που έχει αποκομίσει μέχρι σήμερα και ανταποκρινόμενη στις σημερινές προκλήσεις, σκοπεύει να θεσπίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Κύριος στόχος της πολιτικής αυτής θα είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας

και η δημιουργία περισσότερων και καλύτερων θέσεων εργασίας μέσω της αειφόρου ανάπτυξης του τουρισμού στην Ευρώπη και παγκοσμίως.

Για την εφαρμογή αυτής της πολιτικής η Επιτροπή θα αναπτύξει στενή συνεργασία με τις αρχές των κρατών-μελών και τους ενδιαφερόμενους φορείς της τουριστικής βιομηχανίας. Με βάση την πείρα που έχει αποκομίσει μέχρι σήμερα και τις ανταλλαγές απόψεων με ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερόμενων φορέων, η Επιτροπή θεωρεί ότι τα καταλληλότερα μέσα για την εφαρμογή της πολιτικής αυτής είναι ο συντονισμός στο εσωτερικό της Επιτροπής και στο εσωτερικό των εθνικών αρχών, η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων ενδιαφερόμενων φορέων και η λήψη ειδικών μέτρων στήριξης.

Ο τομέας του τουρισμού στην Ευρωπαϊκή Ένωση κυριαρχείται από Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις. Η ευρωπαϊκή τουριστική βιομηχανία παράγει πάνω από το 4% του ΑΕΠ της Κοινότητας και περιλαμβάνει περίπου 2 εκατομμύρια επιχειρήσεις στις οποίες απασχολείται το 4% περίπου του συνολικού εργατικού δυναμικού (ποσοστό που αντιπροσωπεύει, κατά προσέγγιση, 8 εκατομμύρια θέσεις εργασίας). Συνεκτιμώντας τους συνδέσμους με άλλους κλάδους, εκτιμάται ότι η συμβολή του τουρισμού στο ΑΕΠ ανέρχεται σε 11% περίπου, και ο κλάδος απασχολεί πάνω από το 12% του εργατικού δυναμικού (24 εκατομμύρια θέσεις εργασίας). Τα παραπάνω περιλαμβάνονται σε έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τον τουρισμό, στην οποία εξετάζεται η συμβολή του σε σχέση με τους στόχους της Στρατηγικής της Λισσαβόνας.

Μεταξύ των άλλων επισημαίνεται ότι το δυναμικό του τουρισμού για τη δημιουργία απασχόλησης και ανάπτυξης έχει αναγνωριστεί επανειλημμένα σε επίπεδο Ε.Ε. Η παγκοσμιοποίηση, οι δημογραφικές αλλαγές και η εξέλιξη των μεταφορών είναι παράγοντες καθοριστικής σημασίας για την προώθηση της ταχείας ανάπτυξης αυτού του κλάδου. Η Ευρώπη, με τα ποικίλα αξιοθέατα και με την ποιότητα των τουριστικών υπηρεσιών της, είναι ο πρώτος τουριστικός προορισμός στον κόσμο. Επομένως, ο τουρισμός αποτελεί μια δραστηριότητα που μπορεί να διαδραματίσει

σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων της στρατηγικής για την ανάπτυξη και την απασχόληση.

Ο τουρισμός είναι διατομεακός κλάδος δεδομένου ότι περιλαμβάνει μεγάλη ποικιλία υπηρεσιών και επαγγελμάτων που συνδέονται με πολλές άλλες οικονομικές δραστηριότητες. Έχει επίδραση σε κλάδους όπως οι μεταφορές, τα οικοδομικά και τεχνικά έργα, το λιανικό εμπόριο, καθώς και στους πολυάριθμους τομείς παραγωγής προϊόντων που έχουν σχέση με διακοπές ή παροχής υπηρεσιών σχετικά με επαγγελματικά ταξίδια.

4.1 Η ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Το ποσοστό δημιουργίας θέσεων εργασίας στον τουρισμό είναι υψηλότερο από το μέσο όρο σε σύγκριση με την ευρωπαϊκή οικονομία συνολικά. Την τελευταία δεκαετία, το ποσοστό ετήσιας αύξησης των απασχολουμένων στον τομέα HORECA (ξενοδοχεία, εστιατόρια και καφενεία) ήταν σχεδόν συνεχώς υψηλότερο από το ποσοστό αύξησης του συνόλου της απασχόλησης. Σημαντικός λόγος για τον οποίο η τουριστική βιομηχανία συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων εργασίας ιδίως για τις γυναίκες, τους νέους και τα άτομα με χαμηλότερο επίπεδο δεξιοτήτων, είναι ο υψηλός βαθμός μερικής απασχόλησης και οι ευέλικτες συνθήκες εργασίας. Η ευελιξία αυτού του εργατικού δυναμικού πρέπει να συνοδεύεται από κατάλληλα μέτρα για την ασφάλεια της θέσης εργασίας και την ανάπτυξη των δεξιοτήτων. Ο τουρισμός παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη της συντριπτικής πλειονότητας των ευρωπαϊκών περιφερειών. Οι υποδομές που δημιουργούνται για την τουριστική δραστηριότητα συμβάλλουν στην τοπική ανάπτυξη, ενώ είτε δημιουργούνται, είτε διατηρούνται θέσεις εργασίας σε περιοχές που βρίσκονται σε βιομηχανική ή αγροτική παρακμή ή που υφίστανται αστική ανάπλαση. Η ανάγκη για βελτίωση της ελκυστικότητας των περιφερειών επιδρά ως κίνητρο για έναν αυξανόμενο αριθμό προορισμών και ωθεί τους ενδιαφερόμενους φορείς να στραφούν προς πρακτικές και πολιτικές περισσότερο βιώσιμες και φιλικές προς το περιβάλλον. Ο αειφόρος τουρισμός διαδραματίζει μείζονα ρόλο στη διατήρηση και την αναβάθμιση της πολιτιστικής και της φυσικής κληρονομιάς σε έναν ολοένα μεγαλύτερο αριθμό τομέων, από τις τέχνες έως την τοπική γαστρονομία, τη λαϊκή τέχνη ή τη διατήρηση

της βιοποικιλότητας. Αυτό με τη σειρά του επηρεάζει θετικά τη δημιουργία απασχόλησης και ανάπτυξης.

4.2 Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ

Η Επιτροπή και οι ενδιαφερόμενοι φορείς στον κλάδο του τουρισμού έχουν αναγνωρίσει το γεγονός και εργάζονται δραστήρια για την κατάρτιση μιας Ευρωπαϊκής Ατζέντας 21 για τον τουρισμό. Χάρη στον τουρισμό, οι επισκέπτες σε ευρωπαϊκούς προορισμούς έρχονται σε επαφή με τις αξίες μας και την κληρονομιά μας. Ο τουρισμός συνεισφέρει στη βελτιωμένη κατανόηση μεταξύ των λαών και βοηθά στη διαδικασία διαμόρφωσης της ευρωπαϊκής ταυτότητας. Προωθεί επίσης το διαπολιτισμικό διάλογο μέσω της επαφής διαφόρων κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών ομάδων. Η πρόσφατη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αυξήσει την ποικιλία των ευρωπαϊκών τουριστικών προορισμών και προϊόντων, προσφέροντας πολυάριθμα φυσικά και πολιτιστικά αξιοθέατα που συχνά ήταν άγνωστα σε πολλούς ευρωπαίους πολίτες. Η ανάπτυξη του τουρισμού στα νέα κράτη μέλη και στις υποψήφιες χώρες θα συμβάλει στη δημιουργία ανάπτυξης και απασχόλησης από την ευρωπαϊκή τουριστική βιομηχανία.

Ο τουρισμός είναι μια δραστηριότητα στην οποία εμπλέκεται μεγάλη ποικιλία ενδιαφερόμενων φορέων και μέτρων πολιτικής σε διάφορα επίπεδα. Οι παραπάνω επηρεάζουν και επηρεάζονται, τόσο άμεσα όσο και έμμεσα, από την ανάπτυξη του τουρισμού. Ο διάλογος μεταξύ των κοινωνικών εταίρων του κλάδου, των ενδιαφερόμενων φορέων και των δημόσιων αρχών είναι αναγκαίος προκειμένου να δοθεί προώθηση στην αρμονική και αειφόρο ανάπτυξη του τουρισμού. Εξίσου απαραίτητες είναι οι συμπράξεις μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων σε κάθε επίπεδο της διαδικασίας λήψης αποφάσεων που αφορούν τον τουρισμό. Οι συμπράξεις πρέπει να αποτελούν κεντρική συνιστώσα της δράσης σε όλα τα επίπεδα.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο ευρωπαϊκός τουρισμός απαιτούν μια συνεκτική πολιτική ανταπόκριση σε επίπεδο Ε.Ε. Η πολιτική αυτή πρέπει να επικεντρώνεται σε σαφείς και ρεαλιστικούς στόχους, κοινά αποδεκτούς από τους υπευθύνους για τη λήψη αποφάσεων, τους εργοδότες και τους εργαζομένους, καθώς και από τους τοπικούς πληθυσμούς. Πρέπει να χρησιμοποιεί με τον καλύτερο τρόπο τους

διαθέσιμους πόρους και να εκμεταλλεύεται κάθε πιθανή συνεργεία. Πρέπει να εκμεταλλεύεται το πλήρες φάσμα των ενεργειών που έχουν προηγηθεί και να προσφέρει εμφανή προστιθέμενη αξία στις εθνικές και περιφερειακές πολιτικές και μέτρα. Κατά συνέπεια, κάθε πολιτική για τον ευρωπαϊκό τουρισμό πρέπει να είναι συμπληρωματική προς τις πολιτικές που εφαρμόζονται από τα κράτη-μέλη.

4.3 ΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

Σε πολλούς τομείς πολιτικής, οι κανονιστικές ρυθμίσεις μπορεί να αποβούν ιδιαίτερα σημαντικές για την ανταγωνιστικότητα της τουριστικής βιομηχανίας και των τουριστικών προορισμών. Με δεδομένο το μεγάλο αριθμό πολιτικών που επηρεάζουν τον τουρισμό, είναι αναγκαίο να δοθεί ενεργός προώθηση στη βελτίωση των κανονιστικών ρυθμίσεων, τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μεταξύ των οποίων και η οδηγία για τα οργανωμένα ταξίδια και η οδηγία για τη χρονομεριστική μίσθωση. Η τελευταία θεωρείται ζήτημα προτεραιότητας. Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις τακτικές διαβουλεύσεις με τους ενδιαφερόμενους φορείς σχετικά με τον τρόπο περαιτέρω ανάπτυξης του προγράμματος της απλοποίησης τα επόμενα χρόνια. Οι ενδιαφερόμενοι φορείς του κλάδου του τουρισμού καλούνται να συμμετάσχουν ενεργά σε αυτή την προσπάθεια βελτίωσης του κανονιστικού πλαισίου. Τα εγχειρήματα αυτά πρέπει να επεκταθούν και σε εθνικό επίπεδο ώστε να αποφεύγεται η συσσώρευση διοικητικού φόρτου εργασίας για την τουριστική βιομηχανία.

Οι περισσότερες κοινοτικές ενέργειες που αποσκοπούν στη στήριξη της ανταγωνιστικότητας του ευρωπαϊκού τουρισμού εκτελούνται από τα μέσα πολιτικής για τις επιχειρήσεις. Ωστόσο, πολλές άλλες ευρωπαϊκές πολιτικές μπορεί να επηρεάσουν άμεσα ή έμμεσα τον τουρισμό. Κάθε χρόνο θα προσδιορίζεται ποιες από τις πρωτοβουλίες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα εργασίας της Επιτροπής ενδέχεται να επηρεάσουν τον τουρισμό, κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζεται ότι ο αντίκτυπός τους στην ανταγωνιστικότητα του κλάδου θα συνεκτιμάται σε πρώιμο στάδιο.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει τις προσπάθειές της να ενημερώνει τα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής για τον τουρισμό εγκαίρως, με αποτελεσματικότητα και διαφάνεια, για όσες από τις πρωτοβουλίες που περιλαμβάνονται στο πρόγραμμα εργασίας της αφορούν τον τουρισμό. Κατ' αυτό τον τρόπο οι δημόσιες διοικήσεις, με τη σειρά τους, θα ενημερώνουν τακτικά τους διάφορους ενδιαφερόμενους φορείς σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο σχετικά με τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να πραγματοποιεί διαβουλεύσεις με τους ενδιαφερόμενους φορείς στον κλάδο του τουρισμού και να τους ενημερώνει για θέματα και πρωτοβουλίες που επηρεάζουν τον τουρισμό. Πρόκειται για μια διαδραστική διαδικασία από την οποία αποκομίστηκαν θετικά στο σύνολό τους αποτελέσματα· η διαδικασία αυτή πρέπει να ενδυναμωθεί και να υφίσταται συνεχείς βελτιώσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η Πράσινη Βίβλος για τις ναυτιλιακές υποθέσεις, που καλύπτει τον παράκτιο και θαλάσσιο τουρισμό, θα δώσει σε πολλούς ενδιαφερόμενους φορείς άλλη μια ευκαιρία να συνεισφέρουν στη διαδικασία χάραξης πολιτικής της Ε.Ε.

4.4 ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ – ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Το προτεινόμενο «πρόγραμμα πλαίσιο για την ανταγωνιστικότητα και την καινοτομία» θα στηρίζει την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων της Ε.Ε., ιδίως δε των ΜΜΕ. Η έρευνα που θα υποστηριχθεί στο πλαίσιο του προτεινόμενου 7ου προγράμματος έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και επίδειξης της ΕΚ μπορεί να αποδώσει οφέλη για τον κλάδο του τουρισμού όπως, για παράδειγμα, η έρευνα για τις τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας, τις συμπληρωματικές εφαρμογές, την πολιτιστική κληρονομιά και τη χρήση της γης. Βάση της έρευνας θα αποτελέσει η έρευνα που είχε λάβει στήριξη από τα προηγούμενα προγράμματα-πλαίσιο και αξίζει να διαδοθεί καλύτερα μεταξύ των υπευθύνων για χάραξη πολιτικής και των ενδιαφερόμενων φορέων. Τα κράτη-μέλη, οι περιφέρειες, οι τοπικές αρχές και όλα τα επίπεδα του κλάδου πρέπει να συνεργαστούν ώστε να εξασφαλιστεί ότι ο τουρισμός επωφελείται στο έπακρο από τα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά μέσα και συνεκτιμάται κατά το σχεδιασμό όλων των σχετικών έργων.

Η απόδοση άμεσης προτεραιότητας στους στόχους της ανάπτυξης και της απασχόλησης συμβαδίζει με την προώθηση των κοινωνικών ή περιβαλλοντικών στόχων. Η ανανεωμένη στρατηγική της Λισσαβόνας είναι μια βασική συνιστώσα του ευρύτερου στόχου της αειφόρου ανάπτυξης που ορίζεται στη Συνθήκη: βιώσιμη βελτίωση της ευημερίας και του βιοτικού επιπέδου για τις σημερινές και τις μελλοντικές γενεές. Το 2004, η Επιτροπή συγκρότησε την Ομάδα για την Αειφορία του Τουρισμού (OAT) με σκοπό να ενθαρρυνθεί η συνεργεία μεταξύ των ενδιαφερόμενων φορέων και να προσφερθεί συμβολή στη διαδικασία της ατζέντας 21 για την αειφορία του ευρωπαϊκού τουρισμού. Η OAT απαρτίζεται από εμπειρογνώμονες που εκπροσωπούν με ισόρροπο τρόπο τις ενώσεις του κλάδου, από εκπροσώπους τουριστικών προορισμών και συνδικαλιστικών οργανώσεων/ της κοινωνίας των πολιτών. Εκπροσωπούνται επίσης οι διοικήσεις των κρατών-μελών και διεθνείς οργανισμοί όπως ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού. Η OAT δίνει ιδιαίτερη προσοχή σε θέματα που αφορούν το περιβάλλον. Η OAT θα ολοκληρώσει το έργο της και θα υποβάλει έκθεση το 2006. Η Επιτροπή θα αρχίσει να οργανώνει τα επόμενα βήματα με βάση τα παραπάνω, ενώ σκοπεύει να χρησιμοποιήσει αυτή την έκθεση ως βάση για να υποβάλει, έως το 2007, πρόταση για μια ευρωπαϊκή ατζέντα 21 για τον τουρισμό.

4.5 ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΠΡΟΟΡΙΣΜΩΝ

Η παγκοσμιοποίηση των αγορών έχει δημιουργήσει ανταγωνιστικές πιέσεις αλλά ταυτόχρονα και ευκαιρίες, καθώς η οικονομική κατάσταση των τουριστών από νέες αγορές (όπως η Κίνα, η Ρωσία και η Ινδία) τους επιτρέπει να πραγματοποιούν διακοπές υψηλού επιπέδου. Η προσέλκυση περισσότερων τουριστών στην Ευρώπη θα ευνοήσει τη δημιουργία ανάπτυξης και θέσεων εργασίας. Για να συνεισφέρει στην εμπορική προώθηση της Ευρώπης ως δέσμης ελκυστικών τουριστικών προορισμών, η Επιτροπή χρηματοδότησε την ίδρυση της πύλης Ίντερνετ ευρωπαϊκών τουριστικών προορισμών. Στην πύλη αυτή θα περιλαμβάνονται πρακτικές πληροφορίες για την

Ευρώπη, όπως ο ταξιδιωτικός προγραμματισμός (μεταφορές, καιρός και ημερολόγιο) ή συστάσεις για το «που να πάτε» και «τι να κάνετε» καθώς και σύνδεσμοι με εθνικούς δικτυακούς τόπους. Η πύλη θα τεθεί σε λειτουργία το Μάρτιο του 2006 και υπεύθυνη για τη διαχείρισή της θα είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ταξιδιών. Διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις και περιοχές διοργανώνουν πληθώρα πολιτιστικών εκδηλώσεων (όπως η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα ή διάφορα φεστιβάλ) και αθλητικών διοργανώσεων. Τέτοιες εκδηλώσεις μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην εμπορική προώθηση της εικόνας της διοργανώτριας πόλης ή περιοχής πριν, κατά τη διάρκεια, και μετά το πέρας της εκδήλωσης. Οι ΜΜΕ που συνδέονται με τον τουρισμό είναι εκείνες που μπορούν κατ' εξοχήν να ωφεληθούν σε μεγάλο βαθμό από τέτοιου είδους εκδηλώσεις, εφόσον συμμετάσχουν κατάλληλα σε όλα τα στάδια της διοργάνωσής τους.

Η Επιτροπή, σε σύμπραξη με τις εθνικές δημόσιες διοικήσεις και τους ενδιαφερόμενους φορείς του κλάδου, εργάζεται ακατάπαυστα για την αύξηση της προβολής και της κατανόησης του ευρωπαϊκού τουρισμού δεδομένου ότι συχνά, λόγω του περίπλοκου χαρακτήρα του, ο τουρισμός γίνεται αντιληπτός υπό τη στενή έννοια και όχι ως φαινόμενο που επηρεάζει πολυάριθμα τμήματα του οικονομικού και κοινωνικού ιστού. Ο περίπλοκος χαρακτήρας του τουρισμού και η μεγάλη ποικιλία των εμπλεκόμενων συντελεστών απαιτούν τη συνεργασία όλων των ενδιαφερόμενων φορέων κατά το σχεδιασμό και την εφαρμογή των σχετικών ευρωπαϊκών πολιτικών και μέτρων.

Η κατάρτιση και η εφαρμογή της ατζέντας 21 για τον τουρισμό αποτελεί μακροπρόθεσμη διαδικασία. Εκτός από την ατζέντα 21, η Επιτροπή σχεδιάζει ειδικές ενέργειες για την προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής αειφορίας του ευρωπαϊκού τουρισμού, όπως οι εξής:

1. Ο προσδιορισμός εθνικών και διεθνών μέτρων στήριξης των ΜΜΕ στον κλάδο του τουρισμού και η εδραίωση μιας διαδικασίας ανταλλαγής ορθών πρακτικών.
2. Η αξιολόγηση του οικονομικού αντίκτυπου της βελτιωμένης προσπελασιμότητας στον κλάδο του τουρισμού στη μακροοικονομική ανάπτυξη και στην απασχόληση, στις επιχειρηματικές ευκαιρίες για τις ΜΜΕ, στην ποιότητα των υπηρεσιών και στην ανταγωνιστικότητα.

3. Η διευκόλυνση της ανταλλαγής ορθών πρακτικών στο θέμα του «τουρισμού για όλους».
4. Η έκδοση οδηγού με θέμα «Πώς να δημιουργήσετε χώρους μάθησης στον κλάδο του τουρισμού» για να δοθεί υποστήριξη στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων στον κλάδο του τουρισμού με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων φορέων.
5. Η μελέτη των τάσεων της απασχόλησης στους τομείς του παράκτιου και θαλάσσιου τουρισμού.
6. Η ανάπτυξη επίσημων στατιστικών στοιχείων και η ανάθεση της διεξαγωγής μελετών e-Business Watch για να αξιολογηθούν οι μελλοντικές επιπτώσεις και ο αντίκτυπος των ηλεκτρονικών επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στην τουριστική βιομηχανία.
7. Η συνέχιση των πρωτοβουλιών της Επιτροπής και η συνεργασία με τα κράτη-μέλη, τον κλάδο και τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, ώστε να καταπολεμηθεί η σεξουαλική εκμετάλλευση των παιδιών, ιδίως όταν τέτοια εγκλήματα διαπράττονται από τουρίστες.

4.6 ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ

Ο τουρισμός έχει ωφεληθεί πολύ από τη χρηματοδοτική στήριξη των διαφόρων ευρωπαϊκών χρηματοδοτικών μέσων. Κατά την περίοδο 2007-2013, τα διαρθρωτικά ταμεία και άλλα προγράμματα της Ε.Ε. θα στηρίξουν χρηματοδοτικά την ανάπτυξη επιχειρήσεων, υπηρεσιών και υποδομών στον κλάδο του τουρισμού.

Η Επιτροπή έχει προβλέψει το ενδεχόμενο χρηματοδότησης σχεδίων που αφορούν τον αειφόρο τουρισμό μέσω του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), που παρέχει στήριξη για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Στο πλαίσιο των στόχων «σύγκλισης», «ανταγωνιστικότητας και απασχόλησης» και «ευρωπαϊκής εδαφικής συνεργασίας», το ΕΤΠΑ θα παρέχει στήριξη σε περισσότερο βιώσιμες μορφές τουρισμού ώστε να αναβαθμιστεί η πολιτιστική και φυσική κληρονομιά, να αναπτυχθεί η υποδομή πρόσβασης και κινητικότητας και να δοθεί προώθηση στις ΤΠΕ, στις καινοτόμους ΜΜΕ, στα δίκτυα και τους πόλους καινοτομίας, στις υπηρεσίες με υψηλή προστιθέμενη αξία, στις κοινές διασυνοριακές τουριστικές στρατηγικές και στην ανταλλαγή εμπειριών μεταξύ περιφερειών.

Επίσης το Ταμείο Συνοχής χρηματοδοτεί τις υποδομές για το περιβάλλον και τις μεταφορές, που έχουν πρώτιστη σημασία για τον τουρισμό, ενώ το Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) συγχρηματοδοτεί, μεταξύ άλλων, εκπαιδευτικά προγράμματα και κατάρτιση, ώστε να αυξηθεί η παραγωγικότητα και η ποιότητα της απασχόλησης και των υπηρεσιών στον κλάδο του τουρισμού.

4.7 ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟ

Οι αγροτικές περιοχές έχουν γίνει ελκυστικότερες και προσφέρουν πολλές περιβαλλοντικές δραστηριότητες με συνέπεια, τις τελευταίες δεκαετίες, ο αγροτικός τουρισμός να έχει καταστεί σημαντική πηγή διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας και να συνδυάζεται αρμονικά με τις γεωργικές δραστηριότητες. Ο αγροτικός τουρισμός μπορεί να αποτελέσει σημαντική ευκαιρία για τα νέα κράτη μέλη και τις υποψήφιες χώρες. Το νέο Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης θα παρέχει στήριξη στα εξής:

1. Στη βελτίωση της ποιότητας της γεωργικής παραγωγής και των γεωργικών προϊόντων.
2. Στη βελτίωση του περιβάλλοντος και της υπαίθρου. στην ενθάρρυνση των τουριστικών δραστηριοτήτων ως τμήμα του στόχου για διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας.
3. Σε μελέτες και επενδύσεις που συνδέονται με τη συντήρηση, την αποκατάσταση και την αναβάθμιση της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Το νέο προτεινόμενο Ευρωπαϊκό Ταμείο Αλιείας (ΕΤΑ) παρουσιάζει ως νέο θέμα προτεραιότητας «την αειφόρο ανάπτυξη των περιοχών αλιείας». Ο σκοπός του είναι να μετριαστούν οι κοινωνικοοικονομικές επιπτώσεις της αναδιάρθρωσης στον τομέα της αλιείας και να αναζωογονηθούν οι περιοχές που εξαρτώνται από την αλιεία μέσω της διαφοροποίησης και της δημιουργίας εναλλακτικών διεξόδων για την απασχόληση. Ένας από τους τομείς στους οποίους μπορούν να στραφούν οι

δραστηριότητες των αλιέων είναι ο οικολογικός τουρισμός. Μέσω του ΕΤΑ, θα δοθεί επίσης στήριξη στην αλιεία μικρής κλίμακας και στην τουριστική υποδομή. Το Ταμείο παρέχει επίσης στήριξη σε προγράμματα επανακατάρτισης σε επαγγέλματα, εκτός από τη θαλάσσια αλιεία, που μπορεί να συνδέονται με τον τουρισμό.

4.8 ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΝΕΕΣ 10 ΧΩΡΕΣ-ΕΣΤΙΑΣΗ ΣΤΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΤΟΥΣ³⁰³¹

Στη συγκεκριμένη υποενότητα εστίασαμε σε κάποιες από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιλέξαμε ν' αναλύσουμε τις νέες χώρες που εντάχθηκαν πρόσφατα μια και ήταν πιο εύκολο, λόγω της πρόσφατης είσοδος τους να βρούμε κάποια στοιχεία σε σχέση με τις τουριστικές τους στρατηγικές και προσεγγίσεις τουριστικής ανάπτυξης.

4.1 ΕΣΘΟΝΙΑ

ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΧΩΡΑΣ	
Επίσημη ονομασία:	Δημοκρατία της Εσθονίας
Έκταση:	45.227 τ.χλμ.
Πρωτεύουσα:	Τάλλιν
Πληθυσμός(2002):	1.360.000 κάτοικοι
Επίσημη Γλώσσα:	Εσθονική
Εθνικό Νόμισμα:	Εσθονική κορώνα
Πολίτευμα:	Κοινοβουλευτική Δημοκρατία

³⁰ www.europortal.gr

Θρησκευμα:	Κυρίως Λουθηρανοί, άλλα θρησκευματα: Χριστιανοί Ορθόδοξοι, Βαπτιστές, Ρωμαιοκαθολικοί και Μεθοδιστές
Σύνθεση πληθυσμού:	Εσθονοί 80%, πολίτες άλλων χωρών (κυρίως Ρώσοι) 7%, άλλοι 13%
Βασικές Επέτειοι:	Εθνικές 24 Φεβρουαρίου (1918), Ημέρα Ανεξαρτησίας από την Σοβιετική Ρωσία, 20 Αυγούστου (1991), Ημέρα Ανεξαρτησίας από τη Σοβιετική Ένωση
ΑΕΠ ανά κάτοικο(2002):	5.100 €
Συμμετοχή ΑΕΠ(2002):	στο Υπηρεσίες 65,3%, βιομηχανία 22,8%, κατασκευές 6,6%, γεωργία 5,4%
Ρυθμός ανάπτυξης (Α΄ Τρίμηνο 2003):	5,2%
Ενεργός Πληθυσμός(2002)	68,3% του συνολικού πληθυσμού
Κατανομή Εργατικού Δυναμικού (2002):	Υπηρεσίες 62,6%, βιομηχανία 25%, κατασκευές 5,9%, γεωργία 6,5% κατασκευές 5,2%
Συναλλαγές με Ε.Ε.	Εξαγωγές: 68% - Εισαγωγές:

(2002):	57,9%
Δείκτης Ανεργίας (2002):	9,1%
Δείκτης Πληθωρισμού (Ιούλιος 2002):	4,5%
Δείκτης Μετανάστευσης (2000):	0,2%
Χρήστες Internet (2000):	366.000 χρήστες
Κωδικός Ιντερνετ:	.ee

4.1.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Το 1918 η Εσθονία απέκτησε την ανεξαρτησία της από τη Ρωσική Αυτοκρατορία. Το 1940 και μέχρι το 1941 προσαρτήθηκε στη Σοβιετική Ένωση για να κατακτηθεί αμέσως μετά από τη Γερμανία (1941-1944). Το 1944 η χώρα "ελευθερώθηκε" από τους Σοβιετικούς στρατιώτες και κατ' επέκταση ξαναπέρασε στον σοβιετικό έλεγχο³².

Στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και μέσα από μαζικές ειρηνικές κινητοποιήσεις, όπως τη γνωστή "τραγουδιστική επανάσταση" του 1988 όπου πλήθη Εσθονών τραγουδούσαν εθνικά τραγούδια, άρχισε να γίνεται αισθητή η αναγέννηση της εσθονικής εθνικής ταυτότητας. Στις 20 Αυγούστου του 1991 η Εσθονία ανακήρυξε την παλινόρθωση της ανεξαρτησίας της και γρήγορα αναγνωρίστηκε από άλλες χώρες ως ανεξάρτητο κράτος, ενώ την ίδια χρονιά έγινε δεκτή από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Τα ανατολικά σύνορα με τη Ρωσία

³² .EUROPA WEB SITE: www.europa.cec.eu.int/comm/enlargement/candidate.htm

παρέμεναν θέμα ανοιχτής διαμάχης μεταξύ των δύο χωρών μέχρι το 1999, που έκλεισε με την υπογραφή της συνθήκης των συνόρων³³.

4.1.2 ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ο Πρόεδρος της Εσθονίας είναι ο αρχηγός του κράτους και της εθνικής ασφάλειας της χώρας. Η θητεία του είναι πενταετής και εκλέγεται από τα μέλη του Κοινοβουλίου ή από εκλογικό σώμα το οποίο αποτελούν μέλη του Κοινοβουλίου και μέλη τοπικών κυβερνήσεων. Την εκτελεστική εξουσία ασκεί η κυβέρνηση και τη νομοθετική το Κοινοβούλιο. Τον υποψήφιο Πρωθυπουργό ορίζει το Κοινοβούλιο, ενώ μέλη της κυβέρνησης ορίζονται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας ύστερα από πρόταση του Πρωθυπουργού. Το Κοινοβούλιο έχει εκατόν ένα μέλη, τα οποία εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία για τέσσερα χρόνια³⁴.

4.1.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Έντονα μεσαιωνικό χαρακτήρα έχουν οι εσθονικές πόλεις Τράτου και Νάρβα, ενώ η πρωτεύουσα Τάλλιν είναι μία από τις καλύτερα διατηρημένες μεσαιωνικές πόλεις της Ευρώπης. Την ίδια στιγμή τα νησιά που βρίσκονται στη δυτική ακτή της χώρας και αποτελούν τον πλέον δημοφιλή προορισμό Εσθονών και ξένων τουριστών, έχουν χαρακτηριστεί προστατευόμενοι οικισμοί από την ΟΥΝΕΣΚΟ. Η γιορτή του Αγίου Ιωάννη, στις 21 Ιουνίου (γιορτή θερινού ηλιοστασίου) είναι από τις σημαντικότερες γιορτές της Εσθονίας. Τη νύχτα αυτή που το σκοτάδι διαρκεί μόνο λίγες ώρες, οι κάτοικοι ανάβουν φωτιές γύρω από τις οποίες χορεύουν και τραγουδούν.

4.1.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

---

³³ Regular Report on Estonia's progress towards accession (Commission of the European Communities 10/2002)

³⁴ EUROSTAT: a) Key structural data for the 10 Acceding Countries 5/12/02 b) Key data on the Candidate Countries 13/12/01, c) The GDP of the Candidate Countries 06/08/03

Η μετάβαση από την αυστηρά ελεγχόμενη οικονομία στην οικονομία της αγοράς ξεκίνησε στην Εσθονία το 1990. Το 1992 έγιναν νομισματικές μεταρρυθμίσεις, όπως η καθιέρωση εθνικού νομίσματος, με αποτέλεσμα την απελευθέρωση των τιμών. Το κράτος κράτησε τον έλεγχο μόνο στην τιμή της ενέργειας, σε ορισμένες υπηρεσίες και στα ενοίκια. Αποτέλεσμα των μεταρρυθμίσεων για την ένταξη στην οικονομία της αγοράς ήταν η μείωση του ΑΕΠ το 1991-94, ενώ ένα χρόνο αργότερα η μεταβατική περίοδος και οι δυσκολίες που αυτή έφερε έλαβαν τέλος.

Ενώ η οικονομική ανάπτυξη της χώρας ήταν στο απόγειό της το 1997, εξωτερικοί παράγοντες μεταξύ των οποίων και η κρίση της ρωσικής αγοράς, είχαν ως αποτέλεσμα τη μείωση του ΑΕΠ της Εσθονίας κατά 1,1% το 1999. Το ποσοστό ανάπτυξης της οικονομίας της χώρας το 2000 έφτασε το 6%, αύξηση που συνεχίστηκε και το 2001 ως αποτέλεσμα της οικονομικής πολιτικής προσέγγισης με τα κράτη μέλη της Ε.Ε. Εξαγωγίμα προϊόντα της χώρας είναι οι μηχανικές και ηλεκτρικές συσκευές, τα ξύλινα προϊόντα και τα υφάσματα.

4.1.5 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ο τουρισμός και οι εμπορικές μεταφορές αποτελούν σημαντικό παράγοντα των οικονομικών επιχειρήσεων της Εσθονίας. Η Φινλανδία και η Σουηδία είναι οι χώρες που κυρίως συνεργάζονται με την Εσθονία στους τομείς των επιχειρήσεων, επενδύσεων και τουρισμού.

Σταθμοί στην πορεία ένταξης της Εσθονίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Υπογραφή της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας	Ιούνιος 1995
Εναρξη ισχύος της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας	Φεβρουάριος 1998

Αίτηση της Εσθονίας για ένταξη στην Ε.Ε.	Νοέμβριος 1995
Εναρξη διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Εσθονίας στην Ε.Ε.	Μάρτιος 1998
Σύσταση Ε.Ε. για τις διαπραγματεύσεις με την Εσθονία	Οκτώβριος 2002
Συζήτηση της έκθεσης της Εσθονίας για την ένταξή της στην Ε.Ε.	Οκτώβριος 2002
Σύνοδος Κορυφής και απόφαση για την ένταξη της Εσθονίας	Δεκέμβριος 2002
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας ένταξης της Εσθονίας στην Ε.Ε.	Απρίλιος 2003
Δημοψήφισμα για την προσχώρηση της Εσθονίας	14 Σεπτεμβρίου 2003, ποσοστό 66,83 % υπέρ της ένταξης της χώρας στην Ε.Ε.
Προσχώρηση της Εσθονίας στην Ε.Ε.:	1η Μαΐου 2004
Συμμετοχή της Εσθονίας στις ευρωεκλογές ως πλήρες μέλος της Ε.Ε.	Ιούνιος 2004

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Εσθονίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ολοκληρώθηκαν με επιτυχία στο Συμβούλιο

της Κοπεγχάγης στις 13 Δεκεμβρίου του 2002, το οποίο αποφάσισε την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. την 1η Μαΐου 2004.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας περιοδικής έκθεσης (Νοέμβριος 2003), η Εσθονία έχει επιτύχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο στους περισσότερους τομείς πολιτικής και αναμένεται να είναι σε θέση να εφαρμόσει το κεκτημένο, έως την ημερομηνία της προσχώρησης, σε ό,τι αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, τον τραπεζικό τομέα και τις επενδυτικές υπηρεσίες, τις μεταφορές, τη φορολογία, την οικονομική και νομισματική ένωση, το εργατικό δίκαιο, την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και τη δημόσια υγεία.

Στον τομέα της οικονομίας, οι μακροοικονομικές επιδόσεις της Εσθονίας παρέμειναν σταθερές, παρά την χαμηλή εξωτερική ζήτηση, αλλά το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε σημαντικά. Οι αρχές συνέχισαν σταθερά τις μεταρρυθμίσεις, ιδίως στους τομείς του συνταξιοδοτικού συστήματος και της οικονομικής εποπτείας. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος της ανεργίας ακολουθούνται ενεργές πολιτικές στον τομέα της αγοράς εργασίας και η πρόοδος που έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα κρίνεται ικανοποιητική.

Όσον αφορά τη συνολική διοικητική και δικαστική ικανότητα, έχουν σε μεγάλο βαθμό δημιουργηθεί οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του κεκτημένου από τη δημόσια διοίκηση και το δικαστικό σύστημα της Εσθονίας, αλλά υπάρχει περιθώριο για βελτιώσεις. Στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, πρέπει να αντιμετωπιστούν ορισμένες αδυναμίες σε σχέση με τις προϋποθέσεις πρόσληψης και τη δομή της σταδιοδρομίας των υπαλλήλων και να βελτιωθεί ο συντονισμός σε ολόκληρο το φάσμα της δημόσιας διοίκησης. Απομένουν ορισμένες μεταρρυθμίσεις στο δικαστικό σύστημα, οι οποίες εν μέρει θα αποτελέσουν απόρροια του νέου κώδικα ποινικής δικονομίας που αναμένεται να τεθεί σε ισχύ τον Ιούλιο του 2004.

Η Εσθονία πρέπει να συνεχίσει να βελτιώνει την αποτελεσματικότητα των μέτρων της για την καταπολέμηση της διαφθοράς. Σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, στους τομείς της γεωργίας, της κοινωνίας της πληροφορίας, της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της προστασίας της πνευματικής και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, απαιτούνται εντονότερες προσπάθειες, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι προετοιμασίες για την προσχώρηση της χώρας.

Τέλος, η Εσθονία πρέπει να λάβει άμεσα και δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση τριών θεμάτων καθοριστικής σημασίας σε δυο κεφάλαια του κεκτημένου για να είναι έτοιμη μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης. Πρόκειται για την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, κυρίως την αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων σε συγκεκριμένους τομείς, περιλαμβανομένου του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης και το εργατικό δίκαιο και την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής και της πολιτικής απασχόλησης.

4.2 ΚΥΠΡΟΣ

4.2.1 ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Επίσημη ονομασία:	Κυπριακή Δημοκρατία
Έκταση:	9.251 τ.χλμ.
Πρωτεύουσα:	Λευκωσία
Πληθυσμός(2002):	797.800 κάτοικοι
Επίσημη Γλώσσα:	Ελληνική, Τουρκική

Εθνικό Νόμισμα:	Κυπριακή λίρα
Πολίτευμα:	Προεδρική Δημοκρατία
Θρήσκευμα:	Χριστιανοί Ορθόδοξοι (κυρίως), Μουσουλμάνοι, άλλοι (Ρωμαιοκαθολικοί, Αρμένιοι, Μαρωνίτες, κ.ά.)
Σύνθεση πληθυσμού:	Ελληνοκύπριοι 84,1%, Τουρκοκύπριοι 11,7%, άλλοι 4,2%
Βασικές Εθνικές Επέτειοι:	1η Οκτωβρίου (1960), Ημέρα Ανεξαρτησίας από τη Μεγάλη Βρετανία
ΑΕΠ ανά κάτοικο(2002):	15.000 €
Συμμετοχή ΑΕΠ(2002):	στο Υπηρεσίες 75,6%, βιομηχανία 12,7%, κατασκευές 7,4 %, γεωργία 4,3%
Ρυθμός ανάπτυξης (Α΄ Τρίμηνο 2003):	2,4%
Ενεργός Πληθυσμός(2002)	70,9% του συνολικού πληθυσμού
Κατανομή Εργατικού Δυναμικού (2002):	Υπηρεσίες 71,6%, βιομηχανία 13,3%, κατασκευές 9,9 %, γεωργία 5,3%
Συναλλαγές με Ε.Ε. (2002):	Εισαγωγές: 55,8% - Εξαγωγές: 48%

Δείκτης Ανεργίας (2002):	3,8%
Δείκτης Πληθωρισμού (Ιούλιος 2002):	2,3%
Δείκτης Μετανάστευσης (2001):	4,1%
Χρήστες Internet (2000):	120.000 χρήστες
Κωδικός Ιντερνετ:	cy

4.2.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Η Κύπρος βρισκόταν υπό βρετανική κυριαρχία από το 1878 έως την ανεξαρτησία της, το 1960. Το Σύνταγμα του 1960 προέβλεπε την κατανομή της εξουσίας μεταξύ της Ελληνοκυπριακής και της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Τέσσερα χρόνια αργότερα, το 1964, λόγω των αναταραχών που προκλήθηκαν μεταξύ των δύο κοινοτήτων, εγκαταστάθηκε στο νησί Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών (UNFICYP). Το 1974, με αφορμή το στρατιωτικό πραξικόπημα για την ανατροπή του Προέδρου της Κύπρου Μακαρίου, η Τουρκία με στρατιωτικές επιχειρήσεις έθεσε υπό την κατοχή της το ένα τρίτο του νησιού (το βόρειο τμήμα της Κύπρου). Ανακωχή επιτεύχθηκε τον Ιούλιο του ίδιου έτους με τη συμβολή του ΟΗΕ. Το 1975, το νησί χωρίστηκε σε δύο τμήματα τα όρια των οποίων ορίζει η "πράσινη γραμμή", που βρίσκεται υπό τον έλεγχο του ΟΗΕ. Το βόρειο τμήμα της Κύπρου, το οποίο κατέχουν οι Τουρκοκύπριοι, έχει ξεχωριστό Σύνταγμα, που ορίζει την άμεση εκλογή Προέδρου και Νομοθετικής Βουλής. Το 1983, οι Τουρκοκύπριοι ανακήρυξαν την ανεξαρτησία τους αποκαλώντας το κατεχόμενο τμήμα της Βορείου Κύπρου "Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου", την οποία αναγνωρίζει επίσημα μόνο η Τουρκία. Έκτοτε, καταβάλλονται προσπάθειες υπό την αιγίδα

των Ηνωμένων Εθνών για την επίτευξη δίκαιης, βιώσιμης και λειτουργικής επίλυσης του κυπριακού προβλήματος, με τελευταία την υποβολή του αποκαλούμενου "Σχεδίου Ανάν".

4.2.3 ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1960, η Κυπριακή Δημοκρατία αποτελεί ανεξάρτητη και κυρίαρχη δημοκρατία, με προεδρικό σύστημα διακυβέρνησης. Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, ο οποίος ορίζει και το Υπουργικό Συμβούλιο. Ο Πρόεδρος εκλέγεται με καθολική και άμεση ψηφοφορία για περίοδο πέντε ετών. Η νομοθετική εξουσία ασκείται από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, αποτελούμενη από ογδόντα μέλη τα οποία εκλέγονται με καθολική ψηφοφορία και έχουν πενταετή θητεία. Μετά την αποχώρηση των Τουρκοκυπρίων από τα κρατικά όργανα (1963), η Βουλή των Αντιπροσώπων αποτελείται μόνο από Ελληνοκύπριους βουλευτές. Οι εικοσιτέσσερις θέσεις που προορίζονται για τους Τουρκοκύπριους βουλευτές παραμένουν κενές από το 1963.

4.2.4 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η Κύπρος, το τρίτο μεγαλύτερο νησί της Μεσογείου μετά τη Σικελία και τη Σαρδηνία, έχει ιστορία 9,000 ετών. Λόγω της γεωγραφικής της θέσης, στο νότιο-ανατολικό άκρο της Μεσογείου, στο σταυροδρόμι μεταξύ τριών ηπείρων, της Ευρώπης, της Ασίας και της Αφρικής, έχει επηρεαστεί από ένα κράμα πολιτισμών με κυρίαρχο τον Ελληνικό. Η ελληνική γλώσσα και ο πολιτισμός επικράτησαν δια μέσου των αιώνων, παρόλο που η Κύπρος περιήλθε υπό την κυβέρνηση διαδοχικών ξένων δυνάμεων, κυρίως των Φράγκων, των Ενετών, των Οθωμανών και των Βρετανών. Σύμφωνα με την ελληνική μυθολογία, στην Κύπρο γεννήθηκε η Αφροδίτη, θεά της ομορφιάς και του έρωτα. Η Κύπρος

διαθέτει αξιόλογα αρχαία μνημεία, ενώ πολλές παραδοσιακές της εκδηλώσεις έχουν τις ρίζες τους στην αρχαιότητα.

4.2.5 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η Κύπρος χαρακτηρίζεται από υψηλό ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης, οικονομική σταθερότητα και ικανοποιητικό επίπεδο απασχόλησης. Τα τελευταία πέντε χρόνια, ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης ήταν περίπου 3,8%, ενώ ο πληθωρισμός και η ανεργία ανέρχονταν μόλις στο 2,8% και 3,3% την ίδια χρονική περίοδο. Αξιοσημείωτο δε είναι το γεγονός ότι το βιοτικό της επίπεδο είναι υψηλότερο ακόμη και από ορισμένες χώρες της Ε.Ε..

Η Κύπρος είναι σήμερα σημαντικός τουριστικός προορισμός, κέντρο παροχής υπηρεσιών, κυρίως τραπεζικών και ναυτιλιακών, και τηλεπικοινωνιακός κόμβος. Ο τομέας των υπηρεσιών (τουρισμός, μεταφορές, επικοινωνίες, εμπόριο, τραπεζικές εργασίες, ασφάλειες, κτηματομεσιτικές εργασίες, νομικές υπηρεσίες, δημόσια διοίκηση) αποτελεί τον σημαντικότερο τομέα της οικονομίας της χώρας, αντιπροσωπεύοντας το 77% του ΑΕΠ και απασχολώντας το 71% του οικονομικά ενεργά πληθυσμού.

4.2.6 ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ιδιαίτερα αναπτυγμένος είναι ο τουριστικός τομέας, ο οποίος συνεισφέρει το 9,4% του ΑΕΠ της χώρας και απασχολεί το 11% του εργατικού δυναμικού. Η Κύπρος έχει, επίσης, καταστεί σημαντικό ναυτιλιακό κέντρο και, με βάση τον αριθμό των πλοίων που φέρουν τη σημαία της, κατέχει την έκτη θέση παγκοσμίως ως ναυτιλιακή δύναμη. Εξάλλου, η κεντρική γεωγραφική θέση του νησιού, η παροχή ευρέως φάσματος επαγγελματικών υπηρεσιών, η προηγμένη υποδομή

μεταφορών και τηλεπικοινωνιών και η ευρεία γνώση της αγγλικής γλώσσας είναι μερικοί από τους παράγοντες που έχουν συμβάλει ουσιαστικά στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Ο τουριστικός τομέας, ο οποίος αντιπροσωπεύει το 12,4% του ΑΕΠ και απασχολεί το 14% του εργατικού δυναμικού, είναι αρκετά αναπτυγμένος. Σημαντικότεροι βιομηχανικοί κλάδοι είναι τα τρόφιμα, τα ποτά, ο καπνός, η υφαντουργία, τα είδη ένδυσης και υπόδησης, τα μεταλλικά, χημικά και πλαστικά προϊόντα.

Υπογραφή Συμφωνίας Σύνδεσης με την Ε.Ο.Κ.	Δεκέμβριος 1972
Εναρξη ισχύος Συμφωνίας Σύνδεσης της Κύπρου	Ιούνιος 1973
Υποβολή αίτησης της Κύπρου για ένταξη στην Ε.Ε.	Ιούλιος 1990
Θετική γνωμοδότηση Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την αίτηση ένταξης της Κύπρου	Ιούνιος 1993
Εναρξη διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε.	Μάρτιος 1998
Εγκριση της έκθεσης προόδου για την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε.	Οκτώβριος 2002
Απόφαση για ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Κοπεγχάγης	Δεκέμβριος 2002
Υπογραφή της συνθήκης ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε.	Απρίλιος 2003
Προσχώρηση της Κύπρου στην Ε.Ε.	1η Μαΐου 2004
Συμμετοχή της Κύπρου στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου	Ιούνιος 2004

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση ολοκληρώθηκαν με επιτυχία στο Συμβούλιο της Κοπεγχάγης στις 13 Δεκεμβρίου του 2002, το οποίο αποφάσισε την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. την 1η Μαΐου 2004. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας περιοδικής έκθεσης (Νοέμβριος 2003), η Κύπρος έχει επιτύχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο στους περισσότερους τομείς πολιτικής και αναμένεται να είναι σε θέση να εφαρμόσει το κεκτημένο, έως την ημερομηνία προσχώρησης, σε ό,τι αφορά την ελεύθερη διακίνηση προσώπων, υπηρεσιών και εμπορευμάτων όπου η ευθυγράμμιση έχει ολοκληρωθεί και η διοικητική ικανότητα έχει εδραιωθεί, τον τραπεζικό τομέα και τις επενδυτικές υπηρεσίες, τον ασφαλιστικό τομέα, τις μεταφορές, τη φορολογία, το εργατικό δυναμικό, την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και τη δημόσια υγεία. Στον τομέα της οικονομίας, οι ρυθμοί ανάπτυξης της Κύπρου παρουσίασαν επιβράδυνση το 2002 - αν και παραμένουν ικανοποιητικοί ενώ ο πληθωρισμός, το έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών και το γενικό έλλειμμα σημείωσαν αύξηση. Όσον αφορά τους τομείς στους οποίους η έκθεση του περασμένου έτους πρότεινε βελτιώσεις, έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος αλλά απομένουν να αντιμετωπιστούν ορισμένες προκλήσεις. Η απελευθέρωση των υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών, ενέργειας, αεροπορικών μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών έως το 2003 έχει εφαρμοστεί σε ορισμένους τομείς, αλλά θα πρέπει να αρχίσει να εφαρμόζεται στην πράξη και σε άλλους. Η διαδικασία δημοσιονομικής εξυγίανσης απέκλινε σημαντικά από τους στόχους της και το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε. Πρόοδος σημειώθηκε σε σχέση με την οικονομική εποπτεία, αλλά απαιτούνται περαιτέρω βελτιώσεις. Όσον αφορά τη συνολική διοικητική και δικαστική ικανότητα, έχουν δημιουργηθεί σε σημαντικό βαθμό οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου από την κυπριακή δημόσια διοίκηση και από την κυπριακή δικαιοσύνη αλλά υπάρχει περιθώριο για περαιτέρω βελτιώσεις.

Στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, πρέπει να ενισχυθεί ο αμερόληπτος χαρακτήρας των δημοσίων υπηρεσιών και να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες που εντοπίζονται σε αρκετούς φορείς που εφαρμόζουν το κεκτημένο, σε σχέση με την κατάρτιση και το προσωπικό. Στον τομέα της δικαιοσύνης, πρέπει να μειωθεί η διάρκεια των δικαστικών διαδικασιών προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή εφαρμογή του κεκτημένου. Τέλος, θα πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της διαφθοράς βάσει ολοκληρωμένης πολιτικής καταπολέμησης της διαφθοράς, η οποία μεταξύ άλλων να ρυθμίζει και τη χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων.

Εντονότερες προσπάθειες, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι προετοιμασίες για την προσχώρηση της χώρας απαιτούνται στους τομείς της προστασίας της πνευματικής και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών και των μεταφορών.

Τέλος, η Κύπρος πρέπει να λάβει άμεσα και δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση τριών θεμάτων καθοριστικής σημασίας σε δυο κεφάλαια του κεκτημένου για να είναι έτοιμη μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης. Πρόκειται για τον τομέα της γεωργίας, και, ιδίως, την προετοιμασία της Κύπρου για τη σύσταση του οργανισμού πληρωμών και για την εφαρμογή μηχανισμών εμπορίου γεωργικών προϊόντων, καθώς και τον τομέα πολιτικής μεταφορών, κυρίως όσον αφορά την ασφάλεια των θαλάσσιων μεταφορών.

4.3 ΛΕΤΟΝΙΑ

Επίσημη ονομασία:	Δημοκρατία της Λεττονίας

Έκταση:	64.589 τ.χλμ.
Πρωτεύουσα:	Ρίγα
Πληθυσμός(2000):	2.424.000 κάτοικοι
Επίσημη Γλώσσα:	Λεττονική
Εθνικό Νόμισμα:	Λατ
Πολίτευμα:	Κοινοβουλευτική Δημοκρατία
Θρήσκευμα:	Χριστιανοί
Σύνθεση πληθυσμού:	Λεττονοί 77,6%, άλλες εθνικότητες 22,4%
Βασικές Εθνικές Επέτειοι:	18 Νοεμβρίου (1918), Ημέρα Ανεξαρτησίας από τη Σοβιετική Ρωσία, 21 Αυγούστου (1991), Ημέρα Ανεξαρτησίας από τη Σοβιετική Ένωση
ΑΕΠ ανά κάτοικο(2002):	3.800 €
Συμμετοχή στο ΑΕΠ(2002):	Υπηρεσίες 70,6%, βιομηχανία 18,7%, κατασκευές 6,1%, γεωργία 4,7%
Ρυθμός ανάπτυξης (Α΄ Τρίμηνο 2003):	8,8%
Ενεργός Πληθυσμός(2002)	69,8% του συνολικού πληθυσμού
Κατανομή Εργατικού	Υπηρεσίες 59,1%, βιομηχανία

Δυναμικού (2002):	19,3%, γεωργία 15,3%, κατασκευές 6,2%
Συναλλαγές με Ε.Ε. (2002):	Εξαγωγές: 60,4% - Εισαγωγές: 53%
Δείκτης Ανεργίας (2002):	12,8%
Δείκτης Πληθωρισμού (Ιούλιος 2002):	2,8%
Δείκτης Μετανάστευσης (2002):	-0,8%
Χρήστες Internet (2001):	169.680 χρήστες
Κωδικός Ιντερνετ:	lv

4.3.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Έχοντας σχεδόν κοινή ιστορία με τις γειτονικές χώρες της Βαλτικής, η Λετονία, υπήρξε ανέκαθεν η γέφυρα που ένωνε τη δυτική Ευρώπη με τη Ρωσία, γεγονός που την έκανε ιδιαίτερα ευάλωτη σε εισβολείς και κατακτήσεις. Στο τέλος του 18ου αιώνα και ενώ όλα τα εδάφη της Λετονίας ανήκαν στη Ρωσία, η χώρα γνώρισε μια περίοδο αναγέννησης και ξεκίνησε να διεκδικεί παρόμοια δικαιώματα με αυτά που είχαν ήδη άλλες χώρες. Το Νοέμβριο του 1918 η Λετονία ανακηρύχθηκε ανεξάρτητο κράτος. Κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου κατακτήθηκε από τη Γερμανία, ενώ το 1944 ανακαταλήφθηκε από τη Σοβιετική Ένωση. Με την κατάρρευση του ρωσικού καθεστώτος το 1991, η χώρα επανέκτησε την ανεξαρτησία της. Η Λετονία έχει κοινούς γλωσσικούς δεσμούς με τη Λιθουανία (στο νότο) και ιστορικούς δεσμούς με την Εσθονία (στο βορρά).

4.3.2 ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Το πολίτευμα της Λετονίας είναι η Κοινοβουλευτική Δημοκρατία όπου η νομοθετική εξουσία ασκείται, μετά από εθνικές εκλογές, από το εκατονταμελές Κοινοβούλιο, η θητεία του οποίου είναι τετραετής. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλέγεται από το Κοινοβούλιο με 4ετή θητεία και είναι εκείνος που ορίζει τον Πρωθυπουργό της χώρας.

4.3.3 ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Η λεττονική γλώσσα είναι μία από τις αρχαιότερες της Ευρώπης και έχει συγγένεια με τη σανσκριτική και την αρχαία ινδική γλώσσα. Οι πολιτιστικές και καλλιτεχνικές παραδόσεις της Λετονίας έχουν ιστορία αιώνων. Αξίζει να σημειωθεί ότι πάνω από 1,4 εκατ. παραδοσιακά λαϊκά τραγούδια, τα λεγόμενα 'daina,' έχουν καταγραφεί, τα οποία αναφέρονται στα ήθη και τα έθιμα των αρχαίων Λετονών. Η πολιτιστική ζωή της χώρας θεωρείται από τις πλουσιότερες και πιο ποικιλόμορφες. Στους δρόμους της πρωτεύουσας Ρίγα συναντά κανείς κτίρια εξαιρετικής αρχιτεκτονικής, ενώ την έκταση της χώρας με τα 12.310 ποτάμια και τις 3.000 λίμνες στολίζουν μεσαιωνικές πόλεις και κάστρα από διαφορετικές ιστορικές εποχές.

4.3.4 ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η Λετονία ήταν για αιώνες κυρίως χώρα αγροτική, αλλά και με καλές επιδόσεις τόσο στην αλιεία όσο και στη δασοπονία που βιομηχανοποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό κατά τη σοβιετική περίοδο. Παράλληλα η χώρα είχε να αντιμετωπίσει τη μεγάλη εισροή ξένων εργατών, κυρίως Ρώσων.

Μετά την κατάρρευση του Κομμουνισμού, στη χώρα έγιναν ριζικές μεταρρυθμίσεις προκειμένου να γίνει η μετάβαση στην οικονομία της

ελεύθερης αγοράς. Οι Λετονοί προάγουν το στοιχείο του υψηλού μορφωτικού επιπέδου, του υψηλού επιπέδου εξειδίκευσης και προσαρμοστικότητας του εργατικού δυναμικού της χώρας, ενώ την ίδια στιγμή η ηγεσία της χώρας προσπαθεί να προσελκύσει ξένες επενδύσεις μέσω πολλαπλών κινήτρων. Οι μεταφορές και επικοινωνίες στη χώρα, καθώς και η επεξεργασία ξύλου και τροφίμων είναι οι τομείς που έχουν προσελκύσει τον κύριο όγκο των ξένων επενδύσεων. Βασικά κτηνοτροφικά προϊόντα είναι το κρέας και τα γαλακτοκομικά προϊόντα, ενώ τα κυριότερα γεωργικά προϊόντα είναι το κριθάρι, οι πατάτες και η σίκαλη. Τέλος, η βιομηχανία, βασικός τομέας της οικονομίας της χώρας, περιλαμβάνει την κατασκευή ηλεκτρονικών και οικιακών συσκευών, λεωφορείων και σιδηροδρομικών οχημάτων.

4.3.4 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Υπογραφή Συμφωνίας	Ευρωπαϊκής	Ιούνιος 1995
Εναρξη ισχύος της Συμφωνίας	Ευρωπαϊκής	Φεβρουάριος 1998
Υποβολή αίτησης της Λεττονίας για ένταξη στην Ε.Ε.		Οκτώβριος 1995
Εναρξη διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Λεττονίας στην Ε.Ε.	για	Φεβρουάριος 2000
Σύσταση Ε.Ε. για τις διαπραγματεύσεις με την Λετονία	για τις	Οκτώβριος 2002
Συζήτηση της έκθεσης της Λετονίας για την ένταξή της στην	της	Οκτώβριος 2002

E.E.	
Σύνοδος Κορυφής και απόφαση για την ένταξη της Λετονίας	Δεκέμβριος 2002
Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας ένταξης της Λετονίας στην E.E.	Απρίλιος 2003
Δημοψήφισμα για την προσχώρηση της Λετονίας	20 Σεπτεμβρίου 2003, ποσοστό 70 % υπέρ της ένταξης της χώρας στην E.E.
Προσχώρηση της Λετονίας στην E.E.	1η Μαΐου 2004
Συμμετοχή της Λετονίας στις ευρωεκλογές ως πλήρες μέλος της E.E.	Ιούνιος 2004

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Λετονίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ολοκληρώθηκαν με επιτυχία στο Συμβούλιο της Κοπεγχάγης, στις 13 Δεκεμβρίου του 2002 το οποίο αποφάσισε την ένταξη της χώρας στην E.E. την 1η Μαΐου 2004. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας περιοδικής έκθεσης (Νοέμβριος 2003), η Λετονία έχει επιτύχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο στους περισσότερους τομείς πολιτικής και αναμένεται να είναι σε θέση να εφαρμόσει το κεκτημένο, έως την ημερομηνία προσχώρησης, σε ό,τι αφορά την ελεύθερη διακίνηση προσώπων, υπηρεσιών και εμπορευμάτων όπου η ευθυγράμμιση έχει ολοκληρωθεί και η διοικητική ικανότητα έχει εδραιωθεί, τον τραπεζικό τομέα και τις επενδυτικές υπηρεσίες, τον ασφαλιστικό τομέα, τις μεταφορές, τη φορολογία, το εργατικό δυναμικό, την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και τη δημόσια υγεία.

Η οικονομική δραστηριότητα στη Λετονία δεν εμφανίζει κάμψη και οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις συνεχίζονται. Θετικές εξελίξεις καταγράφηκαν σε σχέση με τις ενεργές πολιτικές της αγοράς εργασίας, παρατηρούνται όμως ακόμη αρκετές διαρθρωτικές ακαμψίες. Γενικά, έχουν δημιουργηθεί οι κατάλληλες προϋποθέσεις για την προσέλκυση ξένων επενδύσεων, αλλά το ισχύον περιβάλλον για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων παραμένει προβληματικό από ορισμένες απόψεις. Πρόοδος έχει σημειωθεί όσον αφορά τη βελτίωση της διοικητικής και της δικαστικής ικανότητας σε σχέση με την επιχειρηματική κοινότητα.

Στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, είναι σημαντικό να εναρμονιστεί η διαχείριση των δημοσίων υπηρεσιών βάσει της εφαρμογής διαφανών κανόνων και πρακτικών σε ζητήματα προσωπικού. Η μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος πρέπει να γίνει με ιδιαίτερη προσοχή ενώ είναι άμεση η ανάγκη θέσπισης νέου νόμου περί της δικαστικής εξουσίας. Η καταπολέμηση της διαφθοράς πρέπει να εξακολουθήσει να αποτελεί προτεραιότητα. Συγκεκριμένα, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την ολοκλήρωση του σχετικού νομοθετικού πλαισίου και για την εδραίωση της νέας υπηρεσίας για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Στον τομέα της γεωργίας και ειδικότερα σε ότι αφορά τους μηχανισμούς συναλλαγών και τις κοινές οργανώσεις αγοράς για τη ζάχαρη, το κρασί και το βόειο κρέας, το σύστημα κτηνιατρικού ελέγχου, τα ζωικά υποπροϊόντα στον κτηνιατρικό τομέα και τα μέτρα ελέγχου των ανώτατων ορίων καταλοίπων για τα παρασιτοκτόνα στον φυτοϋγειονομικό τομέα, απαιτούνται εντονότερες προσπάθειες, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι προετοιμασίες για την προσχώρηση της χώρας. Το ίδιο ισχύει και για την μείωση της βιομηχανικής μόλυνσης και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την προστασία της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

Η Λεττονία πρέπει να αναλάβει άμεση και αποφασιστική δράση σε πέντε τομείς που προκαλούν έντονο προβληματισμό σε τέσσερα κεφάλαια του κεκτημένου, προκειμένου να έχει ολοκληρώσει τις προετοιμασίες της έως την ημερομηνία προσχώρησης.

Οι τομείς αυτοί αφορούν την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, και συγκεκριμένα τις προετοιμασίες της Λετονίας για την εφαρμογή του γενικού συστήματος αμοιβαίας αναγνώρισης των προσόντων και για την αμοιβαία αναγνώριση της κατάρτισης κατά την άσκηση συγκεκριμένων επαγγελμάτων, περιλαμβανομένων των επαγγελμάτων υγείας. Στο κεφάλαιο της γεωργίας, αφορά τον τομέα των μεταδοτικών σπογγωδών εγκεφαλοπαθειών και των ζωικών υποπροϊόντων. Στο κεφάλαιο της φορολογίας, αφορά τη διοικητική συνεργασία και την αμοιβαία συνδρομή στον τομέα του ΦΠΑ, και συγκεκριμένα το σύστημα διασύνδεσης. Τέλος, αφορά τη διοικητική και επιχειρησιακή ικανότητα στο κεφάλαιο της τελωνειακής ένωσης, σε σχέση με ορισμένα συστήματα τεχνολογίας των πληροφοριών.

4.4 ΛΙΘΟΥΝΙΑ

Επίσημη ονομασία:	Δημοκρατία της Λιθουανίας
Έκταση:	65.300 τ.χλμ.
Πρωτεύουσα:	Βίλνιους
Πληθυσμός(2000):	3.699.000 κάτοικοι
Επίσημη Γλώσσα:	Λιθουανική
Εθνικό Νόμισμα:	Λίτας
Πολίτευμα:	Κοινοβουλευτική Δημοκρατία

Θρήσκευμα:	Κυρίως Ρωμαιοκαθολικοί
Σύνθεση πληθυσμού:	Λιθουανοί 80%, Πολωνοί 11%, Ρώσοι 7%, άλλες εθνικότητες 2,1%
Βασικές Εθνικές Επέτειοι:	16 Φεβρουαρίου 1918, Ημέρα Ανεξαρτησίας από Γερμανία, Αυστρία, Πρωσία, Ρωσία, 11 Μαρτίου 1990, Ανεξαρτησία από Σοβιετική Ένωση
ΑΕΠ ανά κάτοικο(2002):	4.200 €
Συμμετοχή στο ΑΕΠ(2002):	Υπηρεσίες 62,2%, βιομηχανία 24,3%, γεωργία 7,1%, κατασκευές 6,5%
Ρυθμός ανάπτυξης (Α' Τρίμηνο 2003):	9,4%
Ενεργός Πληθυσμός(2002)	69,8% του συνολικού πληθυσμού
Κατανομή Εργατικού Δυναμικού (2002):	Υπηρεσίες 54% βιομηχανία 20%, γεωργία 18,6%, κατασκευές 7,3%
Συναλλαγές με Ε.Ε. (2002):	Εξαγωγές: 48,4% - Εισαγωγές: 44,5%
Δείκτης Ανεργίας (2002):	13,1%
Δείκτης Πληθωρισμού (Ιούλιος 2002):	1,8%
Δείκτης Μετανάστευσης	-0,6%

(2002):	
Χρήστες Internet (2001):	258.930 χρήστες
Κωδικός Ιντερνετ:	lt

4.4.1 ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Το όνομα Λιθουανία πρωτοεμφανίστηκε στην ιστορία το 1009 μ.Χ. Ως ανεξάρτητο κράτος το Μεγάλο Δουκάτο της Λιθουανίας ιδρύθηκε στα μέσα του 13ου αιώνα. Είχε πάντα στενές σχέσεις με την Πολωνία, ενώ στα τέλη του 18ου αιώνα προσαρτήθηκε στη Ρωσία. Το μοντέρνο λιθουανικό κράτος ιδρύθηκε το 1918. Στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (1941-44) κατακτήθηκε από τη Γερμανία, όμως μετά το τέλος του πολέμου και για τον επόμενο μισό αιώνα περίπου αποτελούσε μέρος της Σοβιετικής Ένωσης. Το αίτημα για ανεξαρτησία ενισχύθηκε κατά την περίοδο της "γκλάσνοστ". Το 1990 η Λιθουανία κήρυξε εκ νέου την ανεξαρτησία της.

Η νομοθετική εξουσία ασκείται από το Κοινοβούλιο, τα μέλη του οποίου έχουν 4ετή θητεία. Εβδομήντα ένας από τους εκατόν σαράντα ένα βουλευτές εκλέγονται απ' ευθείας από το εκλογικό σώμα, ενώ οι υπόλοιποι με αναλογική εκπροσώπηση. Σύμφωνα με το Σύνταγμα της χώρας ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με τη σύμφωνη γνώμη του Κοινοβουλίου ορίζει ή αναιρεί τον Πρωθυπουργό, ο οποίος ασκεί την εκτελεστική εξουσία.

Η πλούσια ιστορία της πρωτεύουσας Βίλνιους, που είναι η μεγαλύτερη και πιο όμορφη πόλη της χώρας, αναδεικνύεται μέσω των αρχιτεκτονικών ιδιομορφιών που υπάρχουν στην πόλη, όπως τα κτίρια και τα μνημεία γοτθικού ρυθμού που συνδυάζονται αρμονικά με άλλα αναγεννησιακού, μπαρόκ και κλασσικού ρυθμού. Το Βίλνιους αποτελεί το κέντρο της πολιτικής, οικονομικής, και ιδιαίτερα της πολιτιστικής ζωής των Λιθουανών. Επτά επαγγελματικά θέατρα, αρκετές συμφωνικές ορχήστρες, ορχήστρες δωματίου και κουαρτέτα

προσδιορίζουν την ταυτότητα ενός λαού που διακρίνεται από σεβασμό και αγάπη για την τέχνη. Αυτό όμως που κάνει το Βίλνιους ξεχωριστό είναι το συγκρότημα από αρχαία κάστρα που χτίστηκαν μεταξύ 14ου και 16ου αιώνα.

Με την αποκατάσταση της δημοκρατίας η Λιθουανία ξεκίνησε μια σειρά μεταρρυθμίσεων με βάση τις αρχές της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς. Η αρχική περίοδος ήταν ιδιαίτερα δύσκολη, καθώς η απελευθέρωση των τιμών εκτόξευσε τον πληθωρισμό και αύξησε την ανεργία, κυρίως από τη στιγμή που το κράτος έπαψε να υποστηρίζει τις προβληματικές επιχειρήσεις. Μεταξύ 1991-92 η κυβέρνηση της χώρας προχώρησε σε εκτεταμένες ιδιωτικοποιήσεις επιχειρήσεων, που ήταν ο θεμέλιος λίθος για την ανάπτυξη μικρών, μεσαίων και αγροτικών επιχειρήσεων. Επίσης, για το εμπόριο με ξένες αγορές, ήταν το ίδιο δύσκολη η μετάβαση από το σύστημα απόλυτης εξάρτησης από τη Ρωσία και τις πρώην Σοβιετικές χώρες σε μια πιο ισορροπημένη σχέση μεταξύ Δύσης και Ανατολής. Σήμερα η Ε.Ε. είναι ο κύριος συνέταιρος της Λιθουανίας στο τομέα των συναλλαγών.

Παραδοσιακά η Λιθουανία είχε αρκετά ανεπτυγμένο τομέα παραγωγής τροφίμων. Σήμερα το 16,5% του εργατικού δυναμικού της χώρας απασχολείται στη γεωργία, το κυνήγι και τη δασοπονία και το 1/3 του πλούτου της χώρας προέρχεται από τα δάση. Η επεξεργασία και η διανομή πετρελαίου είναι επίσης πολύ σημαντικός τομέας της οικονομίας της χώρας. Άλλοι τομείς με έντονη οικονομική δραστηριοποίηση είναι η παραγωγή και κατασκευή υφασμάτων και χημικών, μηχανημάτων και εργαλείων, συσκευών ραδιοφώνων και τηλεοράσεων, ψυγείων και ποδηλάτων.

4.4.1 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Υπογραφή της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας
Ιούνιος 1995

Έναρξη ισχύος της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας Φεβρουάριος 1998

Υποβολή αίτησης της Λιθουανίας για ένταξη στην Ε.Ε. Δεκέμβριος 1995

Έναρξη διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Λιθουανίας στην Ε.Ε. Φεβρουάριος 2000

Σύσταση Ε.Ε. για τις διαπραγματεύσεις με την Οκτώβριος 2002
Λιθουανία

Συζήτηση της έκθεσης της Λιθουανίας για την ένταξή της Οκτώβριος 2002
στην Ε.Ε.

Σύνοδος Κορυφής και απόφαση για την ένταξη της Λιθουανίας Δεκέμβριος 2002

Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας ένταξης της Απρίλιος 2003
Λιθουανίας στην Ε.Ε.

Δημοψήφισμα για την προσχώρηση της Λιθουανίας 10-11 Μαΐου 2003, ποσοστό 91,04% υπέρ της ένταξης της χώρας στην Ε.Ε.

Προσχώρηση της Λιθουανίας στην Ε.Ε.: 1η Μαΐου 2004

Συμμετοχή της Λιθουανίας στις ευρωεκλογές ως πλήρες μέλος της Ιούνιος 2004
Ε.Ε.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Λιθουανίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ολοκληρώθηκαν με επιτυχία στο Συμβούλιο της Κοπεγχάγης στις 13 Δεκεμβρίου του 2002 το οποίο αποφάσισε την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. την 1η Μαΐου 2004. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας περιοδικής έκθεσης (Νοέμβριος 2003), οι μακροοικονομικές επιδόσεις της Λιθουανίας εξακολούθησαν να είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικές κατά τη διάρκεια του 2002 παρά τη μείωση των ρυθμών ανάπτυξης στην Ε.Ε. Οι αρχές εφάρμοσαν με αμείωτο ρυθμό την πολιτική των μεταρρυθμίσεων, αλλά απαιτούνται ακόμη προσπάθειες για τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού τομέα και τη δημοσιονομική διαρθρωτική μεταρρύθμιση. Το πρόβλημα της υψηλής και διαρκούς ανεργίας αντιμετωπίζεται μέσω δραστικών πολιτικών της αγοράς εργασίας, η εφαρμογή των οποίων έχει καθοριστική σημασία. Πρόοδος έχει επιτευχθεί όσον αφορά τη μεταρρύθμιση του συνταξιοδοτικού τομέα, ωστόσο, δεν έχει ακόμη επιλυθεί το πρόβλημα του υψηλού ελλείμματος κοινωνικής ασφάλισης.

Σημαντικές θεωρούνται και οι μεταρρυθμίσεις στο δικαστικό σύστημα της χώρας, όσον αφορά τη θέσπιση νομοθετικού πλαισίου για τις πτωχεύσεις, την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων και την είσοδο στην αγορά. Ο τομέας της δημόσιας διοίκησης χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, κυρίως αναφορικά με την πρόσληψη και τη συγκράτηση ειδικευμένου και ανειδίκευτου προσωπικού, καθώς και δημοσίων υπαλλήλων και την υλοποίηση του κεκτημένου, μεταξύ άλλων και για τη διαχείριση των Διαρθρωτικών Ταμείων. Ύψιστη προτεραιότητα θα πρέπει να συνεχιστεί να δίνεται στην καταπολέμηση της διαφθοράς. Αν και έχουν ληφθεί μέτρα ενίσχυσης του νομοθετικού και του θεσμικού πλαισίου, οι προσπάθειες θα πρέπει να συνεχιστούν για την καταπολέμηση της διαφθοράς με συστηματικό και αποτελεσματικό τρόπο και τη διασφάλιση της έγκαιρης πρόληψης.

Όσον αφορά στους τομείς της ελεύθερης διακίνησης αγαθών και προσώπων, του ανταγωνισμού, της ενέργειας και της περιφερειακής

πολιτικής, η Λιθουανία έχει σημειώσει μεγάλη πρόοδο συνεχίζοντας τις προσπάθειές της για την εναρμόνιση τους με το ευρωπαϊκό κεκτημένο. Σύμφωνα με την έκθεση προόδου της Επιτροπής απαιτούνται εντονότερες προσπάθειες, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι προετοιμασίες για την προσχώρηση της χώρας στους τομείς της γεωργίας, της κοινωνίας της πληροφορίας και της προστασίας της πνευματικής και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Τέλος, η Λιθουανία πρέπει να λάβει άμεσα και δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση δυο θεμάτων καθοριστικής σημασίας σε δύο κεφάλαια του κεκτημένου για να είναι έτοιμη μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης. Πρόκειται για την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, κυρίως την αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών τους προσόντων και τον έλεγχο της διαχείρισης των αλιευμάτων και του αλιευτικού στόλου.

4.5 ΜΑΛΤΑ

Επίσημη ονομασία:	Δημοκρατία της Μάλτας
Έκταση:	316 τ.χλμ.
Πρωτεύουσα:	Βαλέτα
Πληθυσμός(2000):	394.500 κάτοικοι
Επίσημη Γλώσσα:	Μαλτέζικη και Αγγλική
Εθνικό Νόμισμα:	Λίρα Μάλτας
Πολίτευμα:	Κοινοβουλευτική Δημοκρατία
Θρήσκευμα:	Κυρίως Ρωμαιοκαθολικοί

Σύνθεση πληθυσμού: Μαλτέζοι 99%, άλλοι 1%

Βασικές Εθνικές Επέτειοι: 21 Σεπτεμβρίου (1964), Ημέρα Ανεξαρτησίας

ΑΕΠ ανά κάτοικο(2002): 10.400 □

**Συμμετοχή στο Υπηρεσίες 69,2%, βιομηχανία
ΑΕΠ(2002):** 25%, κατασκευές 3,1%, γεωργία 2,8%

**Ρυθμός ανάπτυξης (Α΄ 1,9%
Τρίμηνο 2003):**

Ενεργός Πληθυσμός(2001) 54,2% του συνολικού πληθυσμού

**Κατανομή Εργατικού Υπηρεσίες 66%, βιομηχανία
Δυναμικού (2001):** 21,1%, κατασκευές 7,7%, γεωργία 2,2%

Συναλλαγές με Ε.Ε. (2000): Εξαγωγές: 41,3% - Εισαγωγές: 63,6%

Δείκτης Ανεργίας (2002): 7,4%

**Δείκτης Πληθωρισμού 2,5%
(Ιούλιος 2001):**

**Δείκτης Μετανάστευσης 8,5%
(2000):**

Χρήστες Internet (2000): 40.000 χρήστες

Κωδικός Ιντερνετ: mt

Τρία νησιά απαρτίζουν το κράτος της Μάλτας και αποτελούν το νοτιότερο άκρο της ευρωπαϊκής ηπείρου. Εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης -ανάμεσα στους θαλάσσιους δρόμους μεταξύ Ευρώπης και Αφρικής- η Μάλτα κατακτήθηκε κατά καιρούς από Φοίνικες, Έλληνες, Ρωμαίους, Άραβες και πιο πρόσφατα από τη Γαλλία και τη Βρετανία. Το 1800 οι Γάλλοι αποχώρησαν εξαιτίας των Βρετανών και λίγα χρόνια αργότερα (το 1814) η Μάλτα έγινε αποικία του αγγλικού στέμματος. Το 1942 ο λαός της Μάλτας τιμήθηκε με τον Σταυρό του Γεωργίου για την υπεράσπιση της χώρας κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η Μάλτα παρέμεινε στην κυριαρχία της Βρετανίας μέχρι το 1964, που η χώρα κατέκτησε την πλήρη ανεξαρτησία της, ενώ το 1974 αποκαταστάθηκε η δημοκρατία.

Τη νομοθετική εξουσία ασκεί το Κοινοβούλιο που απαρτίζεται από εξήντα πέντε μέλη τα οποία εκλέγονται με καθολική ψήφο και έχουν πενταετή θητεία. Το κυβερνών κόμμα μπορεί να καλέσει το εκλογικό σώμα σε εκλογές οποιαδήποτε στιγμή. Σύμφωνα με το Σύνταγμα της χώρας αρχηγός του κράτους είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος εκλέγεται από το Κοινοβούλιο και έχει πενταετή θητεία. Η κυβέρνηση και ο αρχηγός της, ο Πρωθυπουργός, ασκούν την εκτελεστική εξουσία.

Η Μάλτα διαθέτει πλούσια κληρονομιά, που οφείλεται στη μακραίωνη ιστορία της, όπως είναι οι μοναδικοί στον κόσμο μεγαλιθικοί ναοί, οι οποίοι κτίστηκαν πριν από 6000 χρόνια και θεωρούνται τα παλαιότερα πέτρινα οικοδομήματα στον κόσμο. Σύμφωνα με ιστορικούς, στο νησί ναυάγησε, το 60 π.Χ., ένα πλοίο που είχε προορισμό τη Ρώμη και μετέφερε όμηρο τον Απόστολο Παύλο. Από τότε μέχρι σήμερα η ζωή του νησιού είναι βαθιά επηρεασμένη από τον Χριστιανισμό. Περίπου 365 εκκλησίες βρίσκονται στη Μάλτα, την οποία πολλοί χαρακτηρίζουν υπαίθριο μουσείο. Η Μάλτα λόγω του μεσογειακού της κλίματος, αποτελεί δημοφιλή προορισμό διακοπών για χιλιάδες τουρίστες.

Ο δημόσιος τομέας είναι ο μεγαλύτερος εργοδότης στην οικονομία της Μάλτας, ενώ αντιστοίχως ο τουρισμός αποτελεί το μεγαλύτερο

εργοδότη του ιδιωτικού τομέα. Ακολουθούν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, ο ναυπηγό-κατασκευαστικός τομέας, η βιοτεχνία, οι λογιστικές υπηρεσίες, η αλιεία και η γεωργία. Εργοστάσια κατασκευών περιλαμβάνουν ηλεκτρονικά, υφάσματα, επεξεργασμένα τρόφιμα, ενδύματα, έπιπλα και ξύλινα προϊόντα, προϊόντα καπνού και υλικά οικοδομικών κατασκευών. Η πλειοψηφία των αγροτικών προϊόντων της Μάλτας παράγεται σε μικρές μονάδες και περιλαμβάνουν πατάτες, ντομάτες, πεπόνια, σιτάρι, λεμόνια, πορτοκάλια. Τα ναυπηγεία της Μάλτας ανήκουν στο κράτος και απασχολούν 3.800 περίπου άτομα σε ναυπηγικές και επισκευαστικές εργασίες. Σήμερα περίπου 5.000 άτομα απασχολούνται σε οικονομικές υπηρεσίες που αναπτύχθηκαν κατά την περασμένη δεκαετία. Ο πληθωρισμός της χώρας παραμένει σταθερός και η ανεργία σε χαμηλά επίπεδα.

4.5.1 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Υπογραφή Συμφωνίας Σύνδεσης με την Ε.Ο.Κ. Δεκέμβριος 1970

Έναρξη ισχύος της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας Απρίλιος 1971

Υποβολή αίτησης της Μάλτας για ένταξη στην Ε.Ε. Ιούλιος 1990

Έναρξη διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Μάλτας στην Ε.Ε. Φεβρουάριος 2000

Σύσταση Ε.Ε. για τις διαπραγματεύσεις με τη Μάλτα Οκτώβριος 2002

Συζήτηση της έκθεσης της Μάλτας για την ένταξή της στην Ε.Ε. Οκτώβριος 2002

Σύνοδος Κορυφής και απόφαση Δεκέμβριος 2002

για την ένταξη της Μάλτας

Ημερομηνία υπογραφής
συμφωνίας ένταξης της Μάλτας Απρίλιος 2003
στην Ε.Ε.

Δημοψήφισμα για την 8 Μαρτίου 2003, Ποσοστό 53,65%
προσχώρηση της Μάλτας υπέρ της ένταξης της χώρας στην
ΕΕ

Προσχώρηση της Μάλτας στην 1η Μαΐου 2004
Ε.Ε

Συμμετοχή της Μάλτας στις
ευρωεκλογές ως πλήρες μέλος της Ιούνιος 2004
Ε.Ε.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Μάλτας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ολοκληρώθηκαν με επιτυχία στο Συμβούλιο της Κοπεγχάγης στις 13 Δεκεμβρίου του 2002, το οποίο αποφάσισε την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. την 1η Μαΐου 2004.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας περιοδικής έκθεσης (Νοέμβριος 2003), η Μάλτα έχει επιτύχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο στους περισσότερους τομείς πολιτικής και αναμένεται να είναι σε θέση να εφαρμόσει το κεκτημένο, έως την ημερομηνία προσχώρησης, σε ό,τι αφορά την ελεύθερη διακίνηση προσώπων, υπηρεσιών και εμπορευμάτων όπου η ευθυγράμμιση έχει ολοκληρωθεί και η διοικητική ικανότητα έχει εδραιωθεί, τον τραπεζικό τομέα και τις επενδυτικές υπηρεσίες, τον ασφαλιστικό τομέα, τις μεταφορές, τη φορολογία, το εργατικό δυναμικό και την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών.

Στον τομέα της οικονομίας, η οικονομική δραστηριότητα στη Μάλτα παρέμεινε μειωμένη, λόγω της χαμηλής εξωτερικής ζήτησης και της ύφεσης του τομέα του τουρισμού. Απαιτούνται πολύ σημαντικές

προσπάθειες προκειμένου να διασφαλιστεί η μεσοπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών. Η αναδιάρθρωση των δημόσιων επιχειρήσεων βρίσκεται σε εξέλιξη, αλλά απαιτείται να εφαρμοστούν πολύ ευρύτερα μέτρα που θα οδηγήσουν σε μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και θα στηρίξουν τη δημοσιονομική εξυγίανση. Το ποσοστό των μη εξυπηρετούμενων δανείων παραμένει υψηλό, αν και έχουν ληφθεί αρκετά μέτρα για τη βελτίωση της εποπτείας και τον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας.

Όσον αφορά τη συνολική διοικητική και δικαστική ικανότητα, υφίστανται σε μεγάλο βαθμό οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του κεκτημένου από τη δημόσια διοίκηση και το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, αλλά υπάρχει περιθώριο για βελτιώσεις. Στον τομέα της δημόσιας διοίκησης πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για αύξηση της αποδοτικότητας και της υποχρέωσης λογοδοσίας σε όλο το φάσμα των δημοσίων υπηρεσιών. Πρέπει επίσης να συνεχιστεί η μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος προκειμένου να μειωθεί περαιτέρω ο αριθμός των εκκρεμουσών δικαστικών υποθέσεων και να βελτιωθεί η λειτουργία των ειρηνοδικείων. Σε ό,τι αφορά την καταπολέμηση της διαφθοράς, η Μάλτα πρέπει να υιοθετήσει συνολική στρατηγική, λαμβάνοντας υπόψη τις συστάσεις της ομάδας κρατών κατά της διαφθοράς του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Εντονότερες προσπάθειες, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι προετοιμασίες για την προσχώρηση της χώρας, απαιτούνται στους τομείς της γεωργίας, της προστασίας της πνευματικής και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, της προστασίας του περιβάλλοντος, των τηλεπικοινωνιών και των μεταφορών.

Τέλος, η Μάλτα πρέπει να λάβει άμεσα και δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση ορισμένων θεμάτων καθοριστικής σημασίας σε δυο κεφάλαια του κεκτημένου για να είναι έτοιμη μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης. Πρόκειται για τον τομέα των κρατικών ενισχύσεων στο

κεφάλαιο της πολιτικής ανταγωνισμού, στον οποίο η Μάλτα πρέπει να καταβάλει μεγαλύτερες προσπάθειες για την υλοποίηση των δεσμεύσεών της σε σχέση με την αναδιάρθρωση των ναυπηγείων της, καθώς επίσης το κεφάλαιο της γεωργίας, ειδικότερα, την ίδρυση οργανισμού πληρωμών, την εφαρμογή του ολοκληρωμένου συστήματος διαχείρισης και ελέγχου, τους μηχανισμούς εξωτερικού εμπορίου γεωργικών προϊόντων, τις μεταδοτικές σπογγώδεις εγκεφαλοπάθειες και την επεξεργασία των ζωικών αποβλήτων.

4.6 ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Επίσημη ονομασία:	Δημοκρατία της Ουγγαρίας
Έκταση:	93.030 τ.χλμ.
Πρωτεύουσα:	Βουδαπέστη
Πληθυσμός(2000):	10.198.315 κάτοικοι
Επίσημη Γλώσσα:	Ουγγρική
Εθνικό Νόμισμα:	Ουγγρικό Φιορίνι
Πολίτευμα:	Κοινοβουλευτική Δημοκρατία
Θρήσκευμα:	Ρωμαιοκαθολικοί 65%, Καλβινιστές 20%, Λουθηρανοί 4%, Χριστιανοί Ορθόδοξοι 2,7%, Εβραίοι 1%, άλλα θρησκευόμενα 7,3%
Σύνθεση πληθυσμού:	Ούγγροι 96,6%. 13 επίσημα

	αναγνωρισμένες μειονότητες: Γερμανοί, Ρομ, Κροάτες, Σλοβάκοι, Ρουμάνοι, Βούλγαροι, Έλληνες, Πολωνοί, Αρμένιοι, Ρουθηνιοί, Σλοβένοι, Σέρβοι, Ουκρανοί
Βασικές Εθνικές Επέτειοι:	20 Αυγούστου, ημέρα του Αγ. Στεφάνου (ιδρυτής του κράτους), 15 Μαρτίου, ημέρα επανάστασης (1848), 23 Οκτωβρίου, αντισοβιετική επανάσταση (1956) και μετονομασία της χώρας σε Δημοκρατία της Ουγγαρίας (1989)
ΑΕΠ ανά κάτοικο(2002):	6.900 €
Συμμετοχή στο ΑΕΠ(2000):	Υπηρεσίες 62,4%, βιομηχανία 28,7%, κατασκευές 4,6%, γεωργία 4,3%
Ρυθμός ανάπτυξης (Α΄ Τρίμηνο 2003):	2,7%
Ενεργός Πληθυσμός(2002)	59,9% του συνολικού πληθυσμού
Κατανομή Εργατικού Δυναμικού (2001):	Υπηρεσίες 59,4%, βιομηχανία 27,3%, κατασκευές 7,2%, γεωργία 6,1%
Συναλλαγές με Ε.Ε. (2002):	Εξαγωγές: 75,1% - Εισαγωγές: 56,3 %
Δείκτης Ανεργίας (2002):	5,6%

Δείκτης Πληθωρισμού	6,8%
(Ιούλιος 2002):	
Δείκτης Μετανάστευσης	0,3%
(2002):	
Χρήστες Internet (2000):	715.000 χρήστες
Κωδικός Ιντερνετ:	hu

Οι Μαγυάροι εγκαταστάθηκαν στην περιοχή των Καρπαθίων στο τέλος του 9^{ου} αιώνα. Το βασίλειο της Ουγγαρίας γεννήθηκε επίσημα τον 11ο αιώνα, όταν ο Μαγυάρος πρίγκιπας Στίβεν στέφθηκε "Χριστιανός Βασιλιάς" Στίβεν ο 1ος με κορώνα που είχε σταλεί απ' ευθείας από τον Πάπα. Τον 16ο αιώνα οι Οθωμανοί Τούρκοι επιβλήθηκαν του ουγγρικού στρατού σηματοδοτώντας το τέλος της μέχρι τότε ακμάζουσας και ανεξάρτητης Ουγγαρίας. Οι Τούρκοι εκδιώχθηκαν από τη χώρα το δεύτερο μισό του 17ου αιώνα και η Ουγγαρία έγινε επαρχία της Αυστριακής Αυτοκρατορίας των Αψβούργων σημειώνοντας στη συνέχεια σημαντική οικονομική και πολιτισμική πρόοδο. Στα μέσα του 19ου αιώνα, το 1867, ύστερα από σειρά ανεπιτυχών προσπαθειών για ανεξαρτησία, η Ουγγαρία κατάφερε ένα συμβιβασμό που οδήγησε στη δημιουργία της διπλής μοναρχίας, της Αυτοκρατορίας της Αυστρίας και του Βασιλείου της Ουγγαρίας, η οποία διήρκεσε μέχρι τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Η λήξη του Β' Παγκόσμιου Πολέμου βρήκε την Ουγγαρία στην πλευρά των χαμένων και την εξουσία της χώρας υπό την επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης. Το 1956 τη χώρα συγκλόνησε η αντισοβιετική επανάσταση. Η κατάρρευση του Κομμουνισμού επιταχύνθηκε όταν ελευθερώθηκαν τα σύνορα της Ουγγαρίας με την Αυστρία. Η χώρα μετονομάστηκε σε Δημοκρατία της Ουγγαρίας το 1989. Από τότε οι εκλογές στην Ουγγαρία είναι ελεύθερες, ενώ τον Απρίλιο του 1999 η χώρα εισχώρησε στο ΝΑΤΟ.

Το Εθνικό Κοινοβούλιο και τα τριακόσια ογδόντα έξι μέλη του, **τετραετούς θητείας**, κατέχουν εξέχουσα δύναμη στην Ουγγαρία. Το Κοινοβούλιο εκλέγει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, που είναι ο αρχηγός του κράτους, και διορίζει τον Πρωθυπουργό που ηγείται της κυβέρνησης. Το Συνταγματικό Δικαστήριο της χώρας έχει την εξουσία να κηρύττει άκυρες κυβερνητικές αποφάσεις και διατάγματα που έρχονται σε αντίθεση με το Σύνταγμα της χώρας.

Παρά τη μικρή της έκταση η Ουγγαρία έχει πλούσια πολιτισμική παράδοση και θεωρείται από πολλούς μεγάλη δύναμη στο χώρο της μουσικής. Ο Φραντς Λιστ και ο Φέρενκ Έρκελ είναι μόνο δύο από τους πιο γνωστούς Ούγγρους συνθέτες.

Η συμβολή της χώρας είναι ιδιαίτερα σημαντική και στο χώρο της επιστήμης. Δώδεκα επιστήμονες που βραβεύτηκαν με το βραβείο Νόμπελ τον 20ο αιώνα έχουν ουγγρική καταγωγή. Η αρχιτεκτονική της χώρας χαρακτηρίζεται για την ποικιλομορφία της με κυρίαρχα στοιχεία ρωμαϊκού και γοτθικού ρυθμού, μπαρόκ και αρτ-νουβό. Στην πρωτεύουσα Βουδαπέστη κατασκευάστηκε ο δεύτερος υπόγειος σιδηρόδρομος μετά το Λονδίνο με την ευκαιρία του εορτασμού της χιλιετηρίδας της χώρας, το 1896. Επίσης ο παιδικός σιδηρόδρομος, που διασχίζει τους λόφους της Βούδας, λειτουργεί με τη βοήθεια παιδιών ηλικίας από 7 έως 14 ετών.

Η βαριά βιομηχανία και η γεωργία ήταν κατά την κομμουνιστική περίοδο στην Ουγγαρία οι τομείς με τις καλύτερες επιδόσεις στην οικονομία της χώρας. Η Ουγγαρία είναι η πρώτη χώρα της ανατολικής Ευρώπης που ενώ βρισκόταν υπό κομμουνιστικό καθεστώς υιοθέτησε στοιχεία της οικονομίας της αγοράς, όπως για παράδειγμα το 1968 που επέτρεψε περιορισμένη αποκέντρωση της οικονομίας, κάτι που διευκόλυνε τη μετάβαση στο καθεστώς ελεύθερης αγοράς.

Σε διάστημα τεσσάρων ετών από την κατάρρευση του Κομμουνισμού σχεδόν το ήμισυ της οικονομίας της χώρας πέρασε σε ιδιωτικά χέρια. Η Ουγγαρία εξάγει μηχανήματα, εξοπλισμό μεταφορών, ηλεκτρικές συσκευές, χημικά, γεωργικά, κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα και κρασί.

Υπογραφή της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας Δεκέμβριος 1991

Έναρξη ισχύος της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας Φεβρουάριος 1994

Αίτηση της Ουγγαρίας για ένταξη στην Ε.Ε. Μάρτιος 1994

Έναρξη διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Ουγγαρίας στην Ε.Ε. Μάρτιος 1998

Σύσταση Ε.Ε. για τις διαπραγματεύσεις με την Ουγγαρία Οκτώβριος 2002

Συζήτηση της έκθεσης της Ουγγαρίας για την ένταξή της στην Ε.Ε. Οκτώβριος 2002

Σύνοδος Κορυφής και απόφαση για την ένταξη της Ουγγαρίας Δεκέμβριος 2002

Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας ένταξης της Ουγγαρίας στην Ε.Ε. Απρίλιος 2003

Δημοψήφισμα για την προσχώρηση της Ουγγαρίας 12 Απριλίου 2003, ποσοστό 83,76 % υπέρ της ένταξης της χώρας στην Ε.Ε.

Προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ε.Ε. 1η Μαΐου 2004

Συμμετοχή της Ουγγαρίας στις
ευρωεκλογές ως πλήρες μέλος της Ιούνιος 2004
Ε.Ε.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Ουγγαρίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ολοκληρώθηκαν με επιτυχία στο Συμβούλιο της Κοπεγχάγης στις 13 Δεκεμβρίου του 2002, το οποίο αποφάσισε την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. την 1η Μαΐου 2004. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας περιοδικής έκθεσης (Νοέμβριος 2003), η Ουγγαρία έχει επιτύχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο στους περισσότερους τομείς πολιτικής και αναμένεται να είναι σε θέση να εφαρμόσει το κεκτημένο, έως την ημερομηνία της προσχώρησης, σε ό,τι αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, τον τραπεζικό τομέα και τις επενδυτικές υπηρεσίες, τις μεταφορές, τη φορολογία, την οικονομική και νομισματική ένωση, το εργατικό δίκαιο, την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και τη δημόσια υγεία.

Στον τομέα της οικονομίας, η διαδικασία των οικονομικών μεταρρυθμίσεων, που βοήθησαν τη χώρα να αντιμετωπίσει τις πιέσεις του ανταγωνισμού και να μειώσει τον πληθωρισμό, συνεχίζεται με αξιόπιστο τρόπο, μέσω της ιδιωτικοποίησης ορισμένων από τις εναπομένουσες κρατικές επιχειρήσεις, της σταδιακής απελευθέρωσης των ελεγχόμενων τιμών και της ευρείας ολοκλήρωσης της συνταξιοδοτικής μεταρρύθμισης. Το γενικό έλλειμμα της κυβέρνησης ακολουθεί πτωτική πορεία, ύστερα από τον επαναπροσανατολισμό της δημοσιονομικής πολιτικής μετά το 2003, αν και απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες, ιδίως όσον αφορά τη φορολογική μεταρρύθμιση. Όσον αφορά τη γενικότερη διοικητική και δικαστική ικανότητα, έχουν δημιουργηθεί οι απαραίτητες συνθήκες για την εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου από τη δημόσια διοίκηση και τον δικαστικό τομέα. Απομένει μόνο να ληφθούν μέτρα για τη διασφάλιση επαρκών πόρων για τη δημιουργία περιφερειακών δικαστηρίων και τη βελτίωση

του συστήματος νομικής αρωγής. Στους τομείς της κοινωνίας της πληροφορίας και της προστασίας της πνευματικής και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, απαιτούνται εντονότερες προσπάθειες, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι προετοιμασίες για την προσχώρηση της χώρας στην ΕΕ. Τέλος, στον τομέα της γεωργίας, η Ουγγαρία πρέπει να λάβει άμεσα και δραστικά μέτρα για τη βελτίωση των γεωργικών μονάδων επεξεργασίας τροφίμων, ώστε να εναρμονιστούν με τις απαιτήσεις της δημόσιας υγείας.

4.7 ΠΟΛΩΝΙΑ

Επίσημη ονομασία:	Δημοκρατία της Πολωνίας		
Έκταση:	312.685 τ.χλμ.		
Πρωτεύουσα:	Βαρσοβία		
Πληθυσμός(2000):	38.654.000 κάτοικοι		
Επίσημη Γλώσσα:	Πολωνική		
Εθνικό Νόμισμα:	Πολωνικό Ζλότι		
Πολίτευμα:	Κοινοβουλευτική Δημοκρατία		
Θρήσκευμα:	Ρωμαιοκαθολικοί	95%,	
	Χριστιανοί Ορθόδοξοι	1,5%,	
	Προτεστάντες	1%	
Σύνθεση πληθυσμού:	Πολωνοί	97,7%,	άλλες εθνικότητες 2,3%
Βασικές Εθνικές Επέτειοι:	3 Μαΐου (1791), Επέτειος υπογραφής του Συντάγματος 11		

Νοεμβρίου (1918), Ημέρα
Ανεξαρτησίας

ΑΕΠ ανά κάτοικο(2002):	5.200□
Συμμετοχή στο ΑΕΠ(2002):	Υπηρεσίες 66,5%, βιομηχανία 23,8%, κατασκευές 6,5%, γεωργία 19,6%
Ρυθμός ανάπτυξης (Α΄ Τρίμηνο 2003):	2,2%
Ενεργός Πληθυσμός(2002)	64,9% του συνολικού πληθυσμού
Κατανομή Εργατικού Δυναμικού (2002):	Υπηρεσίες 51,8%, βιομηχανία 22,6%, γεωργία 19,2%, κατασκευές 5,9%
Συναλλαγές με Ε.Ε. (2001):	Εξαγωγές: 68,7% - Εισαγωγές: 61,4%
Δείκτης Ανεργίας (2002):	19,9%
Δείκτης Πληθωρισμού (Ιούλιος 2002):	3,1%
Δείκτης Μετανάστευσης (2001):	-0,4%
Χρήστες Internet (2000):	2.800.000 χρήστες
Κωδικός Ιντερνετ:	pl

Τον 15ο και 16ο αιώνα η Πολωνία ήταν μία από τις δυνατότερες και πλουσιότερες χώρες του κόσμου. Την 3η Μαΐου 1791 η κοινοπολιτεία Πολωνίας-Λιθουανίας συνέταξε το πρώτο της Σύνταγμα, το δεύτερο

γραπτό στην Ευρώπη. Λίγο αργότερα η χώρα προσαρτήθηκε από τις γειτονικές Ρωσία, Αυστρία και Πρωσία. Η Πολωνία επανέκτησε την ανεξαρτησία της το 1918, γεγονός που διήρκεσε μόνο για τα επόμενα 20 χρόνια οπότε και πέρασε στον έλεγχο της Σοβιετικής Ρωσίας. Το 1989 η Πολωνία επανέκτησε την ανεξαρτησία της και οι κομμουνιστές ηγέτες ηττήθηκαν στις πρώτες μερικά ελεύθερες εκλογές στην μεταπολεμική ιστορία της χώρας στις οποίες νικητής αναδείχθηκε το κίνημα της Αλληλεγγύης σαν αποτέλεσμα του δεκαετή αγώνα του για ελευθερία. Το 1998 η Πολωνία έγινε μέλος του ΝΑΤΟ και ξεκίνησε διαπραγματεύσεις για πλήρη ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

4.7.1 ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Σύμφωνα με το Σύνταγμα του 1997, η νομοθετική εξουσία ασκείται από τη Βουλή και τη Γερουσία. Η θητεία των τετρακοσίων εξήντα βουλευτών, της Βουλής, που εκλέγονται από κομματικές λίστες, διαρκεί τέσσερα χρόνια. Η είσοδος των κομμάτων στην Βουλή απαιτεί τουλάχιστον το 5% και αντίστοιχα το 8% αν πρόκειται για συνασπισμό κομμάτων, των ψήφων του εκλογικού σώματος. Η Βουλή έχει τον πρωτεύοντα ρόλο στη νομοθετική διαδικασία και έχει το δικαίωμα να "επιβλέπει" το βουλευτικό συμβούλιο ενώ η Γερουσία επικυρώνει ή απορρίπτει νόμους που έχουν ψηφιστεί στη Βουλή. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ο ανώτατος άρχοντας και εγγυητής της συνέχειας της κυβερνητικής εξουσίας. Εκλέγεται κάθε πέντε χρόνια απ' ευθείας από το εκλογικό σώμα και έχει το δικαίωμα να ασκεί βέτο στη ψήφιση νόμων.

Στη πολωνική κουλτούρα πρωτεύοντα ρόλο έπαιξε η λογοτεχνία που έχει να επιδείξει μερικά από τα πιο σημαντικά ονόματα ποιητών και συγγραφέων ανά τους αιώνες. Κατά την ρομαντική περίοδο των αρχών του 19ου αιώνα αναδείχθηκαν μερικοί από τους σημαντικότερους ποιητές της χώρας, όπως ο Ανταμ Μίκειιτς, παρότι έγραψε αρκετά από τα έργα του όταν ήταν εξορία στη Ρωσία. Ανάμεσα σε άλλους σημαντικούς ποιητές και λογοτέχνες της χώρας και ο Χένρικ Σιένκιεβιτς που έγινε παγκοσμίως γνωστός με το μυθιστόρημα 'Κβο Βάντις', που του χάρισε και το βραβείο Νόμπελ λογοτεχνίας. Η μουσική αποτελεί ένα πολύ σπουδαίο κομμάτι της πολωνικής κουλτούρας με σημαντικότερο πολωνό συνθέτη τον Φρέντερικ Σοπέν. Επίσης δημιουργοί τεράστιας εμβέλειας και αποδοχής όπως ο Κισλόφσκι και ο Ρομάν Πολάνσκι έχουν προσφέρει πολλά στον παγκόσμιο και ευρωπαϊκό κινηματογράφο. Η δυνατή πίστη στον καθολικισμό είναι ακόμη ένα στοιχείο για το οποίο είναι γνωστή η Πολωνία. Ο Πάπας Ιωάννης ο 2ος ήταν ο πρώτος ιερωμένος πολωνικής καταγωγής που έφτασε στο ανώτατο αξίωμα της καθολικής εκκλησίας.

Η Πολωνία είναι προικισμένη με πλήθος από φυσικές πλουτοπαραγωγικές πηγές, όπως κάρβουνο, σίδηρος, ψευδάργυρος, μπρούντζος και λιγνίτης, αλλά και με αποθέματα φυσικού αερίου και πετρελαίου. Στον ολοένα και αυξανόμενο ιδιωτικό τομέα οφείλεται σήμερα το 70% των οικονομικών δραστηριοτήτων της χώρας. Οι εγχώριες επιχειρήσεις περιλαμβάνουν μεταλλουργεία, παραγωγή ατσαλιού, χημικών και υφασμάτων. Περίπου το 1/5 του πληθυσμού απασχολείται στη γεωργία που προσφέρει λιγότερο από 4% στο ΑΕΠ. Το 60% του εδάφους της χώρας είναι καλλιεργήσιμο με σχεδόν το 1/4 του πληθυσμού να ζει ακόμα σε μικρές φάρμες. Κύρια αγροτικά προϊόντα της Πολωνίας είναι τα σιτηρά, οι πατάτες, και τα ζαχαρότευτλα, ενώ η θαλάσσια πρόσβαση της χώρας ευνοεί τη βιομηχανική και τουριστική της ανάπτυξη.

Υπογραφή της Ευρωπαϊκής
Συμφωνίας Δεκέμβριος 1991

Έναρξη ισχύος της Ευρωπαϊκής
Συμφωνίας Φεβρουάριος 1994

Υποβολή αίτησης της Πολωνίας
για ένταξη στην Ε.Ε. Απρίλιος 1994

Έναρξη διαπραγματεύσεων για την
ένταξη της Πολωνίας στην Ε.Ε. Μάρτιος 1998

Σύσταση Ε.Ε. για τις
διαπραγματεύσεις με την Πολωνία Οκτώβριος 2002

Συζήτηση της έκθεσης της
Πολωνίας για την ένταξή της στην Οκτώβριος 2002

E.E.

Σύνοδος Κορυφής και απόφαση
για την ένταξη της Πολωνίας Δεκέμβριος 2002

Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας
ένταξης της Πολωνίας στην E.E. Απρίλιος 2003

Δημοψήφισμα για την προσχώρηση
της Πολωνίας 8 Ιουνίου 2003, ποσοστό 77,45 %
υπέρ της ένταξης της χώρας στην
E.E.

Προσχώρηση της Πολωνίας στην
E.E.: 1η Μαΐου 2004.

Συμμετοχή της Πολωνίας στις
ευρωεκλογές ως πλήρες μέλος της Ιούνιος 2004
E.E.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Πολωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ολοκληρώθηκαν με επιτυχία στο Συμβούλιο της Κοπεγχάγης στις 13 Δεκεμβρίου του 2002, το οποίο αποφάσισε την ένταξη της χώρας στην E.E. την 1η Μαΐου 2004.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας περιοδικής έκθεσης (Νοέμβριος 2003), η Πολωνία έχει επιτύχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο στους περισσότερους τομείς πολιτικής και αναμένεται να είναι σε θέση να εφαρμόσει το κεκτημένο, έως την ημερομηνία της προσχώρησης, σε ό,τι αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, τα συστήματα ασφάλισης, τον τραπεζικό τομέα και τις επενδυτικές υπηρεσίες, τις μεταφορές, τη φορολογία, το εργατικό δίκαιο, την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και τη δημόσια υγεία. Η προσαρμογή της χώρας σε σχέση με την οικονομική και νομισματική ένωση έχει σχεδόν ολοκληρωθεί, παρά το γεγονός ότι η

απαραίτητη βελτίωση της νομοθεσίας για την εξασφάλιση του βαθμού ανεξαρτησίας της Εθνικής Τράπεζας εκκρεμεί.

Στον τομέα της οικονομίας, η Πολωνία εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από μακροοικονομική σταθερότητα και σταδιακή οικονομική ανάκαμψη, η οποία ωθείται κυρίως από την αύξηση της εξωτερικής ζήτησης. Ωστόσο, οι αρχές της Πολωνίας δεν έχουν λάβει μέχρι σήμερα μέτρα δημοσιονομικής προσαρμογής. Επισημαίνεται ότι για την αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών της, την αναστροφή της ταχείας αύξησης του δημοσίου χρέους και την προετοιμασία των δημοσίων οικονομικών της Πολωνίας για την προσχώρηση, απαραίτητες προϋποθέσεις είναι μια εις βάθος αναδιάρθρωση της οικονομίας καθώς και η μείωση των δημοσίων δαπανών. Από το προηγούμενο έτος, επιτεύχθηκε περιορισμένη πρόοδος σε ό,τι αφορά τη βαριά βιομηχανία, τη διανομή ηλεκτρικού ρεύματος και τον γεωργικό τομέα. Κατά συνέπεια, απαιτείται να ενταθούν οι προσπάθειες για την προώθηση της μεταρρύθμισης σε αυτούς τους τομείς.

Σε ό,τι αφορά γενικότερα τη διοικητική και δικαστική ικανότητα, υφίστανται οι αναγκαίες προϋποθέσεις για την υλοποίηση του κεκτημένου από τις δημόσιες υπηρεσίες της Πολωνίας και τις δικαστικές αρχές, αν και υπάρχουν περιθώρια για περαιτέρω βελτιώσεις. Απαιτούνται ακόμη προσπάθειες για τη βελτίωση της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας του δικαστικού τομέα, με ιδιαίτερη έμφαση στην περαιτέρω ανάπτυξη και οργάνωση του συστήματος νομικής αρωγής. Τέλος, για την εξασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής της στρατηγικής καταπολέμησης της διαφθοράς, προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στην ενίσχυση των δομών συντονισμού και της διοικητικής στήριξης.

Στον τομέα της γεωργίας και ειδικότερα σε ό,τι αφορά την κοινή οργάνωση γεωργικών αγορών για το γάλα, το κρέας, τα πουλερικά και τα αυγά καθώς και την ανάπτυξη της υπαίθρου, την εμπορία ζώων και ζωικών προϊόντων, και την ορθή μεταχείριση και διατροφή των ζώων, απαιτούνται εντονότερες προσπάθειες, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι προετοιμασίες για την προσχώρηση της χώρας. Το ίδιο ισχύει και για

την μείωση της βιομηχανικής ρύπανσης και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, την κοινωνία της πληροφορίας, την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την προστασία της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Τέλος, η Πολωνία πρέπει να λάβει άμεσα και δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση θεμάτων καθοριστικής σημασίας σε τρία κεφαλαία του κεκτημένου για να είναι έτοιμη μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης. Πρόκειται για την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, κυρίως την αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων σε συγκεκριμένους τομείς περιλαμβανομένου του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, τη βελτίωση των γεωργικών μονάδων επεξεργασίας τροφίμων, ώστε να εναρμονιστούν με τις απαιτήσεις της δημόσιας υγείας και τον έλεγχο διαχείρισης των αλιευμάτων.

4.8 ΣΛΟΒΑΚΙΑ

<i>Επίσημη ονομασία:</i>	<i>Σλοβακική Δημοκρατία</i>
Εκταση:	49.035 τ.χλμ.
Πρωτεύουσα:	Μπρατισλάβα
Πληθυσμός(2000):	5.422.366 κάτοικοι
Επίσημη Γλώσσα:	Σλοβακική
Εθνικό Νόμισμα:	Σλοβακική Κορώνα
Πολίτευμα:	Κοινοβουλευτική Δημοκρατία
Θρήσκευμα:	Ρωμαιοκαθολικοί 68,9%, Άθεοι 13%, Προτεστάντες 9,1%, Έλληνες Καθολικοί 4,1%, Εβραίοι 0,04%, άλλο

	θήρησκευμα 3%
Σύνθεση πληθυσμού:	Σλοβάκοι 85,8%, Ούγγροι 9,7%, Ρομ 1,7%, Τσέχοι 0,8%, Ρουθεριανοί 0,4%, Ουκρανοί 0,2%, Γερμανοί 0,1%, Πολωνοί 0,04%
Βασικές Εθνικές Επέτειοι:	1η Σεπτεμβρίου (1992), Ημέρα Ανεξαρτησίας
ΑΕΠ ανά κάτοικο(2002):	4.700 □
Συμμετοχή στο ΑΕΠ(2002):	Υπηρεσίες 63,6%, βιομηχανία 26,4%, κατασκευές 5,4%, γεωργία 4,5%
Ρυθμός ανάπτυξης (Α΄ Τρίμηνο 2003):	4,1%
Ενεργός Πληθυσμός(2002)	69,5% του συνολικού πληθυσμού
Κατανομή Δυναμικού (2002):	Εργατικού Υπηρεσίες 55,3%, βιομηχανία 30,1%, κατασκευές 8,1%, γεωργία 6,6%
Συναλλαγές με Ε.Ε. (2002):	Εξαγωγές: 60,5% - Εισαγωγές: 50,3%
Δείκτης Ανεργίας (2002):	18,6%
Δείκτης Πληθωρισμού (Ιούλιος 2000):	12,3%
Δείκτης Μετανάστευσης (2001):	0,2%
Χρήστες Internet (2000):	650.000 χρήστες
Κωδικός Ιντερνετ:	sk

Μετά την κατάρρευση της Αυστροουγγρικής Αυτοκρατορίας το 1918,

οι Σλοβάκοι με τους Τσέχους σχημάτισαν το κράτος της Τσεχοσλοβακίας. Ακολούθησε μία ταραχώδης ιστορική πορεία, που στιγματίστηκε από την καταπάτηση των πολιτικών μεταρρυθμίσεων της «Άνοιξης της Πράγας» το 1968-1969 από τη Σοβιετική Ένωση.

Μετά τη «Βελούδινη Επανάσταση» του 1989 στην Τσεχοσλοβακία, οι Σλοβάκοι άρχισαν να πιέζουν για μεγαλύτερη αυτονομία. Από τις εκλογές του 1990 προέκυψε η κυβέρνηση στην οποία συμμετείχε το πρώτο σλοβακικό μη κομμουνιστικό κόμμα. Το νέο Σύνταγμα άρχισε να ισχύει το Δεκέμβριο του 1990 και έδωσε στη Σλοβακία μεγάλη αυτονομία σε κοινωνικά ζητήματα, οικονομικά θέματα και άλλους τομείς διακυβέρνησης. Οι κινήσεις και οι πιέσεις για περισσότερη αυτονομία συνέχισαν να είναι έντονες με αποτέλεσμα τον Ιανουάριο του 1993 η Σλοβακική και Τσεχική Συνομοσπονδία να καταλυθεί επισήμως και η Σλοβακία να γίνει αυτόνομο και κυρίαρχο κράτος.

Τα χρόνια που ακολούθησαν, ήταν ιδιαίτερα δύσκολα και η χώρα επικρίθηκε συχνά για έλλειψη σεβασμού στα ανθρώπινα δικαιώματα και μη τήρηση των δημοκρατικών διαδικασιών. Η μετεπαναστατική κυβέρνηση αντικαταστάθηκε, όταν οι εκλογές του 1998 έφεραν στην εξουσία της Σλοβακίας την κυβέρνηση συνασπισμού. Το κίνητρο για ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση ισχυροποιήθηκε και ώθησε σε οικονομικές και πολιτικές μεταρρυθμίσεις συμπεριλαμβάνοντας τις ιδιωτικοποιήσεις.

Τη νομοθετική εξουσία ασκεί το Εθνικό Συμβούλιο, τα εκατόν πενήντα μέλη του οποίου έχουν θητεία τεσσάρων ετών. Αρχηγός του κράτους είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος και ορίζει τον Πρωθυπουργό. Ο σλοβακικός πολιτισμός εξελίχθηκε δίπλα σε αυτούς των γειτονικών κρατών (Αυστρία, Τσεχία, Ουγγαρία) με αποτέλεσμα να δεχθεί τις επιρροές ευρωπαϊκών πολιτιστικών ρευμάτων και ιστορικών γεγονότων.

Στη χώρα υπάρχει μοναδική ποικιλία αρχιτεκτονικών ρυθμών και παραδόσεων. Η ποικιλομορφία και η ταυτότητα των πολιτισμών που πέρασαν από τη Σλοβακία ανά τους αιώνες, διαγράφονται με κάθε

λεπτομέρεια στα ανακαινισμένα και καλά διατηρημένα κάστρα τα οποία στολίζουν όλη την επικράτεια της χώρας. Επίσης, έντονα πολιτιστικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα "Skanzens", τα οποία είναι μουσεία που δημιουργήθηκαν με την αναπαράσταση πρωτότυπων κατοικιών, κωδωνοστασίων και μύλων στο φυσικό τους περιβάλλον, με τον παραδοσιακό τρόπο κατασκευής και έντονο το στοιχείο της ζωής του αγροτικού πληθυσμού της Σλοβακίας.

Η οικονομία της Σλοβακίας είναι πολύ πιο αδύναμη από εκείνη της Δημοκρατίας της Τσεχίας και οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις γίνονται με αργό ρυθμό. Ακριβώς μετά την πτώση του Κομμουνισμού οι δείκτες του πληθωρισμού και της ανεργίας εκτινάχτηκαν στα ύψη. Φαίνεται ότι η πολιτική που ακολουθεί η ηγεσία της Σλοβακίας βοηθά αισθητά στην οικονομική μεταρρύθμιση που απαιτεί η Ε.Ε.. Το 1999, η ηγεσία της χώρας υιοθέτησε μία σειρά αυστηρών μέτρων ανοικοδόμησης που ως αποτέλεσμα είχαν τη μείωση του εξωτερικού χρέους και την ανανέωση στις διαδικασίες αναδιοργάνωσης και ιδιωτικοποίησης τραπεζών, βιομηχανικών εργοστασίων και δημόσιων υπηρεσιών. Το τμήμα της βαριάς βιομηχανίας και της γεωργίας μειώθηκε σημαντικά από την αρχή της μεταβατικής περιόδου. Ο κλάδος της βιομηχανίας αντιστοιχεί στο 27,5% του ΑΕΠ από 35% που ήταν το 1991, ενώ αντίθετα αυξήθηκε το ποσοστό του τομέα υπηρεσιών.

4.8.1 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Υπογραφή Ευρωπαϊκής Συμφωνίας   Οκτώβριος 1993

Έναρξη ισχύος της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας   Φεβρουάριος 1995

Υποβολή αίτησης της Σλοβακίας για ένταξη στην Ε.Ε.   Ιούνιος 1995

Έναρξη διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Σλοβακίας στην Ε.Ε. Φεβρουάριος 2000

Σύσταση Ε.Ε. για τις διαπραγματεύσεις με τη Σλοβακία Οκτώβριος 2002

Συζήτηση της έκθεσης της Σλοβακίας για την ένταξή της στην Ε.Ε. Οκτώβριος 2002

Σύνοδος Κορυφής και απόφαση για την ένταξη της Σλοβακίας Δεκέμβριος 2002

Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας ένταξης της Σλοβακίας στην Ε.Ε. Απρίλιος 2003

Δημοψήφισμα για την προσχώρηση της Σλοβακίας 16-17 Μαΐου 2003, ποσοστό 92,46% υπέρ της ένταξης της χώρας στην Ε.Ε

Προσχώρηση της Σλοβακίας στην Ε.Ε. 1η Μαΐου 2004.

Συμμετοχή της Σλοβακίας στις ευρωεκλογές ως πλήρες μέλος της Ε.Ε. Ιούνιος 2004

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Σλοβακίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ολοκληρώθηκαν με επιτυχία στο Συμβούλιο της Κοπεγχάγης στις 13 Δεκεμβρίου του 2002, το οποίο αποφάσισε την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. την 1η Μαΐου 2004. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας περιοδικής έκθεσης (Νοέμβριος 2003), η Σλοβακία έχει επιτύχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο στους περισσότερους τομείς πολιτικής και αναμένεται να είναι σε θέση να εφαρμόσει το κεκτημένο, έως την ημερομηνία

προσχώρησης, σε ό,τι αφορά την ελεύθερη διακίνηση προσώπων, υπηρεσιών και εμπορευμάτων όπου η ευθυγράμμιση έχει ολοκληρωθεί και η διοικητική ικανότητα έχει εδραιωθεί, τον τραπεζικό τομέα και τις επενδυτικές υπηρεσίες, τον ασφαλιστικό τομέα, τις μεταφορές, τη φορολογία, το εργατικό δυναμικό, την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και τη δημόσια υγεία. Στον τομέα της οικονομίας, οι μακροοικονομικές επιδόσεις της Σλοβακίας παρουσιάζουν σημαντική βελτίωση, αν και εξακολουθούν να παρατηρούνται σημαντικές ανισότητες.

Νέα ώθηση έχει δοθεί στο πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων, μεταξύ άλλων και στον τομέα των δημοσίων οικονομικών όπου και αποφασίστηκε η λήψη σημαντικών μέτρων, εκ των οποίων ορισμένα έχουν ήδη αποτελέσματα. Η κυβέρνηση εγκατέλειψε την επεκτατική δημοσιονομική πολιτική, υπέρ μιας περιοριστικής πολιτικής, η οποία συμβάλλει στη μείωση του υψηλού ελλείμματος τρεχουσών συναλλαγών της χώρας. Έμφαση δόθηκε στην προετοιμασία επιπλέον μεταρρυθμίσεων στον τομέα των δημοσίων δαπανών, οι οποίες είναι αναγκαίες για την προβλεπόμενη δημοσιονομική εξυγίανση. Ωστόσο, τα μέτρα που πρόκειται να εφαρμοστούν πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο προσεκτικού σχεδιασμού και παρακολούθησης.

Η κυβέρνηση της Σλοβακίας έλαβε, επίσης, σημαντικά μέτρα για την αντιμετώπιση του διαρθρωτικού προβλήματος της ανεργίας. Όσον αφορά την οικονομία αγοράς, ελήφθησαν τα αναγκαία μέτρα για τη βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου και δόθηκε έμφαση στην αποτελεσματική εφαρμογή τους. Ωστόσο, οι προσπάθειες στον συγκεκριμένο τομέα πρέπει να συνεχιστούν με εντονότερο ρυθμό. Σε ό,τι αφορά τη γενικότερη διοικητική και δικαστική ικανότητα, έχουν δημιουργηθεί οι κατάλληλες συνθήκες για την εφαρμογή του κεκτημένου από τις διοικητικές και δικαστικές αρχές της Σλοβακίας, αν και υπάρχει περιθώριο περαιτέρω βελτιώσεων. Στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, ο αριθμός του προσωπικού σε τομείς σχετικούς με

την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση πρέπει να αυξηθεί, και να τεθεί σε εφαρμογή μακροχρόνια στρατηγική κατάρτισης.

Σε ό,τι αφορά την τρέχουσα διαδικασία αποκέντρωσης της δημόσιας διοίκησης, είναι σημαντικό το γεγονός ότι η μεταβίβαση δραστηριοτήτων πραγματοποιείται ταυτόχρονα με τη δημοσιονομική αποκέντρωση. Σε ό,τι αφορά τον δικαστικό τομέα, απαιτείται η ενίσχυση των διοικητικών ικανοτήτων του Δικαστικού Συμβουλίου και η διασφάλιση της οικονομικής ανεξαρτησίας του. Επιπλέον, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την επίσπευση της εκδίκασης των αστικών και εμπορικών υποθέσεων, καθώς και για την επιμόρφωση των δικαστών και εν γένει του προσωπικού που απασχολείται στον δικαστικό τομέα. Προτεραιότητα θα πρέπει να συνεχιστεί να δίνεται στην καταπολέμηση της διαφθοράς, ειδικότερα, όσον αφορά την αυστηρή τήρηση των υφιστάμενων κανόνων. Πρόσθετα νομοθετικά μέτρα πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων σύγκρουσης συμφερόντων και χρηματοδότησης πολιτικών κομμάτων.

Στον τομέα της γεωργίας και ειδικότερα σε ό,τι αφορά τους μηχανισμούς συναλλαγών και τις κοινές οργανώσεις αγοράς για τη ζάχαρη, το κρασί και το βόειο κρέας, το σύστημα κτηνιατρικού ελέγχου, τη μεταδοτική σπογγώδη εγκεφαλοπάθεια (ΜΣΕ), τα ζωικά υποπροϊόντα στον κτηνιατρικό τομέα και τα μέτρα ελέγχου των ανώτατων ορίων καταλοίπων για τα παρασιτοκτόνα στον φυτοϋγειονομικό τομέα, απαιτούνται εντονότερες προσπάθειες, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι προετοιμασίες για την προσχώρηση της χώρας. Το ίδιο ισχύει και για την μείωση της βιομηχανικής μόλυνσης και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και την προστασία της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Τέλος, η Σλοβακία πρέπει να λάβει άμεσα και δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση θεμάτων καθοριστικής σημασίας σε δυο κεφάλαια του κεκτημένου για να είναι έτοιμη μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης. Πρόκειται για την εκπλήρωση των όρων που καθορίζονται στη Συνθήκη Προσχώρησης για τις μεταβατικές ρυθμίσεις

που παρέχονται στον τομέα του χάλυβα και τις προετοιμασίες της Σλοβακίας για τη σύσταση του Οργανισμού Πληρωμής, την υλοποίηση του Ολοκληρωμένου Συστήματος Διοίκησης και Ελέγχου και τη βελτίωση των μονάδων επεξεργασίας τροφίμων στον τομέα της δημόσιας υγείας.

4.9 ΣΛΟΒΕΝΙΑ

Επίσημη ονομασία:	Δημοκρατία της Σλοβενίας
Έκταση:	20.273 τ.χλμ.
Πρωτεύουσα:	Λιουμπλιάνα
Πληθυσμός(2000):	1.992.000 κάτοικοι
Επίσημη Γλώσσα:	Σλοβένικη
Εθνικό Νόμισμα:	Σλοβένικο Τόλαρ
Πολίτευμα:	Κοινοβουλευτική Δημοκρατία
Θρήσκευμα:	Πλειοψηφία (71%) Ρωμαιοκαθολικοί
Σύνθεση πληθυσμού:	Σλοβένοι 87,84%, άλλοι 12,16% (Ούγγροι, Ιταλοί, Ρομ, Σέρβοι, κ.ά.)
Βασικές Εθνικές Επέτειοι:	25 Ιουνίου (1991), Ημέρα Ανεξαρτησίας
ΑΕΠ ανά κάτοικο(2002):	11.700 □

Συμμετοχή ΑΕΠ(2001):	στο	Υπηρεσίες 60,1%, βιομηχανία 31%, κατασκευές 5,9%, γεωργία 3,1%
Ρυθμός ανάπτυξης (Α΄ Τρίμηνο 2003):		2,3%
Ενεργός Πληθυσμός(2002)	68,5 % του συνολικού πληθυσμού	
Κατανομή Εργατικού Δυναμικού (2002):	Υπηρεσίες 51,6%, βιομηχανία 32,9%, γεωργία 9,7%, κατασκευές 5,9%	
Συναλλαγές με Ε.Ε. (2002):	Εξαγωγές: 59,4% - Εισαγωγές: 67,7%	
Δείκτης Ανεργίας (2002):	6%	
Δείκτης Πληθωρισμού (Ιούλιος 2002):	17,8%	
Δείκτης Μετανάστευσης (2001):	1,5%	
Χρήστες Internet (2000):	300.000 χρήστες	
Κωδικός Ιντερνετ:	si	

Μετά την κατάρρευση της Αύστρο-Ουγγρικής Αυτοκρατορίας το 1918, η Σλοβενία έγινε μέρος του Βασιλείου των Σέρβων-Κροατών και Σλοβένων γνωστή ως Γιουγκοσλαβία. Κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο η χώρα μοιράστηκε μεταξύ της Γερμανίας, της Ιταλίας και της Ουγγαρίας. Μετά το τέλος του πολέμου και συγκεκριμένα το 1946 η Σλοβενία έγινε μία από τις έξι δημοκρατίες του ομοσπονδιακού κράτους της Γιουγκοσλαβίας, μορφή την οποία διατήρησε μέχρι και την

κατάρρευση της τελευταίας. Το 1990 στις ελεύθερες εκλογές, οι Σλοβένοι ψήφισαν με μεγάλο ποσοστό υπέρ της ανεξαρτησίας της χώρας τους από τη Γιουγκοσλαβία. Στις 25 Ιουνίου του 1991 ανακηρύχθηκε η ανεξάρτητη Δημοκρατία της Σλοβενίας και, το 1992, αναγνωρίστηκε από τη διεθνή κοινότητα.

Σύμφωνα με το Σύνταγμα που υιοθετήθηκε το Δεκέμβριο του 1991, διασφαλίζονται τα δικαιώματα της καθολικής ψήφου, της ανεξιθρησκίας, της ελευθεροτυπίας καθώς και άλλα ανθρώπινα δικαιώματα. Ανώτατο νομοθετικό όργανο είναι το Κοινοβούλιο, τα ενενήντα μέλη του οποίου έχουν θητεία τεσσάρων ετών. Το Εθνικό Συμβούλιο, τα σαράντα μέλη του οποίου έχουν θητεία πέντε ετών, έχει ως βασική του αρμοδιότητα να προτείνει νόμους και να ζητά από το Κοινοβούλιο επανεκτίμηση των αποφάσεών του. Ο Πρόεδρος της χώρας εκλέγεται με άμεση ψηφοφορία και η θητεία του διαρκεί πέντε έτη.

Η τέχνη και ο πολιτισμός είχαν ανέκαθεν ιδιαίτερη θέση στην ιστορία της Σλοβενίας. Τα τελευταία χρόνια της Γιουγκοσλαβικής Κοινοπολιτείας, συγγραφείς και καλλιτέχνες της χώρας δημιούργησαν ένα κίνημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων που όχι μόνο έγινε δημοφιλές αλλά έδωσε νέα πνοή στην πολιτική ζωή της Σλοβενίας. Δύο συγγραφείς θεωρούνται οι ιδρυτές της σλοβένικης κουλτούρας: ο Πρίμος Τρούμπαρ, ιδρυτής της σλοβένικης λογοτεχνικής γλώσσας, και ο Φρανς Πρέσερεν από τους σπουδαιότερους Σλοβένους ποιητές. Οι Σλοβένοι είναι ιδιαίτερα περήφανοι για την πολιτιστική κληρονομιά τους και κάνουν συστηματικές ενέργειες για τη διατήρηση της. Σήμερα στη χώρα, που πριν 20 χρόνια εκδίδονταν τα περισσότερα κατά κεφαλήν βιβλία στην Ευρώπη, υπάρχουν σχεδόν 150 εκδοτικοί οίκοι.

Η Σλοβενία ήταν ανέκαθεν η πιο παραγωγική από τις βαλκανικές χώρες, γεγονός που έκανε τη μετάβαση στην οικονομία της ελεύθερης αγοράς εύκολη. Παρ' όλα αυτά, ο πόλεμος στην πρώην Γιουγκοσλαβία επηρέασε άσχημα την οικονομία της χώρας καθώς μειώθηκε ο τουρισμός και οι συναλλαγές με άλλες χώρες. Η ηγεσία της χώρας έχει λάβει μέτρα για την ανάκαμψη της οικονομίας και την προώθηση των

ιδιωτικοποιήσεων, αν και χρειάζεται περαιτέρω προσπάθεια, προκειμένου να καλυφθούν οι απαιτήσεις που έχει θέσει η Ε.Ε. και ιδιαίτερα όσον αφορά στη μεταρρύθμιση του τομέα της αγοράς κεφαλαίου και των ιδιωτικοποιήσεων. Η βιομηχανία παραμένει σημαντικός παράγοντας της οικονομίας της χώρας με κύριους τομείς την επεξεργασία μετάλλου, τη μεταλλουργία, την κατασκευή ηλεκτρονικών και μηχανικών ποδηλάτων, ενώ σημαντικός τομέας της κτηνοτροφίας είναι η γαλακτοκομική κτηνοτροφία. Γεωργικά προϊόντα της Σλοβενίας είναι το καλαμπόκι, οι πατάτες και τα σιτηρά. Τέλος, ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό παράγοντα πλουτισμού της χώρας.

4.9.1 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Υπογραφή της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας Ιούνιος 1996

Έναρξη ισχύος της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας Φεβρουάριος 1999

Αίτηση της Σλοβενίας για ένταξη στην Ε.Ε. Ιούνιος 1996

Έναρξη διαπραγματεύσεων για την ένταξη της Σλοβενίας στην Ε.Ε. Μάρτιος 1998

Σύσταση Ε.Ε. για τις διαπραγματεύσεις με την Σλοβενία Οκτώβριος 2002

Συζήτηση της έκθεσης της Σλοβενίας για την ένταξή της στην Ε.Ε. Οκτώβριος 2002

Σύνοδος Κορυφής και απόφαση για την ένταξη της Σλοβενίας Δεκέμβριος 2002

Ημερομηνία υπογραφής
συμφωνίας ένταξης της Σλοβενίας Απρίλιος 2003
στην Ε.Ε.

Δημοψήφισμα για την
προσχώρηση της Σλοβενίας 23 Μαρτίου 2003, ποσοστό 89,61%
υπέρ της ένταξης της χώρας στην
Ε.Ε.

Προσχώρηση της Σλοβενίας στην
Ε.Ε. 1η Μαΐου 2004

Συμμετοχή της Σλοβενίας στις
ευρωεκλογές ως πλήρες μέλος της Ιούνιος 2004
Ε.Ε.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Σλοβενίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ολοκληρώθηκαν με επιτυχία στο Συμβούλιο της Κοπεγχάγης στις 13 Δεκεμβρίου του 2002, το οποίο αποφάσισε την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. την 1η Μαΐου 2004. Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας περιοδικής έκθεσης (Νοέμβριος 2003), η Σλοβενία έχει επιτύχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο στους περισσότερους τομείς πολιτικής και αναμένεται να είναι σε θέση να εφαρμόσει το κεκτημένο, έως την ημερομηνία προσχώρησης, σε ό,τι αφορά την ελεύθερη διακίνηση προσώπων, υπηρεσιών και εμπορευμάτων όπου η ευθυγράμμιση έχει ολοκληρωθεί και η διοικητική ικανότητα έχει εδραιωθεί, τον τραπεζικό τομέα και τις επενδυτικές υπηρεσίες, τον ασφαλιστικό τομέα, τις μεταφορές, τη φορολογία, το εργατικό δυναμικό, την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και τη δημόσια υγεία.

Στον τομέα της οικονομίας, οι μακροοικονομικές επιδόσεις της Σλοβενίας είναι αρκετά ικανοποιητικές. Η διαδικασία αναδιάρθρωσης προχωρεί βάσει του προγράμματος μεταρρυθμίσεων, αν και με αργούς

ρυθμούς και παρουσιάζοντας σχετικά ανομοιογενή πρόοδο σε αρκετούς τομείς. Αν και μειώνεται με αργό ρυθμό, ο σχετικά υψηλός και επίμονος πληθωρισμός εξακολουθεί να εμπνέει ανησυχία. Προκειμένου να υποστηρίξει την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας, η κυβέρνηση πρέπει να επισπεύσει τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, μεταξύ άλλων, την πλήρη εκκαθάριση της σλοβένικης εταιρείας ανάπτυξης, που έχει προγραμματιστεί για το 2004, καθώς και περαιτέρω ιδιωτικοποιήσεις στον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Όσον αφορά τη συνολική διοικητική και δικαστική ικανότητα, υφίστανται σε μεγάλο βαθμό οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του κεκτημένου από τη δημόσια διοίκηση και το δικαστικό σύστημα της Σλοβενίας, αλλά υπάρχει περιθώριο για βελτιώσεις. Στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, πρέπει να εφαρμοστεί η νέα νομοθεσία που ενισχύει την ανεξαρτησία και τον επαγγελματισμό της δημόσιας διοίκησης και να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής των διατάξεων που περιορίζουν τη συμμετοχή των δημοσίων υπαλλήλων σε οικονομικές και πολιτικές δραστηριότητες, ούτως ώστε να καλυφθούν όλοι οι δημόσιοι υπάλληλοι. Απομένουν να γίνουν περαιτέρω μεταρρυθμίσεις στο δικαστικό σύστημα, με βασικό στόχο τη μείωση του αριθμού των εκκρεμουσών υποθέσεων. Επίσης, η Σλοβενία πρέπει να συνεχίσει τις προσπάθειές της για την καταπολέμηση της διαφθοράς.

Στον τομέα της γεωργίας και ειδικότερα σε ό,τι αφορά τους μηχανισμούς συναλλαγών και τις κοινές οργανώσεις αγοράς για τη ζάχαρη, το γάλα, το σύστημα κτηνιατρικού ελέγχου, και τα ζωικά υποπροϊόντα στον κτηνιατρικό τομέα, απαιτούνται εντονότερες προσπάθειες, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι προετοιμασίες για την προσχώρηση της χώρας. Το ίδιο ισχύει και για την προστασία της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Τέλος, η Σλοβενία πρέπει να λάβει άμεσα και δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση ενός θέματος καθοριστικής σημασίας σε ένα κεφάλαιο του κεκτημένου για να είναι έτοιμη μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης. Πρόκειται για την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, κυρίως την αμοιβαία αναγνώριση των

επαγγελματικών προσόντων σε συγκεκριμένους τομείς, περιλαμβανομένου του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης.

4.10 ΤΣΕΧΙΑ

Επίσημη ονομασία:	Τσεχική Δημοκρατία
Έκταση:	78.866τ.χμ
Πρωτεύουσα:	Πράγα
Πληθυσμός (2001) :	10.224.000 κάτοικοι
Επίσημη Γλώσσα:	Τσεχική
Νόμισμα:	Τσεχική κορώνα
Πολίτευμα:	Κοινοβουλευτική Δημοκρατία.
Θρήσκευμα:	Χριστιανοί (σχεδόν ίδιος αριθμός Τσέχων δηλώνουν άθεοι)
Σύνθεση πληθυσμού:	Τσέχοι 94%, Σλοβάκοι 3%, άλλοι 3% (Πολωνοί, Γερμανοί, Ρόμ, Ούγγροι, κ.ά.)
Βασικές Εθνικές Επέτειοι:	28 Οκτωβρίου, Ημέρα Ανεξαρτησίας, 1η Ιανουαρίου (1993), Διαίρεση Τσεχοσλοβακίας σε Τσεχία και Σλοβακία
ΑΕΠ ανά κάτοικο (2002):	7.200 Ευρώ

Συμμετοχή στο ΑΕΠ (2002):	Υπηρεσίες 57,9%, βιομηχανία 31,9%, κατασκευές 6,6%, γεωργία 3,7%
Ρυθμός ανάπτυξης (Α' Τρίμηνο 2003):	2,2%
Ενεργός Πληθυσμός (2002):	70,6% του συνολικού πληθυσμού
Κατανομή Εργατικού Δυναμικού (2002):	Υπηρεσίες 55 %, βιομηχανία 31,2%, κατασκευές 8,9%, γεωργία 4,9%
Συναλλαγές με Ε.Ε.(2002):	<u>Εξαγωγές: 68,4% - Εισαγωγές: 60,2%</u>
Δείκτης Ανεργίας (Α' Τρίμηνο 2002):	7,3%
Δείκτης Πληθωρισμού (Ιούλιος 2002):	3,2%
Δείκτης Μετανάστευσης(2002):	1,2%
Χρήστες Internet(2000):	1.000.000 χρήστες
Κωδικός Ιντερνετ:	.cz

Στο γεωγραφικό κέντρο της Ευρώπης η Δημοκρατία της Τσεχίας αποτελείται από τρεις ιστορικές περιοχές: τη Βοημία, τη Μοραβία και το Τσεχικό τμήμα της Σιλεσίας. Η περιοχή της Τσεχίας ήταν ανέκαθεν περιοχή μεγάλης οικονομικής και βιομηχανικής ανάπτυξης. Το 1526 η περιοχή που τότε ήταν γνωστή ως Βασίλειο της Τσεχίας, (Βοημία, Μοραβία και Σιλεσία) προσαρτήθηκε στην Αυστρία, τη μετέπειτα Αυστρο-Ουγγρική αυτοκρατορία. Παρέμεινε έτσι μέχρι την κατάρρευση

της αυτοκρατορίας στο Α' Παγκόσμιο Πόλεμο. Το Τσεχοσλοβακικό κράτος σχηματίστηκε μετά το τέλος του Πολέμου με την ένωση των εδαφών που ανήκαν στους Τσέχους και τους Σλοβάκους. Το 1939 η Σλοβακία αποσχίστηκε και τα Γερμανικά στρατεύματα κατέλαβαν το Τσέχικο κομμάτι . Με τη λήξη του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου το Τσεχοσλοβακικό κράτος αναστηλώθηκε. Το 1948 την εξουσία ανέλαβε το κομμουνιστικό κόμμα και το κράτος πέρασε στην άμεση επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης. Η δημοκρατία αποκαταστάθηκε στη χώρα με την «βελούδινη επανάσταση» του 1989. Σε συνέχεια των εκλογών του 1990 οι Σλοβάκοι άρχισαν να ζητούν μεγαλύτερη αυτονομία κάτι που κέρδισαν μετά από λίγα χρόνια. Τη 1η Ιανουαρίου του 1993 η Τσεχική και η Σλοβάκικη Δημοκρατία χωρίστηκαν ειρηνικά σχηματίζοντας δύο ανεξάρτητα κράτη. Το 1999 η Τσεχική Δημοκρατία έγινε μέλος του ΝΑΤΟ.

Το πολιτικό σύστημα της Δημοκρατίας της Τσεχίας είναι Κοινοβουλευτική Δημοκρατία όπου τη νομοθετική εξουσία ασκούν η 81μελής Γερουσία και το Συμβούλιο των Αντιπροσώπων (Κάτω Βουλή), που αποτελείται από διακόσια μέλη. Αρμοδιότητες του Συμβουλίου των Αντιπροσώπων αποτελούν η ψήφιση νόμων με απλή πλειοψηφία των παρόντων στη συνεδρίαση μελών, η άσκηση πρότασης μομφής εναντίον της κυβέρνησης και η δυνατότητα να παρακάμπτει το βέτο της Γερουσίας, η οποία έχει περιορισμένες νομοθετικές εξουσίες.

Ανώτατος άρχοντας της χώρας είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος εκλέγεται για πέντε χρόνια από τη Γερουσία και το Συμβούλιο των Αντιπροσώπων. Είναι αυτός που ορίζει τον Πρωθυπουργό και τα μέλη της κυβέρνησης και έχει την εξουσία να επικυρώνει και να απορρίπτει νόμους με την άσκηση βέτο, που όμως μπορεί να παρακαμφθεί αν υπάρχει απόλυτη πλειοψηφία στην Κάτω Βουλή.

Χώρα με μεγάλη ιστορική και πολιτισμική αξία η Δημοκρατία της Τσεχίας έχει ιστορικά μνημεία και ολόκληρες πόλεις που

συμπεριλαμβάνονται στα σπουδαιότερα μνημεία της παγκόσμιας κληρονομιάς. Πλήθος χαρισματικών καλλιτεχνών κατάγονται από τη Δημοκρατία της Τσεχίας, μεταξύ αυτών οι συνθέτες Αντονίν Ντβόρακ και Λεός Γιανάτσεκ, οι συγγραφείς Φραντς Κάφκα και Γιάροσλαβ Χάσεκ.

Σημαντικότεροι τομείς της οικονομίας της χώρας είναι οι υπηρεσίες και η βιομηχανία που αποτελούν το 56% και το 33% του ΑΕΠ αντίστοιχα, ενώ ο τομέας των κατασκευών και της γεωργίας αποτελούν το υπόλοιπο 11% του ΑΕΠ. Μερικές από τις σημαντικότερες βιομηχανίες και βιοτεχνίες της Δημοκρατίας της Τσεχίας είναι αυτές της παραγωγής μηχανημάτων, επεξεργασίας τροφίμων (μεταξύ των οποίων και μύρα), χημικών, ατσαλιού, ηλεκτρικών μηχανών και ηλεκτρονικών. Η παραγωγή υφασμάτων, παπουτσιών, υαλικών και κεραμικών έχουν επίσης μακρά παράδοση στη χώρα. Ο τουρισμός είναι ένας από τους αναπτυσσόμενους τομείς, καθώς η Πράγα και τα SPA της ανατολικής Βοημίας είναι από τους δημοφιλέστερους τουριστικούς προορισμούς στην Ευρώπη. Σήμερα, περισσότερο από το ήμισυ των εμπορικών συναλλαγών της Δημοκρατίας της Τσεχίας γίνεται με χώρες της Ε.Ε., όπως τη Γερμανία και την Ολλανδία, ενώ προσφέρεται για νέες εμπορικές δραστηριότητες και για χώρες εκτός Ε.Ε., όπως π.χ. οι ΗΠΑ που έχουν κάνει σημαντικά επενδυτικά βήματα στη χώρα.

4.10.1 ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Υπογραφή της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας Οκτώβριος 1993

Έναρξη ισχύος της Ευρωπαϊκής Συμφωνίας Φεβρουάριος 1995

Αίτηση της Δημ. της Τσεχίας για ένταξη στην Ε.Ε. Ιανουάριος 1996

Έναρξη διαπραγματεύσεων για την
ένταξη της Δημ. της Τσεχίας στην Μάρτιος 1998
Ε.Ε.

Σύσταση Ε.Ε. για τις
διαπραγματεύσεις με την Δημ. της Οκτώβριος 2002
Τσεχίας

Συζήτηση της έκθεσης της Δημ.
της Τσεχίας για την ένταξή της Οκτώβριος 2002
στην Ε.Ε.

Σύνοδος Κορυφής και απόφαση για Δεκέμβριος 2002
την ένταξη της Δημ. της Τσεχίας

Ημερομηνία υπογραφής συμφωνίας
ένταξης της Δημ. της Τσεχίας στην Απρίλιος 2003
Ε.Ε.

Δημοψήφισμα για την προσχώρηση 13 - 14 Ιουνίου 2003, ποσοστό
της Δημ. της Τσεχίας 77,33 % υπέρ της ένταξης της
χώρας στην Ε.Ε.

Προσχώρηση της Δημ. της Τσεχίας 1η Μαΐου 2004
στην Ε.Ε.

Συμμετοχή της Δημ. της Τσεχίας
στις ευρωεκλογές ως πλήρες μέλος Ιούνιος 2004
της Ε.Ε.

Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Τσεχικής
Δημοκρατίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση ολοκληρώθηκαν με επιτυχία στο
Συμβούλιο της Κοπεγχάγης στις 13 Δεκεμβρίου του 2002, το οποίο
αποφάσισε την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. την 1η Μαΐου 2004.
Σύμφωνα με τα στοιχεία της τελευταίας περιοδικής έκθεσης

(Νοέμβριος 2003), η Τσεχική Δημοκρατία έχει επιτύχει υψηλό βαθμό εναρμόνισης με το κοινοτικό κεκτημένο στους περισσότερους τομείς πολιτικής και αναμένεται να είναι σε θέση να εφαρμόσει το κεκτημένο, έως την ημερομηνία της προσχώρησης, σε ό,τι αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία εμπορευμάτων, τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, τον τραπεζικό τομέα και τις επενδυτικές υπηρεσίες, τις μεταφορές, τη φορολογία, την οικονομική και νομισματική ένωση, το εργατικό δίκαιο, την ίση μεταχείριση ανδρών και γυναικών και τη δημόσια υγεία.

Στον τομέα της οικονομίας, η Τσεχική Δημοκρατία διατηρεί, σε γενικές γραμμές, μακροοικονομική σταθερότητα. Ωστόσο, το τελευταίο έτος, σημειώθηκε επιδείνωση των δημόσιων οικονομικών που ώθησε την κυβέρνηση να λάβει μέτρα για τη δημοσιονομική εξυγίανση και τη μείωση του δημοσίου ελλείμματος στο 4%, έως το 2006. Στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών, απαιτείται μια εις βάθος και περισσότερο ολοκληρωμένη μεταρρύθμιση όσον αφορά τις κοινωνικές παροχές, τα συστήματα συνταξιοδότησης και την υγειονομική περίθαλψη. Όσον αφορά το δικαστικό σύστημα, προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στη μείωση της διάρκειας της δικαστικής διαδικασίας. Επίσης, θα πρέπει να συνεχιστούν οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της απάτης.

Όσον αφορά την πρόοδο της χώρας στους τομείς της γεωργίας, της κοινωνίας της πληροφορίας, της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της προστασίας της πνευματικής και της βιομηχανικής ιδιοκτησίας, απαιτούνται εντονότερες προσπάθειες, προκειμένου να ολοκληρωθούν οι προετοιμασίες για την προσχώρηση της χώρας.

Τέλος, η Τσεχική Δημοκρατία πρέπει να λάβει άμεσα και δραστικά μέτρα για την αντιμετώπιση τριών θεμάτων καθοριστικής σημασίας σε τρία κεφάλαια του κεκτημένου για να είναι έτοιμη μέχρι την ημερομηνία προσχώρησης. Πρόκειται για την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων, κυρίως την αμοιβαία αναγνώριση των επαγγελματικών

προσόντων σε συγκεκριμένους τομείς, περιλαμβανομένου του τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, τη βελτίωση των γεωργικών μονάδων επεξεργασίας τροφίμων, ώστε να εναρμονιστούν με τις απαιτήσεις της δημόσιας υγείας, και την ταχεία εναρμόνιση με το κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα των οδικών μεταφορών.

5.0 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στην μελέτη αυτή παρουσιάσαμε την σπουδαιότητα του τουρισμού και την συμβολή που μπορεί να έχει στους τομείς μιας χώρας. Επίσης εξετάσαμε το ρόλο του μέσα από τη παρουσίαση των 10 νέων χωρών οι οποίες εντάχθηκαν προσφάτως στην Ε.Ε. Με βάση τη μελέτη αυτή καταλήξαμε στα εξής συμπεράσματα. Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την επίτευξη υψηλού βαθμού ανταγωνιστικότητας μια χώρας. Η αποτελεσματικότητα του έχει να κάνει με τον στρατηγικό σχεδιασμό και στη διάγνωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών των πόλεων. Συνεπώς με τον κατάλληλο σχεδιασμό του τουρισμού μπορεί να δημιουργήσει ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα για χώρες της Ευρώπης.

Η επίτευξη υψηλού βαθμού ανταγωνιστικότητας αποτελεί ένα σημαντικό στόχο για κάθε χώρα. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσα από στρατηγικά σχεδιασμένες διαδικασίες οι οποίες να επιφέρουν σημαντικά οφέλη όχι μόνο στην πόλη αλλά και στις ευρύτερες περιφέρειες.

Η οργάνωση του τουρισμού αποφέρει σημαντικά πλεονεκτήματα στις χώρες, βοηθώντας στην ανταγωνιστικότητα και στην τοπική οικονομική και κοινωνική τους ανάπτυξη. Η αποτελεσματικότητα του τουρισμού έχει άμεση σχέση με το κατά πόσο η κάθε χώρα αντιλαμβάνεται την σημαντικότητα του και το εκμεταλλεύεται με τέτοιο τρόπο που να της εξασφαλίζει θετικά οφέλη και βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη. Ολοκληρώνοντας θα πρέπει να πούμε ότι οι στόχοι που τίθενται όπως η ανταγωνιστικότητα, η διατήρηση της καλής και ευνοϊκής εικόνας της πόλης και της χώρας, και η διεθνής αναγνώριση θα πρέπει να ενισχυθούν και να διατηρηθούν σε υψηλά επίπεδα προκειμένου ο τουρισμός να αποτελεί ένα αποτελεσματικό μέσο οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης των χωρών της Ε.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Agarwal, S. and Ramaswami, S. (1992): "Choice of Foreign Market Entry Mode: Impact of Ownership, Location and Internalisation Factors". *Journal of International Business Studies*, 23: 1-27.
2. Anderson, E. and Coughlan, A. (1987): "International Market Entry and Expansion via
3. Buckley, P. (2004): *Foreign direct investment and multinational enterprise*. London: Edith Penrose.
4. Buckley, P. and Casson, M. C. (2005): *The Future of the Multinational Enterprise*.
5. Chandler, A. D.(2002): "Organizational capabilities and the economic history of the
6. Christian N.(2002),Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, Φρανκφούρτη
7. Dunning, J.H. and Kundu, S.K. (2005): "The internationalization of the European industry: some new findings from field study". *Management International Review*. 35(2), 101-133
8. EUROSTAT: a) Key structural data for the 10 Acceding Countries 5/12/02 b) Key data on the Candidate Countries 13/12/01, c) The GDP of the Candidate Countries 06/08/03
9. Gomes-Casseres, B. (2000): *Multinational Ownership Strategies*. UMI Press.
10. <http://www.dip-badajoz.es/eurolocal/eltxt>
11. Hymer, S. (2000). The international operations of national firms: a study of foreign direct investment. Cambridge MA: MIT Press
12. Independent or Integrated Channels of Distribution". *Journal of Marketing*, 51: 71-82.
13. industrial enterprise". *Journal of Economic Perspectives*, 6 (3): 79-100.
14. London: McMillan.
15. World Tourism Organization (UNWTO)
16. www.eot.gr-Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
17. www.europa.cec.eu.int/comm/enlargement/candidate.htm Regular Report on Estonia's progress towards accession (Commission of the European Communities 10/2002).
18. www.europa.eu.int

19. www.europa.gr
20. www.europortal.gr
21. www.eurostat.gr
22. www.gnto.gr
23. www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html
24. Αγοραστάκης Γ(2005), Για ένα βιώσιμο τουρισμό, Πολυτεχνείο Κρήτης - Τμήμα Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης για τον Τουρισμό
25. Από www.e-businesswatch.com
26. Θεodorής Κουμέλης(2006), Ευρωπαϊκή Ένωση και Τουρισμός - *Δευτέρα, 13 Μαρτίου 2006*
27. Νομαρχεία Κρήτης(2006), Πρακτικά από ομιλία για των Ευρωπαϊκό Τουρισμό και Ενημέρωση για την κατάρτιση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της Δ' προγραμματικής περιόδου 2007-2013
28. Παναγιώτης Δ. Υφαντής (2006), Διευρύνεται το τουριστικό "λόμπι"*Travel Daily News*
29. Παπαθανάσης Νίκος 2002) «Οι Επιχειρήσεις στη Νέα Οικονομική Πραγματικότητα», Αθήνα, 28-29 Ιαν.
30. ΣΕΤΕ(2005), Ο παγκόσμιος Τουρισμός, Marketing Net
31. Υπουργείο Ανάπτυξης(2005), Τουρισμός-Αγορά υψηλής Αξίας, www.go-online.gr
32. Χανιά 14-6-2006 Γιώργος Αγοραστάκης